BAAADUL literar

Revistă trimestrială de cultură
anul VIII, nr. 1-2 (28-29), februarie-mai 2014

Redactor șef: Gruia NOVAC

Revista apare sub egida Primăriei Municipiului Bârlad
și a Comisiei de Cultură a Consiliului Local.
Primar, ing. **Constantin CONSTANTINESCU**.

Redactor-șef adjunct: **Diana STOICA**
Redactori:
Iorgu GĂLĂȚEANU
Cristian SIMIONESCU
Marian CONSTANDACHE
Petruș ANDREI
Mario Castro NAVARRETE (Chile)
Magdalena NĂSTASE (Finlanda)

În acest număr semnează:

George TUTOVEANU
G. G. URSU
Elisabeta ISANOS (București)
Mircea COLOȘENCO (București)
Cătălin NEGOIȚĂ (București)
Iancu GRAMA (Bacău)
Viorel SAVIN (Bacău)
Mihai MERTICARU (Piatra Neamț)
Doina TEODORU-GAVRILIU (Piatra Neamț)
Alexandru JURCAN (Cluj-Napoca)
Teodor OANCĂ (Craiova)
Sonia ELVIREANU (Alba Iulia)
Valentin CIUCĂ (Iași)
Bogdan ULMU (Iași)
Constantin MĂNUȚĂ (Iași)
Vasile FILIP (Iași)
Vasile FETESCU (Iași)
Maria MĂNUCĂ (Iași)
Ion POPESCU-SIRETEANU (Pitești)
Petre IOSUB (Vaslui)
Gruia NOVAC
Iorgu GĂLĂȚEANU
Petruș ANDREI
Mircea MAMALAUCĂ
Eliza ARTENE
Marian CONSTANDACHE
Ștefan PĂIȘ
Toma URSĂRESCU
Cristina VIZITIU

Vernisaj: **Oana GAVRILIU** (pag. 15-65)
Versuri de **Doina C. TEODORU-GAVRILIU**, din volumul probabil *Amintește-ți, Doamnă,... și zâmbește*
Foto: Răzvan ANDRONACHE
Culegere computerizată
și tehnoredactare: Bogdan ARTENE
*
Adresa revistei:
Biblioteca Municipală „Stroe S. Belloescu”,
Bârlad, Bulevardul Republicii 109,
telefon: 0235 411001
e-mail: baaadul_literar@yahoo.com
Materialele nu se înapoiază.

Redacția nu cenzurează articolele, dar responsabilitatea opiniilor cade în sarcina autorilor,
conf. art. 206 C.P.

*
Revista a fost tipărită de S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad,
str. C. Hamangiu nr. 15,
tel./fax: 0335 425302,
în ziua de 1 aprilie 2014.

ISSN 1843-2190

CUPRINS

Pagina

3 Gruia NOVAC, *Bârladul, între fastuos și fastidios...*
4 George TUTOVEANU, *E moartă cetatea*
5 Mircea MAMALAUCĂ, *Un muzeu centenar, Muzeul „Vasile Pârvan”*
12 Marian CONSTANDACHE, *Elogiu bibliotecarului*
13 Valentin CIUCĂ, *Gheorghe Teodorescu Kirileanu - un cărturar memorabil*
14 Gruia NOVAC, *Liceul 3, „meteorul... țugulian”*
16 Ștefan PĂIȘ, *Memoria băncilor*
18 Gruia NOVAC, *Despre școală și... altele*
20 Petre IOSUB, *A murit teatrul ?*
21 Gruia NOVAC, *Ce ni s-a dat, să păzim* (III)
23 Eliza ARTENE, *My thoughts*
26 Sonia ELVIREANU, *Un ritm specific melodiilor folk*
28 Constantin MĂNUȚĂ, *Poetul împovărat de lumina rondelului*
32 Mihai MERTICARU, *O severă conștiință etică*
34 Gruia NOVAC, *Cronici literare* (despre: A.G. Forester, George Irava, Marian Staș, Sergiu Brandea)
41 Bogdan ULMU, *Et in Arcadia ego!...*
42 Mircea COLOȘENCO, *Constantin Brâncuși - prozator*
46 Ion POPESCU-SIRETEANU, *Păstrarea și cultivarea limbii* (XVII)
47 Gruia NOVAC, *Reflecțiile unui ciob din oglinda vremurilor* (XVI)
50 Gruia NOVAC, *O comemorare și două aniversări*
51 G. G. URSU, *Inedit*
52 Gruia NOVAC, *Noaptea e un sfetnic...* (X)
53 Elisabeta ISANOS, *Din „Poemele Dagmarei”*
55 Maria MĂNUCĂ, *„În palmă se prelungește o linie...”* (versuri)
58 Vasile FETESCU, *„Sunt pasager în arca timpului!...”* (versuri)
60 Vasile FILIP, *„Așa s-a destrămat un ideal...”* (versuri)
62 Petruș ANDREI, *„E liniște în jur și-n suflet pace...”* (versuri)
64 George IRAVA *„...Eu, de-o veșnicie, stau și-ndur...”* (versuri)
65 Iancu GRAMA, *„...Firescul care tot insistă...”* (versuri)
66 Constantin MĂNUȚĂ, *„Imaginara miere de albine !”* (versuri)
67 Toma URSĂRESCU, *„...Rumoare în nervi !”* (versuri)
68 Cătălin NEGOIȚĂ, *„...sunt convins că pot face și altceva...”* (versuri)
70 Iorgu GĂLĂȚEANU, *Magia destinului*(fragment de roman)
73 Alexandru JURCAN, *Pirandello la Paris* (proză scurtă)
74 Teodor OANCĂ, *„Cineva acolo sus mă iubește !”* (proză scurtă)
75 Ștefan PĂIȘ, *„...un Jeep enorm (...) parcat în dispreț...”* (proză scurtă)
77 Viorel SAVIN, *Scrisoare din Luncani*
79 Cristina VIZITIU, *De drag de dumneavoastră*
80 Bogdan ULMU, *Iubita mea cea din bucătărie*
80 A. R. HIVAR, *Cărți tipărite de bârlădeni, cărți primite*
81 Vasile DUMITRU, *Calendar (selectiv)*
83 *Salutări din Bârlad (album foto)*
84 Redacția, *Îngăduiți-ne să vă mulțumim !*

EDITORIAL

Gruia NOVAC

BÂRLADUL, ÎNTRE FASTUOS ȘI FASTIDIOS...

Găsești, la rigoare, suficiente spații anonime în câmpul culturii românești. Unul asemenea e chiar cel în care ne găsim. Aici lumea „bună” se plânge incontinent că nu-i luată în seamă. O adevărată maladie cu tendințe pandemice. Trăsătura stăpânitoare a celor bolnavi de „bârlădenită”? **Lamentarea**. Și oricâte justificări i-ai găsi, văicăreala rămâne toxică, generând epidemii psihiatrice, întreținând provincialismul lenevos, diminuând efortul și amplificând pretențiile, de regulă meschine. Drepturile? Vai, sunt ale tuturora. Obligațiile, sociale ori morale? Doar (niște) noțiuni caduce. Oamenii acestui areal municipal, de pildă, nu caută locuri de muncă, ci... servici (sic!). Munca au declarat-o datorie stăpânii de robi, comuniștii și comandanții lagărelor de detenție! Azi e democrație, economie de piață; bisnisul e stăpânul inițiativelor contemporane! Producţia e un cuvânt perimat (fumat?), câştigul e zeul oricui vrea să supravieţuiască...

În Bârlad, e nepermis să rostești adevăruri despre (sic!) destinul orașului. Înseamnă mai mult decât curaj să declari că scrii o „istorie”, ținând exact calea („calea?”) evoluției în planul cultural al târgului. Îmi calc pe inimă (pe nervi?!), itinerând nesmintit. E modul – obiectiv, corect – prin care se pot spune faptelor pe nume, stabilindu-li-se locul pe o scară reală a valorilor.

Fiind, la origini, profund agrară, așezarea numită Bârlad a ajuns, în contemporaneitate, considerabil rurală (chiar și în cazul în care acceptăm exagerarea convențională). Declarat municipiu în 1968, la stadiul de denumire a rămas. Și cum între fudulie și o rimă a acesteia aflăm o strânsă legătură, s-a și dezobișnuit (între timp!) să arate strădanii pentru propășirea lui, așteptând, cu răbdare, mila Celui de Sus și înțelegerea celor care-l tranzitează.

Ca să ne păstrăm seriozitatea critică și în continuare, e imperios să privim atenți (și concentrați) în jur, pentru a sesiza că ne aflăm – și nu de ieri, de alaltăieri – într-o lume de autiști. Nimic mai dezolant! Să țipi, adesea cu bună credință, și să nu te audă nimeni. Ideilor, poate nu întotdeauna ușor de admis, li se răspunde cu tăcere (în cel mai bun caz). Când zona ideaticului e invadată de limbuți, când stilul conștient și debordant cinic înecă opiniile drepte și conceptele, e firesc să apară în față gongoricul și fandoseala, garnisite din abundență cu zâmbete zaharisite de satisfacții butaforice, care, exersate de decenii, nu eclozează decât... mormoloci. De aci și până la viitorul (zgomotos) cor al broscoilor, n-au mai rămas mulți pași. Azi încă nutrește emfatice blazoane... Patetism, retorism și simplism aiuritor sunt trei elemente ale unei steme acroamatice, dar care, prin ocultismul implicit, induc o stare de tihnă superbiilor locale!

În locuri ca acestea (v. Bârladul), nu ideea (sau ideile) contează, ci emoția. Ești emoționat, poți privi fără grijă la... Steaua Polară! În puține așezări urbane, din țara asta, poți descoperi – cu ușurință dezarmantă – atâtea locuri comune și vorbe încropite, ca în târgul cu nume (nedes)cifrat. (Va urma cândva...)

P.S. Ofer, pentru încurajarea lecturii, un glosar sărac: *obediență* – (v. *un* dicționar); *acroamatic* – (adj.) rezervat inițiaților, secret (din fr. acroamatique și gr. Akroamatikos „care se ascultă”); *loc comun* – (locuț.) banalitate, idee cunoscută de toată lumea, lucru știut; *mirare* – (v. sintagma „poartă nouă”).

George TUTOVEANU

E MOARTĂ CETATEA

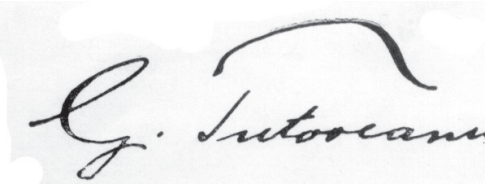

Bârladului de astăzi

Oraș fără cântec, oraș fără flori,
Oraș fără taina măiastră-a iubirii,
În toată splendoarea fantastic-a firii
Trăiești doar atâta, cât nu poți să mori.

Zadarnic și Prier topește nămeții,
Zadarnic pătrunde pe ceru-n văpăi,
Zadarnic arată copiilor tăi
Comorile sfinte și-adânci ale vieții:

Au ochi mari și limpezi... dar triști și pustii,
Au graiuri... dar vorbele-s pururea mute,
Au guri mici și roșii... nu știu să sărute
Și dorul se stânge pe lumi de stihii.

Fantome fugare spre volbura Lethei,
Cu inimi uscate și sufletul gol,
În nopți de orgie dau vieții ocol,
Și veșnic i-îmbată doar viersul monetei...

Sub zările tale, cu primii fiori,
Simțit-am cum visul în brațe-i mă cheamă;
Dar tu mi-ai fost pururi o vitregă mamă,
Oraș fără cântec, oraș fără flori.

(1920, „Convorbiri literare”)

CENTESIMUS

Mircea MAMALAUCĂ

UN MUZEU CENTENAR, MUZEUL „VASILE PÂRVAN” BÂRLAD

În limba română noțiunea de muzeu a apărut destul de târziu, în comparație cu ceea ce se întâmpla în apusul Europei, abia undeva în secolul al XIX-lea, chiar dacă, cu aproape două secole în urmă, Dimitrie Cantemir vorbea de muzeu în *Hronica vechimii româno-moldo-vlahilor*. Mai apoi, termenul va fi folosit de mai mulți cărturari ca: George Barițiu, Costache Negruzzi, Alexandru Russo.[1]

Sfârșitul de secol XIX și începutul secolului XX nu a adus schimbări majore în privința organizării muzeelor. Acum iau naștere la București, Muzeul Satului și Muzeul de Științele Naturii. Între susținătorii înființării de muzee s-au numărat personalități marcante ale vremii, cum ar fi Alexandru Tzigara Samurcaș, Grigore Antipa, Emil Racoviță, Nicolae Iorga. Într-o atmosferă de interes din partea unora și dezinteres total din partea altora, pas cu pas, la început de secol XX, încep în țară să apară muzee, înțelegându-se tot mai mult faptul că acest gen de instituții nu sunt nicidecum un un lux, ci o necesitate.

1 I. Opriș, *Transmuseografia*, București, 2000, p. 25.

La **10 aprilie 1914** se puneau bazele, de către o mână de entuziaști, a muzeului la Bârlad. În fruntea grupului de inițiativă sau aflat personalități marcante ca: Gheorghe Constantin Râmniceanu, colonel Petrescu Tocineanu, preotul Iacov Antonovici, Ion Pallady și profesorul Stroe Belloescu. De la bun început, întemeietorii muzeului au gândit organizarea acestuia ca unul mixt, cu mai multe secții, respectiv artă, istorie, științele naturii.

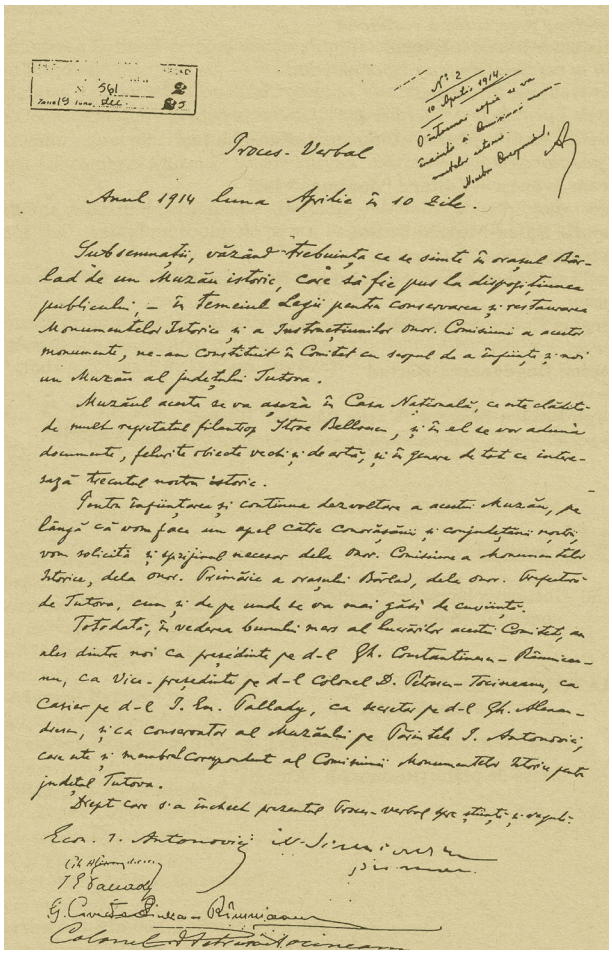

Proces-Verbal

Anul 1914 luna Aprilie în 10 zile.

Subsemnații, văzând trebuința ce se simte în orașul Bârlad de un Muzău istoric, care să fie pus la dispozițiunea publicului, — în temeiul Legii pentru conservarea și restaurarea Monumentelor Istorice și a Instrucțiunilor Onor. Comisiuni a acestor monumente, ne-am constituit în Comitet cu scopul de a înființa și noi un Muzău al județului Tutova.

Muzăul acesta se va așeză în Casa Națională, ce este clădită de mult regretatul filantrop Stroe Belloescu, și în el se vor adună documente, felurite obiecte vechi și de artă, și în genere de tot ce interesează trecutul nostru istoric.

Pentru înființarea și continua dezvoltare a acestui Muzău, pe lângă că vom face un apel către conorășănii și conjudețenii noștri, vom solicita și sprijinul necesar dela Onor. Comisiune a Monumentelor Istorice, dela Onor. Primărie a orașului Bârlad, dela Onor. Prefectură de Tutova, cum și de pe unde se va mai găsi de cuviință.

Totodată, în vederea bunului mers al lucrărilor acestui Comitet, au ales dintre noi ca președinte pe d-l Gh. Constantinescu-Râmniceanu, ca Vice-președinte pe d-l Colonel D. Petrescu-Tocineanu, ca Casier pe d-l I. Em. Pallady, ca secretar pe d-l Gh. Alexandrescu, și ca Conservator al Muzăului pe Părintele I. Antonovici, care este și membrul Corespondent al Comisiunii Monumentelor Istorice pentru județul Tutova.

Drept care s-a încheiat prezentul Proces-verbal spre știință și regulă.

Econ. I. Antonovici

Actul de la 10 aprilie 1914, a fost însă pregătit cu mult timp înainte, prin câteva măsuri care vor anunța momentul înființării. La 15 noiembrie 1906 se puneau bazele Comitetului de inițiativă, în cadrul căruia profesorul Stroe Belloescu[1], lansa ideea organizării unui muzeu și a unei pinacoteci la Bârlad. Lucrurile vor prinde contur, vor căpăta tot mai multă consistență, în direcția înființării unei asemenea instituții, începând cu anii 1907-1908, atunci când Primăria a decis achiziționarea unui teren, în centrul orașului, pe care ulterior la pus la dispoziția profesorului Stroe Belloescu, acesta angajându-se, să finanțeze construirea unui imobil cu destinație muzeu. Munca de ridicarea a imobilului, se va împleti cu cea de organizarea a unor expoziții, care să trezească interesul publicului larg și în același să ajute la înțelegera rațiunii de a înființa o asemenea instituție. În anul 1908, Comitetul de inițiativă prezenta bârlădenilor, o expoziție personală a pictorului Dumitru Hârlescu. La scurt timp, după aceea, la 28 noiembrie 1909, profesorul Stroe Belloescu semna actul prin care imobilul, construit din fonduri proprii, era donat Primăriei. Imobilului i s-a dat, la acea dată, numele de „Casa Națională”

1 Stroe Belloescu profesor de matematică la liceele din Brăila și Bârlad, de șase ori parlamentar al țării, președinte al Ateneului și al Ligii culturale Tutova, membru al Uniunii interparlamentare pentru pace și arbitraj.

fiind inaugurată un an mai târziu, găzduind de la început, prima bibliotecă publică, cărțile provenind din donații ale membrilor comunității. O problemă, care de la bun început a fost corect înțeleasă de inițiatorii proiectului, a fost cea legată patrimoniu, care în viziunea acestora trebuia să fie consistent atât din punct de vedere cantitativ cât și calitativ.

La **10 aprilie 1914**, când se semna actul de înființare, sub numele de **Muzeul Județului Tutova**, tânăra instituție avea deja câteva colecții, din domeniile arheologiei, numismaticii, artei, obținute, îndeosebi, în urma unor donații.

O altă problemă majoră, de care depindea viitorul tinerei instituții a fost cea legată de personal. Doar specialiști bine pregătiți și dedicați muncii ar fi putut să transforme muzeul dintr-un depozit, într-o instituție vie, aproape de nevoile oamenilor. Interesul publicului putând fi captat și menținut doar prin valoarea și diversitatea zestrei strânse. Primul custode al muzeului a fost ales profesorul preot Iacov Antonovici, căruia i-a revenit onoranta misiune de a aduce la cunoștința Comisiei Monumentelor Istorice actul privitor la nașterea muzeului[2]

După acest moment, înălțător, începea drumul anevoios, pentru atingerea obiectivelor ambițioase propuse. Sigur începuturile nu au fost deloc simple, situația în țară și în lume era extrem de încordată. Țări din Europa și mai apoi și de pe alte continente se aflau în pragul celei mai devastatoare conflagrații, pe care o cunoscuse până atunci omenirea. Depășind multe neajunsuri, tânăra instituție și oamenii ei s-au străduit să facă tot ceea ce era necesar ca lucrurile să evolueze în direcția dorită. Pornind de la premisa că doar un patrimoniu valoros va putea asigura dezvoltarea pe mai departe, a început o amplă muncă privind îmbogățirea cu bunuri de valoare a muzeului. Așa se face că, în toamna anului 1917, la zestrea, nu prea bogată, intra o extrem de valoroasă donație făcută de scriitorul Alexandru Vlahuță. Este vorba de un portret realizat, în anul 1902, de foarte cunoscutul și apreciatul pictor Nicolae Grigorescu, portretul lui **Nectarie Vlahuță**, tatăl poetului.

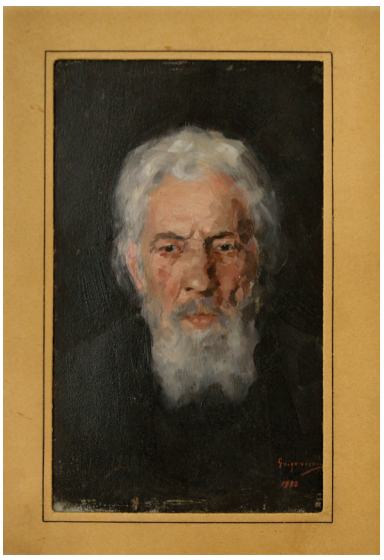

Cu toate greutățile inerente perioadei de război, la care se va adaugă și situația dificilă de la sfârșitul acestuia, tânăra instituție a încercat continuu să se adapteze realităților momentului, reușind să supraviețuiască, răspunzând nevoilor și așteptările publicului. În anii 1926-1927, la sediul Casei Naționale se vor organiza două interesante expoziții temporare, care au adus în centrul atenției creația talentatului și foarte apreciatului pictor bârlădean, Stavru Tarasov.

Anul 1928 va marca viața orașului prin schimbări și evenimente majore. La 2 ianuarie lua ființă Asociația Casei Naționale de Citire „Stroe Belloescu“, asociație care va prelua conducerea principalei instituții de cultură din oraș, respectiv bibliotecii, muzeului și pinacotecii. Membrii de onoare ai noului forum vor fi aleși Nicolae Tonitza, Ion Dumitriu-Bârlad și Petru Bulgăraș, personalități marcante, artiști cunoscuți pentru contribuția adusă la promovarea orașului, ca important centru cultural.

În acelaș an, un al doilea eveniment își va pune amprenta pe devenirea instituției. Este vorba de organizarea primei expoziții permanente, deschise spre vizitare marelui public, fiind găzduită de sălile Casei Naționale. Obiectivul principal al momentului a fost acela de a prezenta colecțiile strânse în cei 14 ani care se scurseră de la momentul înființării. Cu fiecare an muzeul a reușit să parcurgă pași importanți în afirmarea sa, ca centru reprezentativ de iradiere a vieții culturale din acest colț de țară, ajungând să fie recunoscut și într-un plan mai larg, respectiv la nivel național. În anul 1948, conducerea I.C.O.M. recunoștea că muzeul bârlădean este parte a unei rețele deja existente, care la acea dată număra 88 asemenea instituții. După încheierea celui de-al doilea război mondial, cu toate pierderile generate de anii sângeroasei confruntări militare, la care s-a adaugat și o situație politică complicată, în care un sistem social, politic și ideologic se prăbușea și un altul îi lua locul, muzeul a fost nevoit să găsească căile și mijloacele de a supraviețui, adaptându-se din mers noilor realități. Mai întâi este declarat instituție de stat și primește un nou nume, respectiv Muzeul Mixt, trecând sub patronajul Primăriei. Creșterea constantă a patrimoniului, precum și dezvoltarea firească a bibliotecii, au făcut ca problema spațiului să devină tot mai presantă, pentru cele două instituții găzduite de Casa Națională. Situația se va complica în anul 1953, când zestrea muzeului a crescut în urma donației Filialei de vânătoare din Bârlad. Prin acest gest, în care atașamentul bârlădenilor

2 Ion Antonovici s-a născut în 1856 la Similișoara – Vaslui și a fost în decursul carierei sale preot, diacon, istoric, protoiereu al Tutovei, arhiereu-vicar la Huși, episcop al Dunării de jos și al Hușilor. A fost membru de onoare al Academiei Române și a altor foruri științifice și culturale de prestigiu, autor a numeroase lucrări cu caracter științific și religios.

față de muzeu s-a făcut încă o dată simțit, se puneau bazele unei noi secții, cea de științele naturii.

Înțelegând locul și rolul pentru comunitate a muzeului, care cu fiecare an devenea tot mai puternic, autoritățile locale au decis, în anul 1955, să repartizeze o aripă - parter și etaj - din Palatul Prefecturii județului Tutova. Este vorba de o clădire monumentală, în stil eclectic, construită la sfârșitul secolului al XIX-lea, după planurile arhitectului italian Giovani Baldarossi. Înainte însă de a ajunge în acest minunat spațiu, totuși încă insuficient, a mai existat o locație de tranziție, respectiv casele drogheriei Ugo Perman, pe strada Regală, aproximativ pe locul agenției CEC

de astăzi, acolo unde doar în două, trei încăperi se derulau atât activitățile cu publicul, cât și depozitarea patrimoniului. Începând cu ultimii ani ai deceniului al V-lea din secolul trecut, muzeul va intra într-o nouă etapă a evoluției sale. Mai întâi, din 1957 instituția bârlădeană ia numele marelui arheolog și filosof al istoriei, **Vasile Pârvan**. Sigur, această opțiune nu a fost întâmplătoare, marele om de știință a urmat cursurile Colegiului „Gheorghe Roșca Codreanu“, fiind astfel, cel puțin sufletește, legat de Bârlad. Tot acum vor fi angajați o serie de specialiști, tineri, dornici să se implice, fără rezerve în viața cultural științifică a orașului și a țării. Dintre cei veniți în acea perioadă, se desprind două nume, care vor marca viața muzeului prin munca, devotamentul și contribuția lor. Este vorba de arheologii **Vasile Palade** și **Eugenia Popușoi**, aceștia inițiind un amplu program de cercetare arheologică în zonă, materializată prin mai multe descoperiri de referință pentru arheologia românească și europeană. Atunci au început cercetările în situl *Vasile Pârvan* arheologic

de la Trestiana, aparținând culturii Starcervo-Criș, acesta rămânând până astăzi cea mai mare descoperire încadrată în această cultură, de pe întinsul Moldovei. Alte cercetări de anvergură au demarat în necropolele de la Bârlad - Valea Seacă, Bogdănești - Fălciu, Ivești, Bârlad – Casa de apă, Simila – Zorleni etc. În urma descoperirilor arheologice, precum și a unor donații și achiziții, patrimoniul secției de istorie - arheologie a crescut semnificativ, lucru care a facilitat inițierea unor expoziții permanente și temporare, de înaltă ținută științifică. La începutul anilor ’70, în paralel cu creșterea patrimoniului secției de istorie-arheologie, se declanșează un proces amplu de creștere și diversificare a patrimoniului secției de artă. În scurt timp, de la circa 260 de lucrări, în care se regăseau și cele 3 opere donate de băncile Moldova de Jos, T. Protopopescu și Primăria Bârlad, la momentul înființării, se va ajunge la câteva mii și aceasta ca urmare a unor achiziții, transferuri, dar mai ales donații. Creșterea rapidă a patrimoniului cu obiecte rezultate în urma cercetărilor arheologice, a donațiilor constând în lucrări de artă, dar și a transferurilor și achizițiilor, transformă muzeul într-o instituție tot mai bogată și puternică, la care însă lipsa spațiului continua să rămână o problemă nerezolvată. Așa s-a ajuns la fericita decizie, din anul 1976, prin care întreaga clădire a fostei Prefecturii, a județului Tutova, să intre în posesia muzeului. Aportul a fost substanțial prin cele 72 de încăperi, din care 49 cu destinație expozițională, iar celelalte reprezentând spații cu caracter administrativ, depozite, laboratoare. La scurt timp după această fericită întâmplare, instituția va primi o grea lovitură în urma cutremurului din 4 martie 1977. O parte din lucrările și obiectele de patrimoniu având de suferit, unele dispărând pentru totdeauna în resturile de clădire dărâmată, imobilul, inclusiv structura de rezistență, fiind puternic afectate. Au urmat ani grei, în care activitatea expozițională a avut mult de suferit, în schimb cea cu caracter științific a continuat cu aceeași intensitate, obținându-se rezultate remarcabile. În acest context, merită a fi menționat adevăratul cartier de meșteșugari descoperit în perimetrul așezării de sec. IV d.Ch. de la Bârlad – Valea Seacă, acesta rămânând până la ora actuală cea mai mare grupare de asemenea complexe din perioada

romană târzie.

Reabilitarea clădirii s-a întins pe parcursul mai multor ani, iar la scurt timp după încheierea acesteia, alte două seisme, respectiv cele din 1986 și 1990 au determinat reînchiderea muzeului, evidențiindu-se superficialitatea, lucrările de proastă calitate executate de constructori. Din luna iunie a anului 1990, muzeul își închidea din nou porțile, de aceasta dată pentru aproape un sfert de secol. Cu sau fără spații expoziționale și de depozitare adecvate, specialiștii instituției au continuat să facă dovada profesionalismului lor, a dragostei pentru instituția în care își desfășurau activitatea. Pe parcursul anilor ’80, un moment de referință a fost fără îndoială cel legat de organizarea Simpozionul național dedicat *Centenarul nașterii lui Nicolae N. Tonitza*, prilej cu care, a fost inițiată o valoroasă expoziție, în colaborare cu mai multe muzee din țară. Mai apoi, în anul 1989 au fost marcați, așa cum se cuvine, 75 de ani de la momentul înființării. Fără îndoială însă seria manifestărilor organizate în cadrul și în afara instituției, în acești ani deosebiți de complicați, a fost mult mai mare.

După grelele lovituri primite în urma celor două cutremure, o rază de speranță a apărut în anul 1993, atunci când un spațiu, de curând reabilitat, a intrat în circuitul muzeal. Este vorba de

Casa *Sturdza*, imobil monument istoric, construit la sfârșitul secolului XVIII și începutul secolului al XIX-lea și care aparținuse lui Alecu Sturza, un important membru al uneia din vechile familii boierești din Moldova. Prin deschiderea *Muzeului colecțiilor*, activitatea muzeistică se revigora, apropierea dintre instituție și comunitate adâncindu-se. Grație îmbogățirii patrimoniului, publicul vizitator a avut posibilitatea să cunoască extraordinar de valoroasele colecții de: artă comparată dr. **Ion Chiricuță**, artă orientală și extrem orientală dr. **Marcel Vainfeld**, artă decorativă și religioasă **Vasile Ursăcescu**, istorie militară **Ion Negoescu**, pictură **Ștefan Constantinescu**, fondul **Corneliu Baba**, donat de dr. **Constantin Teodorescu**, precum și colecțiile de carte de patrimoniu, manuscrise, documente din fondul prof. **George Ivașcu**.

Putem remarca de asemenea câteva dintre bunurile de excepțională valoare, unele din ele clasate în categoria tezaur a patrimoniului național. Amintim astfel lucrări de pictură de școală germană, italiană, flamandă și spaniolă; sculptură românească, germană, spaniolă, franțuzească; tapiserii flamande și franțuzești; lăzi și garderobe italiene și franțuzești; comode, pian Biedermeier de sec. XIX; kamidana - altar de cult japonez sfârșit sec. XVIII; paravane japoneze de sec. XVIII-XIX; ceramică japoneză și chinezească de sec. XVIII-XIX; icoane și porți împărătești de sec. XVIII-XIX; bijuterii de sec. XVII-XIX. Picturi din perioada interbelică aparținând artiștilor: N. Tonitza, Gh. Petrașcu, St. Dimitrescu, Th. Pallady, Lucian Grigorescu, Iosif Iser, Francisc Șirato Dumitru Ghiață, Dimitrie Hârlescu, Ion Theodorescu - Sion, Camil Ressu; pictură contemporană de: Corneliu Baba, Al. Ciucurencu, Gh. Vânatoru, Michaela Eleutheriade, Lucia Dem. Bălăcescu, Catul Bogdan, Octav Grigorescu, H. Catargi, Georgeta Năpăruș, Rodica Lazăr, Angela Popa Brădean, Traian Brădean, D.Hatmanu, C. Piliuță, Sorin Ilfoveanu, Ion Pacea, Ion Săliștеanu ș.a. Mii și mii de bârlădeni, dar și vizitatori veniți din țară și străinătate, au trecut pragul muzeului rămânând impresionați de valoarea și frumusețea colecțiilor expuse în noul spațiu.

La începutul anilor ’90, șantiere arheologice noi se deschid pe valea Tutovei, acolo unde o nouă necropolă din perioada migrației începea a fi cercetată sistematic. Este vorba de necropola de la Pogonești, punctul *La Movilă*. Ca o recunoaștere a importanței descoperirilor arheologice, realizate de specialiștii muzeului, începând cu anii ’60, în anul 1994 muzeul va găzdui un important Simpozion internațional de arheologie, sub genericul *Neoliticul la est de Carpați și zonele limitrofe*, eveniment la care au participat importanți specialiști din țară și străinătate. Amintind aici ce a însemnat și înseamnă secția de arheologie – istorie pentru muzeul nostru s-ar impune să creionăm câteva din marile împliniri ale acestei secții în ultimele decenii.

De la o etapă la alta, patrimoniul secției, după cum am mai arătat, s-a îmbogățit prin donații, descoperiri întâmplătoare, dar mai ales prin cercetări sistematice. Astfel s-a descoperit întâmplător, în 1958, la Dealul Mare – Trestiana, un important depozit de bronzuri format din: 2 fibule, 1 topor tip "celt" și 2 topoare de fier cu aripioare laterale, datate în prima epocă a fierului; în 1972 s-a descoperit în punctul numit "Cuibul Vulturului" - Tomești unul dintre cele mai bogate depozite de bronzuri din partea de est a țării, format din:

seceri, topoare de luptă "celturi", o daltă, psalie etc., datate la sfârșitul epocii bronzului; muzeul și-a îmbogățit patrimoniul considerabil, grație unor colaboratori de seamă printre care învățătorul **Marin Rotaru**, de la Școala generală din satul Giurcani, care a donat o bogată colecție ce cuprinde vestigii arheologice din toate etapele pre și protoistoriei, epoca dacică și întreg mileniul I; în 1958, pe raza orașului Bârlad, sunt realizate săpături arheologice în așezarea din epoca bronzului de lângă Fabrica de cărămidă și în vestita "Cetate de pământ", construită aici de marele voievod Ștefan cel Mare, după bătălia de la Podul Înalt; în 1960 și 1970 au fost organizate săpături arheologice în punctul Prodana, apoi în zona Cazărmi și în centrul orașului, vestigiile recuperate aici fiind încadrate începând cu sec. III - IV până în sec. al XVII-lea. Multe alte cercetări, însă de mai mică amploare (sondaje de salvare), s-au desfășurat la Mălușteni (paleolitic și sec. III d. Chr.), Fântânele - Zorleni (sec. IV – V d. Chr.), la Bursuci (epoca dacică), Banca, de unde provine o piesa unică în Europa, este vorba de o șarjă de vase rebutate, dintr-un cuptor de ars oale etc.; între 1961-1965, muzeul din Bârlad participă la redeschiderea și efectuarea săpăturilor arheologice în renumita așezare neolitică cu ceramică pictată de la Cucuteni – Băiceni, în urma cărora i-a revenit parte, din patrimoniul descoperit; între 1964 – 1996, au avut loc deja amintitele cercetări arheologice, ale căror rezultate sunt cunoscute în țară și peste hotare, în două situri: Trestiana, neolitic timpuriu - cultura Starcevo Criș și Bârlad - Valea Seacă - așezare și necropolă de la sfârșitul sec. III d.Chr. la începutul sec. V d.Chr.; în 1998 a fost descoperit la Bârlad un bogat tezaur de monede din secolele XVI - XVII; 1990-2009 s-au desfășurat cercetări arheologice în necropolele din sec. IV d.Chr. de la Pogonești - punctul „La Movilă” și Polocin, punctul „Islaz” comuna Pogonești, județul Vaslui.

Un moment de cotitură, sub raport administrativ, s-a dovedit a fi anul 2004, atunci când instituția a marcat împlinirea a 90 de ani. La acel moment aniversar, muzeul se prezenta cu un bogat și diversificat patrimoniu, care însuma zeci de mii de piese din domeniile arheologiei, istoriei, numismaticii, artei, științelor naturii. Cel mai important lucru s-a dovedit însă a fi dorința de a continua ceea ce generații de specialiști au construit și mai ales de a moderniza activitatea și mesajul muzeului, astfel încât acesta să răspundă noilor realități generate de schimbările care au avut și aveau loc în societate. Anul 2004 a adus muzeului un nou spațiu expozițional, respectiv Pavilionul *Marcel Guguianu*, una dintre cele mai moderne clădiri, cu destinație muzeu din România, care găzduiește o parte din opera marelui sculptor bârlădean, **Marcel Guguianu**. Profund legat de Bârlad, prin naș-

tere, sculptorul Marcel Guguianu a contribuit la noua arhitecturizare și sistematizare a orașului. S-a ocupat și de problemele de artă și restaurare a monumentelor istorice, fiind consilier restaurator pentru monumente istorice și de artă. Activitatea sa se reflectă în opere de sculptură monumentală, ansambluri statuare, busturi de bronz și marmură ale unor scriitori, savanți, actori, care sunt amplasate în parcuri, grădini publice, instituții, muzee. Operele sculptorului Marcel Guguianu au putut fi admirate în cadrul unor expoziții la Budapesta, Roma, San Marino, Paris, Belgrad, New York, Washington, Sevilla, Miami. Pentru activitatea sa, Marcel Guguianu a fost distins cu Premiul I la concursul “Nissida D'Oro” din Napoli (1983), Premiul Special al Academiei Româno-Americane pentru sculptură “Ionel Jianu” (1995) și alte mari premii și distincții.

În același an, un alt spațiu expozițional intra în patrimoniul administrativ al instituției, este vorba de fostul sediu al Băncii Agricole, acolo unde au fost deschise noi expoziții permanente, care ne-au permis să scoatem din depozite sute de bunuri,

care au putut și pot fi vizionate de public. Patrimoniul bogat al Secției de istorie în documente, tipărituri (reviste, ziare, cărți) și fotografii legate de instituțiile de învățământ și cultură ale Bârladului, dar și de personalitățile bârlădene, a condus

la alegerea tematicii expoziției permanente *Bârladul cultural la sfârșitul mileniului doi*, o tematică generoasă care se structurează pe doua secțiuni: *Societatea Literară „Academia Bârlădeană”*, *Evoluția culturii bârlădene sec. XIX-XX*, care permite valorificarea patrimoniului muzeal propriu, dar și piese ce aparțin colecționarilor și instituțiilor de cultură din Bârlad. În cadrul expoziției, *Societatea Literară „Academia Bârlădeană”* (constituită în 1915) ocupă un loc central, așa cum de altfel l-a avut și în cadrul manifestărilor culturale ale spiritualității bârlădene. În redarea imaginii Academiei Bârlădene s-a pus accent pe evidențierea celor trei fondatori ai Societății: George Tutoveanu, Tudor Pamfile și Toma Chiricuța, lor li s-a alăturat Alex. Vlahuță. Prin documentele, fotografiile și cărțile expuse legate de aceste personalități, se demonstrează că Academia Bârlădeană a constituit nucleul manifestărilor culturale și rampa de lansare pentru tinerele talente.

Pentru cea de-a doua secțiune *Evoluția culturii bârlădene, sec. XIX-XX*, au fost alese documente, fotografii și cărți reprezentative pentru instituțiile de învățământ, cultură și presă bârlădeană. Astfel, pentru perioadele modernă și contemporană, documente legate de Școala normală (inaugurată la 29.nov.1870), Liceul Codreanu cu fondatorul său Gheorghe Roșca Codreanu (planul chiliilor Bisericii Domneasca, în care a funcționat Liceul „Codreanu” până în 1886, actul inaugural al noului local), Liceul de fete „Iorgu Radu” 1921, Școala de arte și meserii (1900-1954), Societăți cultural-artistice și științifice: Societatea “Filarmonica” și “Armonia”, Societatea “Matematică Bârlădeană”, Societatea Culturală “Avântul”, Societatea culturală “Stroe Belloescu” etc. Presa Bârlădeană: Ziarul “Bârladul” (1888), Ziarul “Junimea” (1899), Revista „Paloda literară” (1904), „Documente bârlădene” de I. Antonovici (1911-1924), revista „Graiul nostru” (1926), Revista „Răzeșul” (1927), Ziarul “Păreri Tutovene” (1944) etc. Pentru instituțiile de cultură (Biblioteca „Stroe Belloescu” – 1906, Muzeul „Vasile Pârvan” – 1914, Teatrul „V. I. Popa” – 1955) s-a mers pe redarea unui scurt istoric al fiecărei instituții, realizat cu ajutorul documentelor și fotografiilor. Valori consacrate ale literaturii naționale și universale cu origine bârlădeană, valori de ieri și de azi (Alex. Philippide, Alex. Vlahuță, V. I. Popa, G. G. Ursu, Gh. Vrabie, C-tin Chiriță, Octavian V.Stoica, C.D.Zeletin, Ion Hobana, Cezar Ivănescu, Lucian Vasiliu, Cristian Simionescu și alții) sunt prezente în expoziție cu manuscrise, fotografii și cărți.

Același imobil găzduiește și alte expoziții permanente cum ar fi *Cuza și epoca sa*. Expoziția se dorește a fi un omagiu adus marelui domnitor, dar în același timp un act de justiție pe care bârlădeni îl fac în memoria celui mai important fiu al său. Fără îndoială, demersul nostru este absolut modest în comparație cu meritele marelui înaintaș. Cuvintele rostite de prietenul și colaboratorul său, Mihail Kogălniceanu, ilustrează pe deplin afirmația noastră. Marele om politic spunea, cu prilejul funeraliilor generate de decesul prematur al Domnitorului, că *„atâta timp cât va avea țara aceasta o istorie, cea mai frumoasă pagină va fi cea a lui „Al.I. Cuza”*. La această expoziție se mai adaugă un Cabinet numismatic și o expoziție medalistică, precum și expoziția secției de Științele naturii intitulată *Flora și fauna din Podișul Bârladului*. Secția de Științele Naturii cuprinde bunuri cu semnificație științifică de valoare deosebită, colectate, donate și achiziționate din ecosistemele Podișului Bârladului, din alte zone ale țării noastre și din alte areale geografice ale lumii, bunuri aparținând următoarelor domenii: Petrografie cu piese grupate în *Colecția de Minerale și roci*, cu eșantioane de roci magmatice, metamorfice și sedimentare reprezentative pentru litostratigrafia zonei și a Munților Carpați, cristale și fragmente de flori de mină; colecția *Curiozități ale naturii*, unică în acest domeniu, alcătuită din concrețiuni grezoase, feruginoase, cretoase, trovanți și martori de eroziune colectate din aflorimentele existente în nisipurile kersoniene și meoțiene din Colinele Tutovei și depresiunea Elanului, ale cărei piese evidențiază procese fizico-chimice postsedimentare, iar prin morfologia lor externă imită alte forme de viață și obiecte create de om; Paleozoologie cu piese provenind din multe zone de interes paleontologic și stratigrafic ale țării; Botanică cu peste 700 de planșe și 1400 de plante uscate în nisip; Zoologia vertebratelor cu *colecții de mamifere și păsări naturalizate;* Zoologia nevertebratelor, *Colecția Malacologică* cuprinde specii de moluște din ecosistemele terestre și cele acvatice, toate speciile de gasteropode și lamele branchiate din arealul Podișului Bârladului, specii de moluște acvatice și din ecosistemul Mării Negre, Mării Mediterane, Oceanului Pacific și Oceanului Indian.

În anul 2006 zestrea deținută a crescut ca urmare a construirii în cadrul muzeului a unui observator astronomic, modernizat și îmbogățit recent, în cadrul unor proiecte, lucru care ne-a adus, într-un clasament național pe locul doi, ceea ce, fără îndoială este mai mult decât onorant. Seria întâmplărilor fericite pentru instituția noastră a continuat cu extinderea, practic aproape dublarea, spațiului de la Pavilionul Marcel Guguianu, eveniment petrecut în anul 2008. Noul spațiu, adăugat la cel existent, permite o mai bună și completă prezentare a ceea ce înseamnă opera marelui sculptor.

După ce în anul 2006 se deschisese o nouă direcție de manifestare cultural științifică, prin deschiderea observatorului astronomic, trei ani mai târziu a urmat un pas aproape firesc. În anul 2008 a fost inițiat și acceptat pentru finanțare un proiect Phare de peste 500000 euro, proiect în urma căruia în anul 2009 se deschidea la Bârlad un Planetariul de ultimă generație. Prin acest obiectiv, treptat și România se apropie de atingerea unei normalități, în condițiile în care, în țările evoluate din punct de vedere economic, există un asemenea obiectiv la un număr de 100000 de locuitori, în schimb în România este unul la 4 milioane. Ca o recunoaștere pe plan național, a valorii muncii depuse de doi din specialiștii muzeului, muzeografa Nicoleta Arnăutu și arheologul Mircea Mamalaucă, au primit importante premii naționale pentru expozițiile și programele inițiate în 2004 și 2005, premii care reprezintă o recunoaștere a tot ceea ce s-a întreprins și realizat în muzeu pe parcursul a mai multor decenii. Patrimoniul existent, prezența unor spații generoase, ne-au permis ca în acești ani să ne diversificăm oferta cultural științifică și educațională, organizând sute de manifestări, cum ar fi expoziții, simpozioane, conferințe, lansări de carte, concerte de muzică clasică, lecții de muzeu, observații astronomice etc., lucru care s-a reflectat prin creșterea fără precedent a numărului celor care au găsit în muzeu o oază de cultură, știință și relaxare.

Printre cele mai importante realizări ale ultimilor ani, sunt inițierea și organizarea, cu caracter permanent, a unei Sesiuni naționale de comunicări științifice, manifestare care ne-a asigurat o bună vizibilitate prin colaborarea directă cu specialiștii din țară, aceștia având posibilitatea de a cunoaște mai bine preocupările și realizările noastre. Un succes al acestor ani este legat de lansarea revistei proprii a instituției. A fost dezideratul mai multor generații de specialiști ai muzeului, deziderat pe care noi am reușit să-l îndeplinim. În acest an, Sesiunea națională de comunicări științifice a ajuns la a X-a ediție, iar revista *Acta Musei Tutovensis* la al IX-lea număr.

Seria întâmplărilor frumoase și benefice pentru muzeu, a culminat cu demararea și, mai apoi, cu încheierea reabilitării sediului central al muzeului. După 23 de ani, în care această locație a fost doar parțial utilizată, Consiliul județean Vaslui, ordonatorul nostru de credite, de finanțarea căruia se leagă tot ceea ce s-a întâmplat în muzeu în ultimele două decenii, a inițiat și a câștigat o finanțare din fonduri europene, care a permis consolidarea întregii clădiri. În doar doi ani, dintr-un imobil aflat în pericol de prăbușire, s-a reușit realizarea unui frumos edificiu, probabil una dintre cele mai maiestoase clădiri cu destinație muzeu. Așa cum stă bine unor muzeografi pricepuți, îndrăgostiți de profesie, într-un timp foarte scurt de la încheierea lucrărilor de reabilitare, au reușit să organizeze o foarte interesantă expoziție, care aduce în centrul atenției publicului larg, o parte din valorosul patrimoniu de artă plastică românească și universală, de artă decorativă și populară.

De asemenea, cele mai valoroase piese de istorie-arheologie, și-au găsit locul într-o inedită expoziție intitulată „*Tezaur*“. Sigur, nu întâmplător a fost utilizată această denumire, lucru care ne-a îndreptățit să facem această alegere este tocmai patrimoniul foarte valoros pe care îl deținem și care ne-a adus pe primul loc, pe țară, în privința bunurilor clasate în categoriile fond și tezaur. Este astfel mai mult decât îmbucurător ca la ceas aniversar, la acest moment special pentru noi, instituția să se plaseze pe o asemenea poziție.

Zestrea de expoziții permanente va fi îmbogățită la acest moment de referință pentru noi, cu alte două, sperăm de excepție, expoziții care să răspundă exigențelor și a așteptărilor publicului. Unul din cele două evenimente anunțate urmărește să aducă spre informare momente de referință, care au marcat cei 100 de ani de viață ai muzeului. Vor fi expuse documente, manuscrise, fotografii, piese care vorbesc de ceea ce a însemnat un secol de evoluție.

Cel de-al doilea eveniment este legat de domeniul istorie – arheologie, domeniu vitregit în ultimul sfert de secol. Practic publicul nostru nu a mai beneficiat de o prezentare cu caracter permanent de la momentul închiderii expoziției în urma cutremurului din 1990. Am optat pentru o abordare modernă a evenimentelor istorice, manieră prin care sperăm să atragem un număr tot mai mare de vizitatori.

După un număr atât de mare de lucruri frumoase care s-au întâmplat în existența instituției putem afirma, fără teama de a greși, că cei care în urmă cu un secol au luat inițiativa înființării muzeului nu visau ca acesta să ajungă la un asemenea nivel patrimonial, administrativ și de prestigiu. Sigur, toate aceste lucruri se datorează poate și unor conjuncturi favorabile, dar în primul rând oamenilor deosebiți care și-au pus, fiecare în parte, sufletul și priceperea pentru a aduce instituția acolo unde este ea acum.

Profesorul și arheologul **Mircea Mamalaucă** este directorul Muzeului „Vasile Pârvan” din Bârlad, al treilea, din punct de vedere axiologic, după evaluarea națională din 2013.

ESEU

✍ Marian CONSTANDACHE

ELOGIU BIBLIOTECARULUI

(fragmente dintr-un amplu și excepțional studiu, parte a unui volum în pregătire)

Motto

„Nevroza principală a vremurilor noastre este goliciunea spiritului”

Carl Gustav Jung

Priviți-l pe acest om minunat. Priviți-l. Cum știe el, cum a știut la fel de adevărat, să aline toate suferințele oamenilor, cum știe el să răspundă la toate întrebările enoriașilor, ale utilizatorilor, ale cititorilor, cum știe EAEL-ul să spună o vorbă bună vecinilor, gospodinelor, copiilor, polițistului din colț, cum cunoaște el **totul**, mișcările planetelor, rețetele cele mai gustoase, formulele matematice cele mai complicate, cum știe el să scotocească, să caute printre miile de rafturi **cartea** cerută de către cititorul nerăbdător.

Bibliotecarul a interpretat dintotdeauna marile mistere, el avînd acces total la codurile de procedură. El este primul mistagog, el poate descifra misterele cu ușurința hermeneutului hyerofant. El are revelații. Tot ce este fără revelație este un fals. Niciodată omul nu poate fi sursă a adevărului, deci substanța sa ontologică este nonaletheică. Omul autonom nu poate să creeze o ordine morală, el o primește de sus prin rugăciune, revelație și mister.

Dacă raportul dintre om-divinitate dispare, atunci nu mai e posibilă nici o morală. Și nu mai e posibilă nici o instaurare a adevărului. Omul nu poate crea misterul. El este numai învăluit în ele. Preotul comunică misterul revelat prin dogmă, dar nu-l comentează, că este suprarațional, supratemporal și supraspațial. Și astfel în fața lui Dumnezeu idiotul este văr cu geniul. Așa a spus Țutea.

Bibliotecarul știe că adevărul fiind transcendent în esență sediul lui nu este nici în știință, nici în filozofie, nici în artă. El are o participare harică la descifrarea misterelor. Tot bibliotecarul știe că o carte trebuie să fie un topor pentru mările înghețate care sălășluiesc în noi. *Ein Buch muss die Axt sein fur das gefrorene Meer in uns*. El știe că există numai două căi ale Domnului inspirația și revelația. Iar arhetipurile atît de dragi lui nu sunt altceva decît centre energetice. El posedă acea capacitate de a înțelege dincolo de aparențe tocmai esențele. Această capacitate se numește energumenie, posedare. Și de aceea el este întotdeauna cîntecul luminos al oricărei nenorociri. Și de aceea îndemnul pune un semn roșu pe prima pagină a cărții, fiindcă rana e înscrisă la începutul ei. Adevărata luptă este între Literă și Duh. Multe cărți sunt scrise numai cu litere goale, cuvinte fără semnificație. De aceea cartea este locul unde Dumnezeu își află plăcerea și desfătarea. Revelația nu se oprește niciodată. Adică sensul cărții este infinit. Cum infinit este și Dumnezeu. Nu-i așa, mon lecteur, mon frere, mon semblable? Cartea este semn și îți face semn din rafturi. Te cheamă. Cum a fost înseminată Fecioara. Prin cuvînt. Litera este purtătoare de duh. Hristos a murit pe cruce. Apoi a înviat. La fel și literele. Ele sunt și astăzi generatoare de sens.

Bibliotecarul este un îndulcitor pe care-l așezăm în sălbăticia lumii. Să vedem ce are acest prinț al adevăratelor lumi. Are Ektenis, sîrguință, posedă harul Irenikonului, cunoaște deci Pacificările, este plin de Protimie, de înflăcărarea inimii, Agalia sa merituoasă este asemeni veseliii duhovnicești, este un harnic expulzator al trufiei, are cele patru virtuți întremătoare de har *duhul curăției, gîndul smerit, răbdare, dragoste agapică* și tinde neîncetat ca în fiecare zi să cucerească mintea Noului Adam, minte la care nădăjduim cu toții să ajungem curățiți de toate scoriile momentului, care deocamdată suferă de o veselă și manelistă metastază triumfală.

Încovoiat de lipsuri, cifotizat de neajunsurile vieții celei de zi cu zi, acablat de disperare, înspăimântat continuu, de imperativele subiective ale mai Marilor Ordonatori, cei care îi aruncă și lui de pe mesele lor îmbelșugate câte un os și acela lipsit de dulcea măduvioară bibliotecarul cade și recade, corsi et ricorsi, mereu și mereu.

EAEL tace...

Cine și când a hotărât ca EAEL să devină personaj secundar în Marea Piesă de Teatru a lumii?

El care a jucat în toate timpurile cel mai important rol: acela de sufleur, de Magistru. Altfel fără el nici un actor nu ar fi putut străluci pe Scena Lumii. Da, el, bibliotecarul, a stat de milenii în cușca sufleurului. De acolo, cu scenariul în mână, el urmărea replicile Actorilor Lumii, le modula ușor textul, replica, cînd vedea că actorul era nehotărât, era înfricoșat, că își uită rolul.

Da, el bibliotecarul era Garantul actorilor lumii.

Cine l-a minimalizat? Și din ce cauză?

Întrebări pline de mister. Întrebări grele pline de fiere.

Visez la o Bibliotecă cu un singur cititor. Și acela să fie Bibliotecarul. Iar biblioteca să fie în pustiu. Dar mai știu și că orice bibliotecă este o negare a pustiului.

Marian Constandache, germanist, poet și eseist, membru al Uniunii Scriitorilor - filiala Iași, lucrează la Biblioteca „Stroe S. Belloescu” din Bârlad.

Valentin CIUCĂ

Gheorghe Teodorescu Kirileanu - un cărturar memorabil

Uneori, în viață, un eșec glorios se poate transforma într-un succes pe termen lung. Ca orice tânăr dornic de afirmare, cu prilejul unui concurs *Cine știe câștigă*, organizat de Radio România, am decis să participă. Dan Deșliu era examinatorul, ironic adesea, sobru permanent. Concurenții renunțau pe parcurs satisfăcuți de cei câțiva bănuți câștigați. Când am ajuns, rapid, la întrebarea unsprezece, spectatorii din sala Teatrului Tineretului erau ferm convinși de succesul meu inevitabil. Cu toate acestea, la întrebarea cu pricina răspunsul a fost considerat doar parțial corect, diferența fiind între… pajură și zmeu. Sala a amuțit și moderatorul a simțit nevoia să-mi adreseze și ultima întrebare. Răspunsul a venit imediat cu detalii indubitabile. A fost, atunci, un eșec… glorios. Publicul a apreciat maximal prestația, dar mâhnirea nu putea fi evitată nici de spectatorii dezamăgiți, nici de mine.

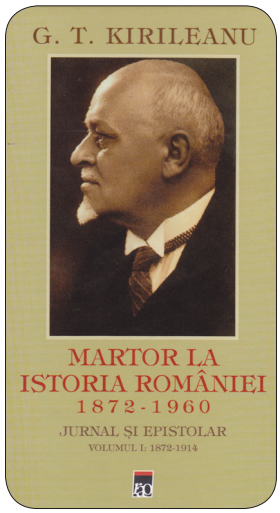

A doua zi, unul din mai marii politici ai județului m-a sunat ca să mă… felicite. Eram dezamăgit, dar mi-a trecut atunci când mai marele responsabil cultural, m-a îmbrățișat. Am fost surprins și mi-a plăcut. Mi s-a părut un gest atât de neobișnuit încât nu-mi venea să cred că este adevărat. Mă numise director al Bibliotecii *Gh. Theodorescu Kirileanu*. A fost ca un miracol. Astfel, vreme de câteva luni bune am reorganizat, într-un spațiu potrivit, tezaurul de cărți pe care cărturarul le adunase într-o viață întreagă. Fostul bibliotecar al Casei Regale dăruise orașului de sub Cozla un veritabil tezaur de înțelepciune.

Un prieten, Constantin Bostan, jurnalist la ziarul *Ceahlăul* a scris atunci un articol care mi-a mers la suflet. Mi se deschideau ușile unei firești afirmări, revistele literare bucureștene acceptându-mă să public alături de marile nume ale literaturii în Revista *România Literară*, *Contemporanul* m-au stimulat să mă exprim în paginile lor.

Am aflat, în timp, că teza de licență a lui Constantin Bostan fusese consacrată cărturarului Gheorghe Teodorescu Kirileanu. Acest fapt m-a încurajat, cu atât mai mult cu cât aveam de gând să scriu ceva despre cărturar Astfel, am scris un eseu despre dimensiunea proteică a bibliotecarului Casei regale, Kirileanu, personalitate de notorietate în lumea culturală a țării, deschis către valorificarea potențialului cultural românesc. Pe vremea când era la Iași, a participat la salvarea manuscriselor lui Creangă, acestea fiind în pericol de a fi distruse de concubina marelui scriitor Ion Creangă.

Vocația de intelectual cu solide și temeinice resurse reiese și se confirmă prin parcursul întregii sale existențe. Jurnalele zilnice ale bibliotecarului Casei Regale sunt expresia unei rigori nedezmințite, a unei nevoi de a lăsa urme pentru viitorime. Am desprins din Jurnalul lui Kirileanu momentul fast al unei călătorii a Reginei Maria prin teritoriile românești, fiind anturată de o mică suită regală. Ca de obicei, Kirileanu este inspiratul companion, știind atât de bine locurile memorabile prin frumusețe. Escapada pe Ceahlău, de pildă, are asupra Reginei un impact tulburător. Kirileanu pare a fi un veritabil cicerone pe drumurile de munte ca într-o pagină inspirată a lui Calistrat Hogaș și el atras de lumea schiturilor umbrite de copacii veșniciei…

Publicarea primelor două volume cu jurnalele lui Gheorghe Teodorescu Kirileanu, din inițiativa inspirată a acribiosului nostru confrate, Constantin Bostan - este expresia împlinirii unui proiect în curs de derulare, fiind estimat la cel puțin șase volume, cuprinzând notele zilnice și scrisorile autografe ale cărturarului. Răsfoind paginile acestui epistolar dedicat prezentului dar, mai ales, generațiilor viitoare, mi-am reconfirmat faptul că prin cultură suntem cu adevărat liberi de a ne exprima identitatea națională și vocația europeană. Lansarea în premieră la Iași a celor două volume exprimă omagiul binemeritat față de un cărturar descins în sfera culturii cu vocația unui apostol. Fiecare însemnare din Jurnal se constituie ca o mărturie a clipei despre eternitate. Cititorul intrat în acest vast labirint al vieții are parte de tot ceea ce viața ne poate oferi cu momentele de jubilație sau de deznădejde. Citind confesiunile bibliotecarului regal, trăiești sentimentul că viața te-a dăruit, după cuviință, cu darurile minții și bucuriile celui curat la suflet. Gheorghe Teodorescu Kirileanu a fost și a rămas în memoria noastră ca un om rar, amintindu-ne adevărul poetului că eternitatea s-a născut la sat… Ca și curățenia spiritului românesc…

Participarea la acest eveniment de excepție a unor personalități precum academicianul Alexandru Zub, criticul Ioan Holban indică nivelul înalt al acestui eveniment de excepție.

Nu ezit să cred că un asemenea proiect, împlinit, binemerită recunoștința noastră și, de ce nu, acordarea unui premiu al Academiei Române.

Gruia NOVAC

Liceul 3, „meteorul... țugulian”

1972, profesor la Liceul 3...

A scrie despre (fostul) **Liceu 3** ca despre o **curiozitate** a deceniului 6 al secolului 20, mi se pare mult mai „fair” decât a-i demonstra... necesitatea. Aserțiunea mea doresc să fie luată în serios de cititorul nesuperficial, nu s-o transfere în zona pretextelor conflictuale. Să înscenăm, deci, o demonstrație, în jurul unui mobil plauzibil, care pe parcurs se va arăta valid, în stare de a reprezenta, fără dubii, argumentul...

...Ne aflăm în anul 1964. Nimeni nu bănuia că se apropia sfârșitul Erei Dej, dar pe toți i-au surprins – mirați și satisfăcuți – evenimentele iscate de „Planul Valev”, fără însă ca vreunul să intuiască, măcar în glumă, că ceea ce n-a reușit Moscova, va împlini Bruxelles-ul astăzi, cu asupra de măsură! În aprilie, atunci, a fost difuzată, în sute de mii de exemplare, *Declarația Partidului Muncitoresc Român cu privire la problemele partidelor comuniste și muncitorești internaționale*, care a schimbat fundamental natura relațiilor noastre cu P.C.U.S. și U.R.S.S., conferindu-ne un loc, și probabil un rol mai distinct, între țările lagărului socialist.

Declicul a avut urmări, când spectaculoase, când dramatice, dar **ceva** în viața societăţii românești avea să se schimbe. O destindere, o deschidere, o „deplasare” a individului mai calmă și mai sigură, o speranță manifestată în multe chipuri...

...Școala românească parcă se autohtonizase mai vizibil, istoria își descoperise menirea ei, cursurile liceale, profesionale și universitare se finalizau benefic pentru orice absolvent, iar independența noastră, mai cu seamă după august 1968, căpăta contur, deși zarea socialistă a timpului era învăluită într-un mister utopic.

În această atmosferă a apărut, spre nedumerirea probabilă a unora, **Liceul nr. 3** în Bârlad, dar poate că și datorită dezvoltării economice a orașului. Fabrica de Rulmenți, de pildă, funcționa în trei schimburi, încă din 1953, ceea ce atrăsese după sine și o creștere fără precedent a demografiei locului, prin atragerea unui număr însemnat de locuitori ai satelor din această parte a Moldovei, rapid adaptați cerințelor urbane nescrise. Lângă noul și vastul cartier muncitoresc de blocuri din capătul bulevardului Epureanu numit, la vremea aceea, Karl Marx, stătea foarte bine o școală nouă, cu 16 clase, laboratoare, bibliotecă și cabinete funcționale, ȘCOALĂ care, de la **1 sept. 1964**, avea să se numească **Liceul nr. 3**.

Timp de 9 ani, **1 septembrie 1964 – 31 august 1973**, liceul a funcționat cu patru cicluri de elevi – primar, gimnazial, liceal, seral – cu rezultate mai mult decât meritorii, dacă avem în vedere, cu precădere, calitatea pregătirii fiecărui elev în parte, aceasta în condițiile în care rabatul de la exigență nu era cunoscut sau, în cel mai bun caz, irelevant.

O armată de slujbași, cu temeinică pregătire profesională și didactică, se ocupa de bunul mers

Clădirea Liceului nr. 3 pe vremea când funcționa în str. Cetinei (azi N. N. Tonitza)

al tuturor activităților școlare și extrașcolare, drept pentru care poticneli flagrante nu s-au înregistrat. O asemenea desfășurare de energii trebuie pusă, măcar acum, sub severa și ortodoxa analiză rece, pentru ca motivația să nu fie atinsă nici de speculații, nici de encomioane ieftine.

Dintre toți dascălii începutului, unul singur se cădea, responsabilizându-se și responsabilizând, să facă din clipa efemeră incipientă o epocă durabilă etern. Tact, colegialitate, moderație, calmitate, capabilitate, pertinență, rezonabil și accesibil în relațiile de socializare, toate aceste însușiri, și altele încă, le-a întrunit matematicianul **Vasile Țugulea** (născut în 18 martie 1926) și care a condus,

ferm și doct, **Liceul nr. 3** în tot răstimpul existenței lui. În 1970, în timpul mandatului de Ministru al Învățământului (1969-1973) al academicianului Mircea Malița (născut în 20 februarie 1927), dl. Vasile Țugulea a primit onorantul titlu de „Profesor

15 septembrie 1967.
Profesorul de română - ieri tânăr, azi nostalgic - în mijlocul elevelor clasei a XI-a A, secția reală

emerit", unicat pe meleagurile acestea de-atunci până azi.

Memoria orașului, vie încă, reține, ca pe un simbol de preț, numele **Liceului 3**, supranumit, pe drept, fără undă de ironie, „Academia Țuguliană". Cohortele de absolvenți îl păstrează în memorie, fiindcă ani de zile aceștia au tăinuit cu complicele lor de fiecare oră: **banca**. *„Băncile"* (erau) *„depozitele noastre sufletești"*, cum cu sensibilă emoție și amintire fierbinte le numește un impunător absolvent, cu nume păstrat din flora românească, Ștefan Păiș. Și tot domnia-sa ne prelungește renăscuta nostalgie după anii fericiți ai adolescenței: *„Câte promoții, câți elevi, câți ani, câte inscripții, câte gânduri, câte emoții adună o bancă, o simplă și singură bancă! La aniversarea liceului, gândul meu bun pentru colegi, profesori și... **bănci** - mici galaxii în minunatul univers al școlii!"*

Apariție aproape mitologică, precum Minerva din capul lui Jupiter, **Liceul 3** a trecut **ca un meteor** pe firmamentul Bârladului, eternizând însă efemerul și dându-i tăria clipei unice care, de fapt, nu intră în neant, ci în veșnicie.

De la înființarea **Liceului 3**, care a confirmat capacitatea și clarviziunea de abil manager al Directorului **Vasile Țugulea**, s-au scurs **cincizeci** de ani. Când!...

VERNISAJ

Expoziție de artă
«Colaje»
(25 lucrări)

Autor: **Oana GAVRILIU**
pictor și grafician
(născută în iulie, 1971,
Piatra Neamț)

Versuri de Doina Teodoru Gavriliu

„Fiecare siluetă pare oprită la mijlocul unui pas de dans, al unui gest care e deopotrivă alint dar și expresie a personalității."

Adrian Alui Gheorghe

Ștefan PĂIȘ

MEMORIA BĂNCILOR

În ultimul trimestru al clasei a XII-a, pe banca mea apăruse într-o dimineață, scris apăsat, mesajul: „Ștefăniță, nu ți-e frig?”. Era caligrafia minunată a Doinei, dar chiar și așa, fără să recunosc scrisul, doar ea îmi spunea „Ștefăniță”. Nu-mi era frig, dar am fost măgulit. Desigur Doina nu a recunoscut să fi scris, dar știa că eu știu. Și câte însemnări mai erau pe banca mea... ecuații, câte un vers, cuvinte în limbi străine, formule, desene, gânduri, toate ajutătoare la teze, extemporale, lucrări, ascultări, visări.

Banca Toricăi și a Doinei era chiar în spatele nostru, al meu și al lui Nelu. Și ea plină de inscripții; scrijelite, colorate, apăsate, șterse și iar scrise.

Încă două rânduri mai în spate era o bancă mai importantă... adăpostea fața de masă a catedrei, dar și servieta cu manuale și caiete a Adrianei.

Ultima bancă de pe mijloc era mai necăjită! Nu pentru că stătea Opri acolo, ci pentru că înfruntările noastre băiețești aveau loc în spatele clasei (ca să nu fim surprinși de profesori). Era ruptă și rău reparată de câteva ori la rând. Dar nu era mai puțin bancă sau mai puțin îndrăgită. Era a noastră, din clasa noastră. În puținele ocazii când făceam ore în alte clase, disconfortul (nu fizic) produs de o bancă străină era apăsător. Banca era ostilă și eu, la rândul meu, nu o voiam.

A treia bancă de la geam era mai ordonată și mai curată decât oricare alta. Acolo stătea Gica, șefa clasei, iar banca adăpostea condica.

Palmele umede și încleștate de emoții, caietele, cărțile, carnetele de note, pixuri, stilouri, fulare, căciuli, pachete cu mâncare, câte o minge de fotbal,... toate erau adăpostite în bănci. Momentele de tristețe sau exaltare, satisfacție sau nemulțumire, dojenile sau laudele, pe toate le împărțeam cu banca.

Promoția 1972, diriginte prof. Dinu Ciurea
În centru, ing. Ștefan Păiș (x) și ing. Constantin Constantinescu (xx), actualul primar al Bârladului, foști elevi ai Liceului 3

Oare profesorii, când se uitau la noi, remarcau și băncile cu depozitele noastre sufletești? Nu știu, dar eu nu mă pot gândi la liceu fără să văd imediat și băncile ca pe prietenele noastre, întotdeauna bune..., pentru că ele nu ne-au certat vreodată și ne-au fost prietene docile și loiale. Câte promoții, câți elevi, câți ani, câte inscripții, câte gânduri, câte emoții adună o bancă! Dar câte reparații suportă, pentru ca în final, într-un ultim efort, să ai fie folositoare o dată, doar în foc. Zeci de ani, zeci de serii de elevi, mii de elevi și zeci de mii de gânduri doar într-o simplă și singură bancă. Ce imensă bibliotecă netrufașă se duce continuu prin fumul coșurilor către cer!

La aniversarea liceului, gândul meu bun pentru colegi, profesori și... *bănci* – mici galaxii în minunatul univers al școlii.

Bârlad, ianuarie 2014

Promoția 1965-1966, seral, și profesorii:
Dinu Ciurea, Meilic Grimberg, Clemansa Iordan, Vasile Țugule, Gruia Novac, Emilia Mînza și Vitalie Furnică

VERNISAJ

„Cine e femeia aceasta
Care răspunde la numele meu?”

(*N-ai înțeles*)

Solitudine

Gruia NOVAC

DESPRE ȘCOALĂ ȘI... ALTELE

Dacă există un domeniu care să fie supus permanent observației beneficiarilor lui, iar măsurile clare să fie mereu amânate, ori aplicate lamentabil, acela este tocmai sistemul educațional, care e ca un acvariu moștenit de la bunici (sau mai de departe), în care, în funcție de mofturile mereu împrospătate, peștii se înlocuiesc din când în când, dar apa rămâne neschimbată de la începutul..., dumnezeu mai știe care-i! Pentru ca «bunele practici» să se armonizeze cu cerințele timpului, tindem să uităm tradiționalele însușiri naționale, procopsindu-ne în schimb cu „experiențe" valabile de la Albița până la Lisabona, Bruxelles și Antwerpen, pentru un viitor pe care ni-l apropiem cu celeritate inconștientă... Am înțeles că ceva ar trebui întregit, niște elemente suplimentare e obligatoriu de găsit și folosit, ca aceste instrumente «inovative» să le putem utiliza în asigurarea calității educației. Trag eu, deci, concluzia că, de fapt, de la Alex. Ioan Cuza, trecând și prin era lui Spiru Haret, nefăcând abstracție de Reforma Învățământului din 1948 și următoarele, **calitatea** educației în România a fost în mare suferință, fie și în intensități variate. Așadar, am fi **naivi** să nu primim sprijinul neprecupețit al Europei unite sau comune, mai cu seamă că tot naivi eram când am acceptat (nu!) asistența pedagogică a răsăritului stepei mujice, cu deosebirea că pe vremea aceea ni se dicta și tăceam, pe când acum ni se dictează tot așa, dar avem și permisiunea de a vorbi degeaba, adică... pașnic. Cu voie de la U.E., că doar e democrație parțial egală cu partenerii!...

Mă gândesc, în acest context, să schițez o foarte scurtă și selectivă istorie a „istoriilor" legate de Școală de-a lungul unor... vremuri. Să începem cu sfârșitul – clipa de acum adică –, care îndeamnă, vizionar, să revigorăm «bune practici», pentru declarata intenție de «îmbunătățire a calității demersului didactic». Dacă **demersul** are sensul propriu de „intervenție", descoperim, istoric vorbind, că de aproape două sute de ani tot intervenim în procesul didactic, constatând, mai de loc surprinși, că astăzi am rămas exact la același demers. Cum s-ar spune, slugărim de când ne știm, fără a mai prinde fericirea de a sluji! Fiindcă, atunci, după Unirea Mică din 1859, dar și în Renașterea carlistă de sfârșit de secol și început de altul nou, entuziasmul atât de specific românului s-a metamorfozat, pe nesimțite aproape, în superficialitatea care, devenită statornică tradiție, s-a crezut că e un câștig național, când, în realitate, era o dulce lentoare, deranjată temporar doar de haosul generat de cele două dezastre mondiale și apoi de înfricoșătoarele zări deschise de cizmele și șenilele marca Iosif Visarionovici... Curând, Reforma Învățământului din august 1948 a modificat peste noapte un sistem atât de închegat, puținele „sechele" vechi, întreținute palid de cadrele venit din școala interbelică, neputând opri valul influențelor sovietice impuse. Din pleiada aceea, imediat după 1948, îmi amintesc declaratele și aplicatele intenții de legare a teoriei cu practica. Ideea, deloc nouă, a fost adaptată cerințelor noi ale Republicii Populare Române și cred că, în condițiile social-istorice cunoscute, când reconstrucția țării se afla, ca necesitate vitală, pe buzele tuturor, urmările au fost benefice. Metoda didactică, experimentând acest principiu pe termen lung, a cercetătoarei Florica Bagdasar, în vogă la timpul acela, era ceea ce, mai acum câțiva, la noi, voia să însemne Școala de tip Waldorf. Perioada de până în 1989 a exagerat însă cu politehnizarea învățământului de toate gradele, formalismul înregistrând rezultate rizibile, foarte mulți absolvenți ai liceelor industriale, care aveau și atestate în meseriile pentru care fuseseră pregătiți, ajungând spaima muncitorilor calificați din întreprinderile industriale, în grija cărora erau dați ratații noii generații. Poate așa se și explică, dacă se mai explică, slabele performanțe ale industriei românești în perioada aceea „multilateral dezvoltată".

Și, iată, ne regăsim, în prezent, într-o altă eră de... căutări. Aceleași obiective, aceleași zbateri, aceleași nedumeriri, aceleași speranțe, doar că izvorul problematicilor e plasat într-un Apus răsărit pe cerul albastru marcat de douăsprezece stele cu scintilații albe care maschează, deloc întâmplător, trei culori aflate pe un drapel în cădere liberă... Ajung, astfel, la problema mea spinoasă: **educația**. E adevărat, nevoia de pragmatism a noii orânduiri iscate după un decembrie insuficient înțeles a crescut și e în continuă ebuliție. Dar „amănuntele" legate de educație (le spun amănunte din disperare, nu din convingere!) chiar le secretizăm? E mai mult decât necesară însușirea unui lot corespunzător de informații, dar trebuie să creăm înmagazinatului și cadrul intim și social în care să știe să valorifice și să se valorifice. Asta ar însemna, simplu, **educația**: cultivarea sistematică a dezvoltării facultăților intelectuale, morale și fizice, prin culturalizare și influențare permanentă a nivelului profesional, concomitent cu dezvoltarea comportamentelor morale, toate începând încă din perioada antepreșcolară. Vă place strada, loc de promenadă dictată de scopuri variate? Descoperiți cumva în mișcarea fizică a majorității tinerimii (și nu numai) influența familiei? Sau a școlii, a instituțiilor organice ale statului, a unor organizații sau ligi cu obligații moral-civice? Pe stradă, tinerii nu vorbesc, ei țipă, urlă, râd flegmatic și demențial între un fum de Kent și-o flegmă. Cum merg? Haotic și circarist. Sparg semințe, fac baloane din „orbit" și lipesc resturile pe stâlpi sau la întâmplare. Vestimentația? Haioasă, neglijentă, rufoasă, roasă, că așa

e „cool”. Limbajul lor e interjecțional și eliptic. De ce? Pentru că gândesc în limbile moderne de la televizor sau karaoke, cu gând de... afară, decât în limba română pe care o mai folosesc alde Ţociu, Palade, Bendeac și vipurile doar cu „capacitatea”! Barurile din proximitatea școlilor sunt „full”. Sala bibliotecii municipale? Relativ goală. Muzeul e un cuvânt arhaic pentru cei mai mulți. Librăria cu cărți e ca o arheologie într-un sit uitat.

Astea sunt „amănuntele”, amintite elegant, dar tranșant, care parcă ne-ar povesti că istoria noastră instrucțional-educativă a fost întotdeauna a bunelor intenții niciodată rezolvate altfel decât festivist și naiv. Bune intenții – vor zice mulți; rezultate utopice – observăm cu toții. Ne lipsesc ambiția și clarviziunea, ne cotropește semianalfabetismul și, mai abitir, exacerbăm subcultura populară plină de influențe alogene, în dauna vizibilă a specificului românesc autentic.

Românul ori nu vede, ori nu-i conștient că trebuie să-și consolideze locul între celelalte nații, nu cu modestie, ci cu îndărătnicia moștenită de la străbuni, adesea chiar cu aroganța căreia i-am uitat chipul, chiar și cu agresiunea inteligenței care ajută la descoperirea mersului în picioare. În genunchi stau doar sclavii și habotnicii. Nu de mult, un regizor francez de teatru și film, Patrice Chéreau, rostea o frază cu care ar fi bine să înceapă orice lecție de școală: *„A închide ochii... o modalitate ca oricare alta de a trage cortina.”* Explicată corect, aserțiunea aceasta ne-ar întoarce atențiile către un alt început, de acolo pornind construcția unui sistem de educație națională, racordat la importanța cu adevărat modernă a felului nou în care tânărul să se simtă implicat și important într-un lancaster benefic sieși.

Nimic nu-i nou sub soare, în afara modului de **a vedea**. Se știe doar că toți **privesc**, dar câți **văd**! Mă întorc, deci, în timp. La Bârlad, în anul 1887, exista o «revistă pentru Educațiune și Instrucțiune», numită *George Lazăr*. Primul număr a ieșit în ziua de 15 aprilie, 1887, director al acestui mensual fiind profesorul Solomon M. Haliță. În editorialul numit *Introducere*, citesc: *„Învățământul nostru trebuie să fie naționalist. Popoarele din jurul nostru dezvoltă o activitate febrilă națională,* încearcă de a-și întări elementul național în paguba *naționalității noastre, și aceasta prin mijlocul instrucțiunei și educațiunei. Oare noi să stăm indiferenți în fața acestui curent, și să nu deșteptăm sentimentul național prin aceleași mijloace!”* Iar în numărul din 15 august, 1887, la pagina 137, descopăr articolul *Direcțiunile ce predomină în educațiune și instrucțiune în timpurile noastre*, semnat tot de Solomon M. Haliță, din care voi cita alineatul final: *„Dacă cei chemați a reforma legea instrucțiunii nu vor pierde din vedere că educațiunea și instrucțiunea trebuie să fie așezate pe cele mai largi baze ca să fie accesibilă mai mult decât până astăzi masei poporului lipsit de instrucțiune; dacă în școli se vor preda cu preferință acele discipline care promovează progresul economic și industrial; și dacă toate obiectele de învățământ vor forma o grupă concentrică al cărei far conducător va fi patriotismul și morala, atunci România poate privi cu încredere în viitor.”*

Stimați prieteni, dacă nu luăm în seamă stilul și ortografia specifice finalului de veac XIX, vom observa, aproape consternați, că fondul problematic de atunci a devenit pretextul dezbaterilor și căutărilor noastre de acum. Asta înseamnă că noi, de când suntem părtași cu „terra dacica”, ne tot punem întrebări și întrebări, răspunsurile întârziind ori întârziindu-le, întrucât implică și oarecari răspunderi. Lipsindu-ne responsabilii, n-am mai stabilit nici responsabilitățile. Ne-am dedat conjuncturilor iscate de corbii din jurul granițelor mereu schimbătoare, acceptând un fatalism devenit și proprietate individuală, și națională.

Încheierea vreau să nu aibă nicio legătură cu ceam afirmat mai la deal; iar dacă cineva găsește vreo similitudine, va fi pe propria răspundere, dar spre încântarea mea. A-ți fi frică de moarte înseamnă a muri de mai multe ori, ori de câte ori te temi. În contrapartidă, cine iubește viața, adică lupta, acțiunea, curajul, nu moare niciodată.

Știți care ar fi concluzia momentului? *A verbis ad verbera*! Adică, *a trece de la explicații la... **„ceartă”!***

VERNISAJ

„...știu că nimic nu-mi poți da
Și cred că nimic nu-ți pot da,
Fiindcă ești mai departe decât departe
Și este mai târziu decât târziu.”

(*Triptic*)

Călugăriță

Petre IOSUB

A MURIT TEATRUL ?

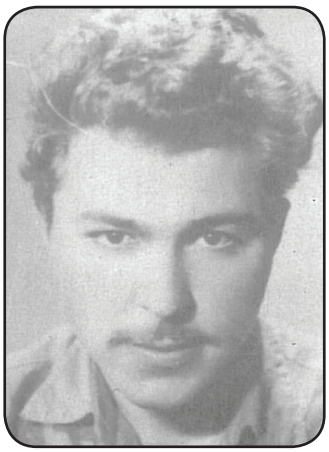

Însăși viața, fie ea și de mare artist, începe cu interogații și se mistuie în ele până ce, sus, pe zarea zbuciumului, rămâne, statuat un dram de adevăr, o esență despre timpul tău și al celorlalți, pe care apoi îl vom închide cu generozitate în cripta istoriei.

Nu de multă vreme pătrunsesem într-un teatru, ce-i drept, mai de periferie, dar unde dramaturgia și actoria adevărată fuseseră la ele acasă. Impresia care m-a cuprins a fost zguduitoare: s-a dat vacanță *sine die* dramaturgiei? Au plecat actorii în bejenie peste hotarele țării să caute pierdutul Eldorado, ori să spele rufele Europei de jegul marii birocrații? Poate... Fotoliile, altădată pline de viață și de monologuri încă nerostite, zăceau ca niște moaște colbăite intens și pe care doar istoria aștepta bătăile gongului deșteptării.

Un biet saltimbanc, ocolit de războiul funest împotriva artei, tot rătăcea pe scenă, ascultând parcă șoptitul în stingere al sufleorului. Plecase dramaturgia în vacanța fără întoarcere, cu tot cu actori, cu tot publicul ei?...

Iar teatrul, cu tot cu scenă și cu saltimbancul rătăcit, care își exersa mereu rolul reînvierii, au început să moară lent și în cumplite chinuri. Iar publicul, care altădată venera acest lăcaș ca pe propria sa existență, privea nepăsător și laș cum dispăreau bietele fotolii, ușile și se dărăpăna acoperișul peste scenă, îngropând atâtea amintiri minunate despre ce a fost odată!...

Când să fie gata de îngropăciune, dându-și printre ultimele sufluri, teatrul avu o zvâcnire ciudată. Fu înconjurat de panouri multicolore, iar o macara criminală începu să-i măcelărească zidurile. Și nu dură mult că, în locul celor o sută de ani de frumoasă carieră artistică, se configură un fel de hală cu o mini-scenă, pe care, în loc de actori, stăteau proptiți niște drugi metalici.

Nu peste multă vreme, apăru și un bar cu multe băuturi și o echipă de „actrițe” profestituate, care-și frecau mereu jegul de drugii metalici și gemeau către „actorii” mahmuri de pe la mese să le aplaude... goliciunea!

Și astfel, peste rămășițele istorice ale bietului teatru se ridică acum o lume grotescă și un neoprivitimism sadea.

Vivat revoluția, vivat Republica (dar și cretinismul)!

P.S. În fața intrării, că doar intrarea în artă a fost păstrată, unde dădea bineț statuia lu’ Conu Iancu (îngropată și ea odată cu teatrul), acum se afla statura vie a unui bețiv ce face bezele trupei de „nimicuri” care se *reproduce* mereu pe scena cu drugii înfipți adânc în inima... istoriei!

Petre Iosub, prof. dr. în filosofie, poet și eseist, trăiește în orașul Vaslui.

Gruia NOVAC

CE NI S-A DAT, SĂ PĂZIM! (III)

TEATRUL „VICTOR ION POPA” BÂRLAD

1955-2014

V. I. Popa

Cine are nevoie de teatru?

Motto:
E simplu să fii fantast și, mai ales, festivist!

Într-un târg ca acesta în care trăiesc, unde mentalitatea infatuată a luat locul bunului-simț, iar orgoliul – vechi de mai bine de două veacuri – a devenit efigie împietrită, întreținând o imagine edulcorată a trecutului cel mult plauzibil, uitând astfel de un viitor fie și utopic, e dificil să scrii despre o instituție de teatru profesionist. Oare de ce? Fiindcă, lucrul dracului, deși are 59 (cincizeci-șinouă) de ani, matur adică, în loc să impună (idei, atitudini, comportamente, concepții, viziuni, limbaj românesc, vestimentație și nu mai știu eu ce!), **apune**, nu altfel înțelegând eu împrumutarea mentalității patriarhale a mulțumirii de sine, folosirea locului călduț și, implicit, construirea unui repertoriu pe „gustul spectatorului” obișnuit cu șușaneau tv și trupele în tranzit...

Teatrul „Victor Ion Popa” are o existență acoperitoare a aproape șase decenii, altfel spus, tihneala lui ține și de adaptarea organică la patriarhalismul rar și stângaci fardat cu pavoaze moderne pârâte, dar și de directoratul prelungit care se apropie de un pătrar de veac, drept consecință clară și vioaie fiind închilozarea pozitivă nutrită din loteria împrejurărilor temporare, singurele menținătoare ale unor intenții (ce frumos sună acest cuvânt!) prezumțioase în formă și nevolnice în conținut. De aceea e mai mult decât periculos să scrii texte critice despre teatrul orașului în care trăiești. Orgoliul a hotărât că tot harul actoricesc, de care Dumnezeu dispunea cândva, l-a revărsat peste **teatrul ăsta**, așa că „locatarii” nu pot fi decât **aleșii Lui**. Orice zicere care nu concordă cu

VERNISAJ

„...trece prin anotimpuri
fără un rost anume.
Acum,
în primăvară,
pe crengile zbârcite
și-a desfăcut
câteva flori neașteptate...”

(*Și el*)

Primăvară

această genială prejudecată (sic!) e un afront mizer adus instituției, de la Cabinetul de la Etaj și până la Cabina cerberului de la Intrare, de pe urma căruia nu te poți spăla, o viață, cu toată apa desecatului pârâiaș vâscos care înjumătățește urbea. Dacă scrii ceva, ai grijă ce scrii, despre cine scrii și cum scrii. Adesea, mai bine n-o faci. Ce fericire pe toți! Anonimatul în arealul național nu doare, iar strălucirea provincială e dulce!

Și totuși...

Criticul de teatru, mai deștept ori mai prost, mai informat ori mai sărac în știrile captate, are datoria – măcar o dată – să spună adevărul, asumându-și riscuri și toate cele care decurg din ele... Chiar când scrie despre **Teatrul Lui** sau despre **TEATRUL LUI... CERBU**.

Se discuta pe vremuri (oare când?) despre **primatul** în teatru: textul, actorul, regia... Nu ştiu cu ce beneficiu, dar o discuţie pe o temă ca asta poate genera măcar opinii, care, la rându-le, trezesc ambiţii şi, mai ales, argumente. Şi-apăi, discuţia are o cantitate importantă de căutare și, adesea, inovare, schimbare...

Astăzi? Într-o pornire de independență schizoidă, unii actori se burică afirmând că regia e o meserie de nimic sau, mă rog, la îndemâna nevolnicului; și o fac ei. Ba, uneori, s-a ajuns la inepția ca pe afiș, în locul numelui regizorului, să apară sintagma „regie colectivă”. Cum adică, Doamne, iartă-mă! Și, nu întâmplător, asemenea spectacole au ieșit slabe sau primitive, generozitatea spectatorului școlit sau incipit fiind totuși civilizată... Nu mai departe, de-a lungul timpului, la teatrul din Bârlad s-au trezit... „regizori” nu mai puțin de șapte actori (Constantin Petrican, Vasile Mălinescu, Mircea Herford, Florin Predună, Titorel Pătrașcu, Mihai Velcescu, Marcel Anghel).

Trăiesc cu impresia că responsabilii teatrului (cu care, recunosc, nu am stat de vorbă, eu fiind interesat doar de părerea anonimilor străzii, aleși nu chiar aleatoriu, ci după cum îmi dicta clipa și... inspirația) nu-s conștienți de nevoia unei eficiențe social-culturale în beneficiul spectatorilor obișnuiți, dar și a celor mulți întâmplători.

Clădirea Teatrului „V. I. Popa”, renovată relativ recent, are aspectul și dotările unor pretenții moderne, edificiul fiind prilej de satisfacție chiar și pentru cetățenii care n-au intrat niciodată într-o sală de spectacole. Dar un teatru își crește valoarea prin talentul membrilor trupei, prin configurarea repertoriului supus uneori unor criterii „indubitabile” dar folositoare, prin prestația obligatoriu impunătoare prin profesionalism și cultură a regizorilor și, nu în ultimul șir, prin implicarea discretă a secretariatului artistic într-o neclamată și neforțată complicitate cu directorul. Bineînțeles, toate se vor împlini dacă teatrul **acela** (în cazul în speță, **acesta**!) are în atenție, pe termen etern, o viziune, o aspirație și, mai ales, dorința de a le împlini. Vine lumea la teatru? Înseamnă că se petrece ceva. Nu vine lumea la teatru? Să nu se dea vina nici pe criză, nici pe câștigul mic, nici... Nu eu, un întâmplător anonim, trebuie să dau soluții. Mintea e la purtător...

Risc o concluzie nesfârșită: eu, Spectatorul, vreau „puneri” în scenă... mortale. Nu mai doresc scenografii sărăcăcioase, prăfuite, dar care se vor... moderne. Probabil, pe-**aici**, pe la noi, ideea de modern se traduce prin aceea de economie. Așa-mi explic eu de ce doar arar scenografiile au izbucniri de firesc. Vreau decoruri eclatante, epatante și, de ce nu, luxoase. Nu din orgoliu, ci din nevoia de scoatere a scenei – și implicit a spectacolului – din penumbră. Bineînțeles, nu cu texte ieftine; ieftin cumperi, sărac rămâi. Că degeaba speli mereu straiele vechi, petecul din tur tot o să se vadă.

Ce mai vreau eu, Spectatorul, de la **Teatrul Nostru**? Curaj, pasiune, voință și ieșirea în lume. Modestia-i pentru proști.

Paparazzi de Matei Vișniec (momente)

I. CUM V-AȚI PETRECUT SFÂRȘITUL LUMII?

(Paparazzi sau cronica unui răsărit de soare avortat) de M. Vișniec

Din buzunarele mortului s-au scurs
două firesubțiri de sânge
da,
omul acesta își ținea în buzunare
două păsări mici pe care
le-astrivit în cădere
(Matei Vișniec)

Ducându-i dorul *Colocviului tinerilor regizori*, organizat la Bârlad... în alte secole mai fericite, mă bucur, atunci când se poate, de colaborările instituției cu alte teatre și alte forțe creatoare deci, precum și de spectacolele invitate sau în trecere prin micul nostru oraș...

Am găsit pe internet, cu mult timp înainte de a ajunge la spectacol, filmulețul de promovare al acestuia și mi s-a părut, încă din acel stadiu, un bobârnac imens pentru teatrul bârlădean, care nu are suflu. Piesa lui **Matei Vișniec** și-a găsit valorificarea scenică prin entuziasmul și profunzimea unui regizor tânăr, de la Teatrul gălățean „Fani Tardini", **Cristian Gheorghe**. Visez, desigur, să avem și noi un astfel de director de scenă, implicat, entuziast, inovativ, care să ne aducă în spectacole foto-reportaje despre ceea ce suntem noi astăzi. Doar... actorii sunt *cronicile vii* ale vremurilor, nu așa spunea marele Will?

Dramaturgul, stabilit la Paris – de prea multă fericire în România – aduce în prim plan mizeria în care ne zbatem, inconștienți, ignoranți, mocirla fiindu-ne mediul favorit. Chiar și în ziua care ne-ar putea fi ultima, alegem să fim inumani. Ba da, domnule Vișniec, ba da, **Domnule de pe trotuar**, suntem animale. Și nu suntem demni, nici în ultima zi a vieții, a Pământului, a Soarelui... Chiar, ne-am pus problema, oare, vreodată, dacă n-ar mai răsări soarele, într-o zi, ce va fi, cum va fi, ce vom face? Iată, spectacolul din această stagiune ne invită, frumușel, la introspecție, la analiza eu-rilor noastre, la o privire în jurul nostru și, poate, către cer, către stele, către un copac...

...Un spectacol care-i face pe unii să caște, să viseze la „piese d-alea vechi" sau să spună mulțumiți, ca și mine, că a fost exact ce trebuia: un șoc, un alt soi de Știri de la ora 5, da, știri despre ființa umană în permanentă degradare.

Putem privi lumea, viața, totul, prin ochii... unui orb, care se bucură - prin telefon - de relatările unor necunoscuți - pe care-i sună aleatoriu... Putem fi – fără să ne ardem prea mult propriile ființe, scoțând castanele cu ființele... actorilor - josnici, în căutare de senzațional, cu orice preț, cu orice chip, putem fi hăituiții sau asasinii, putem fi... oricând în situația de a ne trezi pe-ntuneric de-a binelea, deși întunericul ne este cămașă zi de zi.

VERNISAJ

„Mă crezi c-aștept să-mi treacă ridurile?
Chiar de am cuget treaz și ochiul e sever,
Să-mi treacă ridurile... tot mai sper."

(*Sens unic*)

Autoportret

Că putem dispărea în orice secundă, contează mai puţin... Ce contează este cum am trăit, cum am fost, ce am lăsat în urmă... Sfârşitul lumii sau sfârşitul umanismului? Nu încape loc de dileme, aici. **Femeia desculță** vorbește dureros despre cerc... cercul său, în care se știe intangibilă, despre cercul în care... nu mai este loc pentru doi... cum era cândva.

Scenografia (**Sandu Maftei**) ne propune câteva încăperi: un birou al șefului de ziar, casa orbului, barul și locul lui Paparazzo,de unde urmărește pas cu pas viața unei dive. Plină epocă modernă: blugi, aparate foto, telefoane mobile, pistoale, mănuși roșii, asasini la costum și cu ochelari fumurii...

Trupa noastră nu ni se pare pregătită pentru un astfel de spectacol; textul, deși este greoi, este redat fidel, astfel încât spectacolul curge liniștit, trasând schița unei zile din viața noastră... Dar... prea mult, nu se transmite dinspre scenă către public.

O lichea de paparazzo (era să zic jurnalist!), prost plătit și tratat de către șef,incult și bădăran – propune **George Sobolevschi**, cu un aer dezinvolt. **Alexandru Savu** este foarte bun în micul său rol de **Om de pe trotuar**... Reușește să facă sala să nu respire... probabil, tocmai pentru că rostește niște adevăruri asupra cărora nu prea reflectăm. **Ramona Părpăliță** este și motivul pentru care am dorit să văd spectacolul... Așteptarea a meritat deplin, prestația scenică fiindu-i de apreciat. Implicarea în rol, onestă, este personajul care, alături de **Orb** (**Marcel Anghel**), mai prezintă urme de... umanism. Poate, din neputința de a mai suporta absurdul existențial, poartă cu sine un pistol pe care tot dorește să-l folosească, întru eliberare. **Sorin Ghiorghe** interpretează un **Şef** preocupat de... secretara lui (**Irina Grăjdeanu**), precum și de senzaționalul pe care-l poate livra în ziarul său, fie el chiar și un... banal răsărit de soare, imortalizat, în caz că acesta va mai apărea...

Rating, exclusivitate, succes, bani – din pânda unor oameni urmăriţi pas cu pas, după modelul american – acesta este unul din tablourile lumii de azi. Că un om, un profesor (**Gabriel Derebei**), este stâlcit în bătaie, nu mai impresionează pe nimeni; este doar un subiect de știre, imortalizat cu promptitudine! Cu cât sare sângele mai mult, cu atât e mai bine.

Un spectacol despre un bine apus de multă vreme și un rău care domnește la tot pasul. Despre o noapte lungă, un coșmar de nealungat, despre un răsărit de soare ce nu va mai veni vreodată, poate chiar pe teritoriul României. Un mult așteptat răsărit... nu se știe dacă va mai avea loc. Soarele face implozie sau Dumnezeu Se Supără pe creația Sa și o Pedepsește. Condamnarea la întuneric ar putea fi o șansă la trezire?

II. STELE PE CERUL DIMINEȚII de Aleksandr Galin

Suprizele se înlănțuiesc la Teatrul „V.I.Popa”, seara zilei de 22.03.2014 fiind dedicată premierei spectacolului *Stele pe cerul dimineții*, de Aleksandr Galin, în regia tânărului Cristian Gheorghe de la teatrul gălățean „Fani Tardini”. După propunerea cu *Răsăritul de soare avortat*, text semnat de Matei Vișniec, de data aceasta ne întâlnim cu un soi de „mizerabili” de care nu vrea să știe nimeni și ne mutăm la Moscova pentru scurt timp, în perioada jocurilor olimpice, când totul trebuie să dea bine și să nu răsufle vreo urmă de viață adevărată, cu toate (cele rele) ale ei.

Într-un spațiu aproape claustru, spun aproape pentru că vântul adie prin perdelele celor două ferestre deschise, câteva suflete se află într-o zbatere continuă, într-un perpetuu chin, măcinarea psihică și chiar și fizică fiindu-le aerul de zi cu zi. Niște femei, prostituate cu nume de scenă „olimpice”, se regăsesc în același dans nebun al izolării de lume, de familie, de copii, trăiesc sub semnul fricii, își povestesc vieţile, durerile, visele, amăgirile sub amenințările și țipetele unei proprietărese-fostă pompiereasă, Valentina (**Lily Alexiu**), a cărei grijă este să nu ia foc cutiuța în care sunt închise aceste femei și să nu își piardă feciorul, milițian, pe Nikolai. Dincolo de viața de la suprafață, falsă și bine lustruită, în acest spațiu al durerii și al neputinței se desfășoară viața dureros de reală;

personajele chiar dau dovadă de sentimente normale, de implicare, de semne umane, de capacitatea de a spune cuvinte frumoase, de a se mai bucura, încă, de lucrurile mărunte, care, poate, le-au și distrus: băutura, prostituția, învățatul... Ana (**Petronela Ene**) dovedește credință în divin și sare ca arsă când doctorul nebun ia în derâdere sintagma „Fiul lui Dumnezeu". Cât timp durează Jocurile Olimpice, personajele noastre învață (se pare că le prinde bine izolarea de falsitatea vieții

cosmetizate arătată la televiziune) să se spele de urâțeniile lor, să iubească, să se ridice puțin din mâlul în care plutesc: prin cărți și visul la acrobații fantastice în aplauzele publicului, într-un doctorat, în minunata sticlă de vin - care nu arată bine goală, în speranța unei relații fericite...

Spectacolul este impresionant, actorii au partituri dificile de parcurs - constituite într-un adevărat maraton ce-i solicită la maxim. Nu am mai văzut de foarte mult timp un spectacol care să mă țină trează, să mă facă din când în când să-l aplaud în gând pe regizor, să mă bucur că i-a ieșit bine interpretarea unui actor... Cum teatrul înseamnă și imagine, montarea beneficiază de proiecții care subliniază și mai bine ideile ce curg pe scenă, atât începutul cât și finalul fiind armonios garnisite cu aceste tehnici moderne. Scenografia (**Sandu Maftei**) este foarte simplă: o baracă ce conține câteva paturi. Proprietara le repară curentul fetelor, deși susține sus și tare că nu o interesează confortul lor și pe parcursul spectacolului duritatea ei mai cedează, dovedindu-se, totuși umană, așadar, scena este inundată de lumina beculețelor ce se sting și se aprind la unison, nu lipsesc câteva sticle cu vin și un radio.

Finalul piesei este unul trist, dar licărește undeva... o lumină, cea a flăcării olimpice care-i face pe toți să privească stelele, o mică bucurie într-o viață fără strălucire.

Odată cu „Hotelul celor două lumi", un spectacol de suflet, mi-am dorit foarte mult să avem norocul de a beneficia de bagheta (magică) regizorală a domnului **Cristian Gheorghe**. Și, iată, dorința mea s-a împlinit. Colaborarea cu teatrul bârlădean se dovedește a fi benefică, deoarece astăzi am fost plăcut surprinsă de capacitatea unor artiști de a se transforma pe scenă. Și le citez aici pe actrițele **Cătălina Rusu** și **Petronela Ene**. **George Sobolevschi** a fost parcă mai puțin „prezent", de „vină" fiind și rolul relativ minor; foarte senină, credibilă și implicată a fost **Irina Grăjdeanu** (Lora) - pe care nu cred să o mai fi văzut într-un astfel de rol reușit, iar de departe, favorita **Ramona Părpăliță**, a strălucit din nou, așa cum face de fiecare dată, indiferent ce rol ar avea de interpretat. Nu pot să nu amintesc de **Alexandru Savu**, un doctor nebun, evadat pentru scurt timp de la Pavilion, de altfel foarte simpatic și care are, în acest rol, o anumită doză de stângăcie amestecată cu delicatețe.

În apropierea Zilei Mondiale a Teatrului, trăiesc bucuria de a fi participat la un eveniment și la un moment frumos, de evoluție a teatrului bârlădean. Se pare că o mână magică, o viziune și o concepție regizorale proaspete – fac minuni.

VERNISAJ

„Trec verile la pas.
(...)
Iar toamna, care dă în spic
Culorile din păr,
Îndreaptă ochii spre nimic
Sau înspre adevăr."

(*Călătorie*)

Armonie în roz

Sonia ELVIREANU

UN RITM SPECIFIC MELODIILOR FOLK

I. Ioan Mateiciuc, *open de dor*

Volumul tânărului poet Ioan Mateiciuc *open de dor* (Alexandria Publishing House, 2012) propune o lirică cu accente postmoderniste, cel puțin prin două aspecte: coborârea în cotidian, dar fără a cădea într-un neonaturalism frust și melanjul lingvistic, observabil chiar în titlu.

Sintagma "open de dor" combină un cuvânt uzual din engleză cu intraductibilul "dor" din română, sugerând deschiderea spre eros, confirmată de conținutul ideatic al volumului. Poate sugera și o reacție contra tendinței de globalizare, având în vedere că poetul este un reprezentant al muzicii folk.

Atipică ni se pare prefața semnată de Clara Mărgineanu, de fapt, o scrisoare prin care devoalează lectorului dubla identitate a lui Ioan Mateiciuc, cântărețul folk și poetul care interacționează cu publicul în ritmul muzicii pe care își deapănă versurile. O altă surpriză e ilustrarea inspirată a poeziilor prin imagini semnate de Andreea Alexandra Stela Juduc, ce amintesc într-un fel de pictura suprarealistă. Două limbaje ale artei coexistă în același spațiu, propunând simultan două viziuni, a poetului și a artistului plastic. Imaginea poetică e dublată de imaginea picturală, vizualul captează privirea, fiind pe pagina pară, iar textul pe cea impară, incitând la lectură, la decriptarea mesajului.

Frapant e și titlul micropoemului ce deschide volumul *da, mă!*, ce pare a reproduce un strigăt stradal. Însă motivul șiragului de mărgele alb/negru ce se destramă ne introduce în miezul liricii lui Ioan Mateiciuc, erosul, în multiple ipostaze. Poetul sugerează, cu dezinvoltura boemului, fragmente dintr-o realitate mozaicală, imagini erotice, sentimente contradictorii, nostalgii, aspirații, reiterând motive biblice în manieră originală. Redăm în acest sens poezia *fata cu măr*: *"Plânge și-i tremură mâna pe sticlă/când șterge de lacrimi icoana fecioarei/În dar îi așează un măr, o sărută pe tâmplă/fecioara o strânge în brațe și mușcă,/dar râde când vede copila făcută din humă/ cum zace în noapte cu pomii rodiți lângă suflet,/o trage de mână și chipul îi intră-n icoană, /îmbracă în arbori copila./Copila se teme, în ramă-i mai goală./ Un șarpe privește"* (p. 9).

Mateiciuc cultivă o poezie a dorului, a visului, dar nu e sentimental, ci rațional și lucid. Femeia apare în ipostaza Evei, sub măștile sale multiple se ascund succesiv copila, fecioara, mireasa visată, femeia senzuală, "dama", fețele alterității, într-o succesiune de imagini în care cuplul se înfiripă și se desface sub pecetea timpului. Iubirea e percepută ca o pendulare între sus/jos, inocență/păcat, înălțare/ cădere, real/ireal, trăire/aspirație, împlinire/neîmplinire. Este rând pe rând cădere ("alunecare continuă, nebănuită, ireversibilă, pe marginea paharului" - *vise versa*, p. 19), zbor ("Atunci când te-am luat în brațe/te-ai desfăcut în păsări călătoare" - *credeam că zmeul crește în basme*, p. 37), o imposibilă nuntire (*las nunta ploii*), joc (*ai crezut în vorbe, aproape paralel*), dorință de contopire ("Aș vrea să te țes cu fire de carne din mine" - *joc între anotimpuri, p. 33)*, vis (*open de dor*), amintire (*nu cer mai mult decât pot da*), dor (*p.s.*), durere (*cu chipul tău pe stradă* - "Te strâng de mână atât de tare/ încât simt rana unde am ținut cuiul/pe care a stat agățat trupul tău."), ispită (*trup de lut*), deziluzie (*cum să adorm*), decădere (*opt fără* - cea mai șocantă și dureroasă ipostază a erosului contemporan).

Versurile capătă gravitate când ating sfera socialului meschin (*jocul meu, buchet, cascadorie, strajă minții mele*), alteori vehiculează idei și incită la meditație prin intermediul metaforei (oglinda, paharul, mărul, tramvaiul, ploaia, ceasul, îngerul etc.) sau prin trimiteri intertextuale, sugerează deschideri spre lumi trăite, uitate sau imaginate. Unele versuri par scrise pentru a fi cântate, au ritmul specific melodiilor folk (*de toamnă, păcat* etc).

Ioan Mateiciuc scrie paradoxal simplu, dar inteligent, compunând imagini insolite, topind în jocul lingvistic secvențe ale existențialului cotidian, interogații, reflecții, vise, nostalgii, deziluzii, într-o formulă în care metafora, narativul, sugestia construiesc un text în care se propagă ritmul imperceptibil al cântecului. De la text la muzică și invers, calea dublă de comunicare a poetului poate fi șansa succesului în ambele sensuri.

II. MIHAI PASCARU, O poezie gnomică

Poet, prozator, sociolog, universitar de formație filozofică, Mihai Pascaru a debutat în 1996 cu volumul de versuri *Gânduri scăpate de sub control*. Stilul concis, ironic, cu nuanțe satirice din poemele de debut se regăsește deopotrivă în poezie și în proza scurtă, inspirată din lumea satului moldovean și ardelean, pe care o radiografiază cu luciditate și gravitate, în viziune realistă.

În 2009, publică al doilea volum de versuri, *Grămadă ordonată*, un volum construit pe contraste, într-un joc abil de cuvinte al căror sens se descifrează pe paliere diferite, datorită echivocului, creat de polisemia cuvintelor. Tonalitatea e gravă, specifică filozofului care contemplă lumea cu ochiul rațiunii, fără lirism, discursul poetic e laconic.

În 2010 și 2011 îi apar două volume de povestiri, *Piramida. Satul și copilăria lui Andrei Dumitriu* și *Cuțitul de vânătoare. Întâmplări din munții Apuseni*. Titlurile sugerează tematica volumelor, lumea cotidiană a satului contemporan, dominat de instinctual și agresivitate. Sintagma din titlul *Cuțitul de vânătoare* trimite spre scenariul unei altfel de vânători în care om-animal, printr-o inversare de poli, omul devine vânatul, victimă a omului decăzut în instinctual, *homo homini lupus*. În 2011, Mihai Pascaru publică antologia bilingvă de poeme, în română-franceză, *Sentințe/Sentences* (Editura Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2011), în traducerea Anei Maria Oprea. Volumul are cinci părți: *I. Despre poet și poeme, II.Oameni, locuri, atitudini, III. Definiții, IV. Sentințe, V. Apocalipse și alte poeme*. Parcurgând doar titlurile, lectorul remarcă demersul poetic de la sine către lume, de la interioritatea poetului la observarea lumii exterioare, într-o tentativă de devoalare a actului poetic și de situare a creatorului în lume, pentru a se opri apoi la cronotopul bahtinian, spațiu-timp, în care evoluează oameni, atitudini, într-o tentativă de definire, în același stil grav și gnomic, cu caracter de sentință, a unor realități rurale, pentru ca în final cugetările poetului să se focalizeze spre escatologie. E un demers de la particular spre general, în care cuvântul recreează lumea. Definițiile, în care se topesc observații, trăiri, elemente științifice din matematică și fizică, relevă capacitatea de condensare extremă a cugetării poetice, în versuri scurte, adevărate sentințe filozofice.

La începutul volumului, poetul ne introduce în universul creatorului în care "*Limbajul structurează lumea, iar lumea ia formele minții*" (Eugenio Montale). Poezia devine o încercare de evadare din real, printr-un discurs ce transcende realul, simpla funcție referențială, mizând pe multiplele semnificații ale semnificantului. Paradoxul, ironia, ludicul construiesc universul poetului claustrat în banalitate, însă aflat într-o efervescență creatoare ce sfidează rutina, uzura, prin insolitul joc de cuvinte, care nu își pierde intenția satirică, focalizată.pe cotidianul tern în care se zbate creatorul. Deși pare discordant în peisajul familiar, ca orice poet, creatorul nu poate face abstracție de realitate. De aceea, evocă oameni și locuri, rememorând imagini din lumea satului ancorat în tradiții și legende, satul ardelean ca topos adoptiv și cel din Moldova natală. Prin metalepsă, procedeu stilistic ce valorifică metonimia, poetul definește ironic locuri, oameni, vârste, stări. Definițiile sale laconice sugerează un univers între limitele sale existențiale, cu repere identitare (vatra, satul, mama), cu tentația aventurii specifică adolescenței, un univers guvernat de hasard, incert, finit. Definițiile lui Mihai Pascaru sub forma proverbului, cu sens răsturnat, sau a unor laconice cugetări, au nuanțe satirice: *Cioara - pasărea paradisului românesc*; *Poetul - un escroc semantic; America - stelele pe care/le vedeam/când dădeam cu capul/ de Zidul Berlinului*.

În ultima parte a volumului, poemul devine meditație ce valorifică forme diverse de cunoaștere: mitologie, creștinism, filozofie, cu referiri la cosmogonie, geneză, înviere, apocalipsă.

Sonia Elvireanu, prof. dr. în filologie, poet, critic literar și eseist, domiciliată în Alba-Iulia.

VERNISAJ

„Anacronici fulgi de nea,
Veniți de departe,
Au dorit să moară
Într-o casă caldă.
Dar, înainte de asta,
Mi-au spus că în cer
Au înflorit livezile de zarzări."

(*Primăvara*)

Peisaj cu pini

Constantin MĂNUȚĂ

POETUL ÎMPOVĂRAT DE LUMINA RONDELULUI

Motto:

„Deasupra umbrei oricărui nor se află lumina unei stele."

Pitagora

Poezia lui **Vasile Filip** aflată sub zodia senină a clasicității – plină de sentimente și trăiri frenetice, rod al imaginației, și al frumuseții acestui unic pământ românesc – este o răbufnire ardentă de metafore spre enigmaticele și îndepărtatele măreții astrale. Energiile sufletești concretizate în imagini și simboluri măsoară prin clepsidra timpului zilele și nopțile, anotimpurile, dar și locuri și spații de la noi, care au devenit mit și istorie.

Lirica lui se axează pe o dinamică profundă, poetul venind în literatură cu o formație de scriitor cultivat, întreg universul lui liric dezvăluindu-se pe un filon clasic primordial.

Scriind cu predilecție în metrul clasic, prin intermediul unui limbaj semiotic, gândește metaforic; la scară euforică, cuvintele, sintagmele, structurile lingvistice sunt permanent contopite de sensul conotativ, încât aproape în toată poezia și proza sa ne întâlnim cu o superioară armonie intra și super textuală.

Pe fundalul unei puternice trăiri emoționale, lirica lui se îndreaptă spre zonele meditative, împânzită continuu de semne, simboluri, sintagme obsesive, asocieri conotative, care, într-un plan general, dublează ipostazele meditative, definesc vârstele poetice din unghiul unei problematici existențiale pentru universul poetic. Clasicitatea poeziei lui Vasile Filip reprezintă o fericită întoarcere la miturile autohtone, reiterând vechi motive lirice. Este, în același timp, și o scufundare în fantastic, în poveste, o trecere lentă din profan spre sacru, o regândire a dimensiunii arhaice a omului, atât timp cât mitul, în viziunea eliadescă, presupune o poveste, o născocire, o creație, iar sacrul drept „soluția exemplară" pentru ca omul modern să poată învăța din nou „să trăiască universal".

Temele fundamentale sunt și ele aceleași ca și în celelalte volume de poezii: trecerea ireversibilă a timpului, asumarea condiției poetului și a poeziei într-o societate rău întocmită, aproape întotdeauna la noi, senzația de spleen, natura și dragostea, cosmicul, evocarea copilăriei și a lumii basmelor, universal rural, poezia picturii, universul social, călătoria stelară, tema damnării etc.

Tematica rondelurilor lui Vasile Filip este bogată și diversă.

În creația lui, rondelul are o poziție privilegiată, această specie literară potrivindu-se fericit cu structura sa lirică. Aproape că nu exista volum de versuri în care Vasile Filip să nu strecoare și rondeluri, dar de această dată au ieșit de sub tipar trei volume de rondeluri și după propria-i mărturisire, mai are vreo patru în lucru.

Rondelul, poezia cu formă fixă, dă savoare, prospețime, frumusețe sufletului și suplețe ageră minții, încât clasicitatea poeziei sale este plină de sentimente și trăiri frenetice. Regretul după lumea de aici, prezentă, se face prin construirea unei punți durabile cu lumea de dincolo, irezistibilă ființei omenești, mai des acum când poetul se află la o vârstă patriarhală, matusalemică: „Noi ne ducem rând pe rând,/ Ca niște cârduri de cocoare;/ Nu știm nici unde și nici când/ Ne vom retrage în uitare."(*Nu știm*) Timpul este necruțător cu viața omului, nu-i poate prelungi plecarea în lumea umbrelor: „Clopote îmi bat în dungă,/ Timpul nu mă mai amână,/ Vântul frunzele-mi alungă./ Deși fruntea mi-i bătrână..."(*De doruri vechi*), poetu-și presimte plecarea ca un actor într-un act, de pe scenă: „Aud cum mierla cântă în livadă/ Și vântul care murmură domol,/ Câte o stea a început să cadă/ Și cred că-i timpul ca să-mi ies din rol."(*S-a furișat amurgul*)

Moartea, această „întâmplare ciudată", ar dori să fie „mai hazlie". Și acum este locul să subliniem unda de umor care străbate întreaga creație a lui Vasile Filip – ca permanentă reacție la lucrurile stranii ale omului care locuiește la țară. Este vorba de categoria *tragicului senin*, concept formulat de Pavel Bellu și comentat apoi de Paul Anghel în studiul „*Balada despre a „nu fi*" din

volumul *Noua arhivă sentimentală*.

„Să mă puneți în covată/ Însă nu pe năsălie/ Unii mai făcând-o lată,/ Alții mor ca în pustie/ Vreau o moarte mai curată/ Și, desigur, mai târzie."(*De-am să mor*)

S-ar putea cita și alte rondeluri precum: *Chemări, Morțile, Când timpul, Pomenire, În astă noapte...,Doar cei care s-au dus, Pe cei de sus, Doamne, înainte de sfârșit, Sărmanii oameni, Să fie chiar toate deșarte?, Mă visez ca un flăcău, Murea un vis neîmplinit, Îmi mor viața de coșmar* etc.

În zbaterea sa lăuntrică, poetul tinde spre desăvârșirea operei de artă, deoarece arta, numai ea singură e nemuritoare și poate învinge timpul. Ca o completare la structura rondelului, toate titlurile din volumul trei ar putea fi cel de-al 14-lea vers, care rimează cu unele dintre celelalte, și se poate integra în conținut.

În tratarea temei iubirii, care uneori apare asociată cu aceea a naturii în rondeluri, ca de altfel și-n poezii, temele și motivele romantice se îmbină cu cele simbolistice și parnasiene.

Visul dragostei, dorul, dezmierdarea, neîmplinirea etc. ca la poeții romantici ce aspiră spre o iubire eternă prin transfigurare artistică a realității, estompează timpul și moartea, iar catharsisul suferinței erotice este diminuat prin nota optimistă a poeziei. „O poveste mai grozavă/ Nu cred să fi fost vreodată;/ Pe o brazdă de otavă/ Am iubit și eu o fată.../Chestiunea nu e gravă."(*Mi-a plăcut acea ispravă*)

Chiar și la o astfel de vreme târzie, poetul vrea să se asigure de dragostea partenerei de viață pe care o vedem peste tot în lucruri, în anotimpurile naturii, în stările dilematice și existențiale ale lumii: „Tu chiar nu-ți amintești de mine,/ Doar pretindeai că mă iubești?/ Privește-mă în ochi mai bine,/ Cum numai tu știi să privești." (*Mirare târzie*) Răspunsul s-ar putea găsi într-o tânguire de cocori apărută înainte de ivirea zorilor: „Din brazi curg lacrime de ceară/ Parcă ar plânge căpriori./ Se face iar, iubito seară/ Și iar se tânguie cocori."(*Lacrime de ceară*)

Poetul crede în ciclicitatea anotimpurilor, că iarna va ninge din nou peste cei îndrăgostiți și el va fi lăsat să-i dea sfaturi și să vegheze dragostea iubitei și-n lumea de dincolo: „Ni se topesc zăpezile, Mărie,/ Încet-încet se face primăvară./ Dacă mă uit la albul din câmpie,/ Ochiuri verzi pare că-ncep s-apară."(*Speranță*), „Deci, lasă-mă, frumoaso, să-ți descânt/ Și-n bobi de rouă să-ți ghicesc tăcut/ Ce taină grea te cheamă în pământ/ Și ce-o să ai acolo de făcut..."(*Dacă mă lași*)". *Iubirea care mișcă sori și stele*, după cum afirmă Dante în *Paradisul* din *Divina comedie* este una estompată, târzie cu aripile întoarse spre trecut.

Anotimpurile marchează trecerea ireversibilă a timpului în fața eternității și măreției naturii, fragilitatea omului în univers, încât spațiul terestru se reunește cu cel cosmic, poetul devine un sensibil barometru, reacționând la toate întâmplările și fenomenele naturii. Anotimpul de iarnă apare în poeziile: *Vremea ninsorilor, Duhul iernii, Ninge în Apuseni, Se sting speranțele, Din văzduh* etc. „A venit și vremea ninsorilor/ Au ieșit la iveală miresele/ Să facă bezele feciorilor/ Și ei să le ceară adresele./ Lupii iau urmele căpriorilor/ Porniți să-și găsească alesele." (*Vremea ninsorilor*)

Toamna apare în pastelurile poetului asociată cu starea sa sufletească, în tușe simbolice, care amplifică uneori suferința umană: „Pe ogoare n-a rămas un spic,/ E gata barza de plecare./ S-a întrerupt căldura-n soare,/ Coboară toamna pic cu pic." (*Toamna*) Într-un copac, într-o pădure, într-un haiduc de prin munți, într-o oală de Hurez, într-un bătrân vizitiu etc. se imaginează poetul „Copacule de lângă drum,/ N-a mai rămas nimic din tine,/ Nici păsări nu mai vin acum/ Să-ți cânte-n nopțile senine.(*Copacule de lângă drum*), „Parcă aș fi copac într-o pădure,/De-au tăbărât pe mine cu topoare/ Întâi mi-au tăiat crengile, să fure/ Ouă de pasăre mult cântătoare.(*O, alți copaci îmi*

VERNISAJ

„Astfel se rotește-n jurul
unui sâmbur de lumină,
clipa, de iluzii plină."

(*Perpetuum*)

Melancolie

stau în apărare)

Să nu uităm că scrie poezii pentru copii, are zece volume până acum cu tematică bogată și diversă, tratând aspecte din lumea necuvântătoarelor, prin fabule, jocuri, ghicitori, glume. Semnificative sunt rondelurile: *În legendă mai trăiești, Jocuri de copii, Povești, Basmul celor trei gheboși, Să nu ieșim din lumea uimitoare, Ne-au mai rămas legendele furnicii, Copil din flori,Copiii*. „Atunci când plâng, copiii sunt duioși,/ Privirea lor se face rugătoare;/Atunci când râd, copiii sunt frumoși/ Și au în ochi priviri întrebătoare..."(*Să nu ieșim din lumea uimitoare*), „Îmi place să mă joc cu plozii/ Și să le spun povești și snoave/ Să le-mpletesc coșărci din lozii/ Să vindec părțile bolnave."(*Jocuri de copii*), „Rămân pe gânduri mai mereu/ Și-aștept ce n-are rost s-aștepți;/ Să mă prefac în curcubeu/Și din copii să-mi fac adepți."(*Copiii*), „Am să vă spun povești cu rodii,/ Cu pajure și feți frumoși,/ Cu împărați vorbind în dodii,/ Cu zâne și cu zmei bărboși..."(*Povești)* Întoarcerea la copilărie presupune un fel de recuperare a eternității și într-un astfel de cadru liric, satul este matricea ființială a locuitorilor comunităților rurale, influențate de datinile, tradițiile și superstițiile de sorginte folclorică și mitologică, poetul contopindu-și sufletul cu spiritualitatea populară.

Vasile Filip se oprește la țăranii de astăzi, care nu prea mai sunt ca altădată, să vibreze la suferințele și aspirațiile, la mutațiile uneori haotice care au loc în lumea rurală, creatoare de dureri și deznădejdi. În toate cele trei volume de rondeluri apare imaginea oamenilor de la țară. Am putea cita poeziile:*Țăranii, M-aș duce singur, Când vor veni, Renunțare forțată, Neputință, Se stinge focul, M-am lecuit, Declarație pe proprie răspundere, Pe aici, S-a întors veșnicia să moară la sat* etc.

„De-o vreme, eu nici nu mai trec prin sate,/ Să pot vedea cum mai trăiesc țăranii,/ Cum își mai poartă în desagă anii/ Și-și drămuiesc puținele bucate..."(*Țăranii*),Născut la Dancu, comuna Hoboca, în coasta Iașului își imaginează că se va duce iar în satul copilăriei: „M-aș duce singur în suhat,/ Măcar în câte-un prag de seară,/ Să văd pe unde am umblat/ Pe când eram copil de țară..."(*M-aș duce singur*), în ipostaza unui ogor neprelucrat care trebuie vândut: „M-am lecuit să-ți tot duc dorul,/ Mă simt de mult eliberat,/ Ca un țăran întors în sat/ Să-și vândă casa și ogorul..." (*M-am lecuit*).

Legat de tema satului și a țăranului există și o temă a înstrăinării conștiente a oamenilor, nu numai de la țară, dar și de la oraș, atrași de mirajul Occidentului. Pentru aceștia plecarea este strâns legată de lipsa mijloacelor de trai. Am putea exemplifica prin poeziile: *Floare de arnică, La graniță, La noi, Aspirant, Doina de odinioară, Când vor veni,* etc. „La graniță e îmbulzeală mare,/ Au prins românii fuga să împungă,/ În țara lor ei nu mai au cătare,/ Dar asta este o poveste lungă.// Ei parcă sunt o marfă oarecare/ Și trec prin vămi ca oile prin strungă;/ La graniță e îmbulzeală mare,/ Au prins românii fuga să împungă.// La București, nu e nici o mirare:/ Oricine vrea, oriunde vrea, s-ajungă./ Nici o opreală, îi liber fiecare,/ Nu-i ține nimeni... numai îi alungă.// La graniță e îmbulzeală mare."(*La graniță*)

Aspirația spre divinitate și implorarea ei este o constantă a poeziei lui Vasile Filip, de altfel un întreg volum de poezii poartă denumirea TROPARE. Poetul se roagă la Dumnezeul cel veșnic, etern, prezent în conștiința oamenilor și nu la unul trecător, pasager, de care omul își amintește, în general, numai la nevoie. Semnificative sunt poeziile: *Aceasta mie Dumnezeu mi-a dat, Mă simt purtat de aripi îngerești, Aștept ajutor de la Domnul Hristos, Pedeapsa nu va fi amară, Eu cred, Spovedanie, E Paște, Doamne, înainte de sfârșit, Am să mă rog, M-am tot gândit, În Paradis, Purificare, Pastel*,etc. : „Am să rog pe Maica Luminii/ Să uite că eu am greșit/ La ceasul când murmură crinii/ Troparul cel fără sfârșit"(*Am să rog*), „Eu l-am văzut pe bunul Dumnezeu/ Mergând flămând și însetat prin sate;/ Odată chiar mi s-a părut că-s eu,/ Și cineva necunoscut mă bate."(*Doamne, înainte de sfârșit*), sunt implorări fierbinți adresate divinității. Existența lui Dumnezeu nu depinde de voința oamenilor: „Eu cred că Dumnezeu există/ Dar nu așa cum vrurăm noi-/ Să tot ne scape de nevoi,/ Să nu ne dea vreo veste tristă"(*Eu cred*). La o *Pedeapsă* se gândește poetul ca și Tudor Arghezi cândva, iar Vremea de Apoi nu va fi altceva decât a doua jertfire a lui Iisus: „Iisus veni-va să ne-mbune/ De răul care ne-mpresoară,/ Dar noi, cu mințile nebune,/ Îl vom jertfi a doua oară."(*Pedeapsa ne va fi amară*)

În cel de-al treilea volum de rondeluri descoperim o poezie de factură populară, Vasile Filip valorificând motivele și tradițiile cântecelor populare care dau acea notă uneori optimistă, alteori

tristă, dar unda de tristețe și de melancolie ajunge la sufletul cititorului, înduioșându-l, îl face sincer și uman. Am putea cita multe poezii pentru farmecul, valoarea și prospețimea de care dau dovadă în cadrul receptării literare: *Așa-i lumea păcătoasă, Și-am zis verde, alta nu-i, Pe sub fereastră curge-un râu, Eu am fost, tu nu erai, Un cărbune și-un tăciune,* dar și *Un tăciune și-un cărbune*, și *Astfel vom fi treji amândoi, etc.* „Deschide, deschide fereastra,/ Să intre răcoarea în noi./ Stăm singuri în noaptea aceasta,/ De parcă am fi doi strigoi.”ori „Hai pufai, pufai, pufai,/ Mă întreb și mă frământ./ Oare tu de ce mai stai?/ Oare eu de ce mai sunt?”(*Eu am fost, tu nu erai)*

În multe rondeluri poetul Vasile Filip se află la ora mărturisirii, a confesiunii, se autodefinește, făcându-și autoportretul liric, mai bine decât i l-ar putea face altcineva: „Mai bine-aș fi o oală de Hurez/ Sau lingură de vreun țăran cioplită,/ Să zac în străchini fără de orez,/ Și să trăiesc o viață nehulită.”(*Dorință*), „Trăiesc și astăzi numai în povești/ Pe care lumea încă le mai țese;/ Am fost argat la curțile domnești,/ Și surugiu la prinți și la prințese.”(*Am fost*), „În felul meu mă simt un înțelept;/ În viață singur mi-am făcut un rost,/ Am măsurat și-am cântărit pe drept/ Și-n zi de dulce și în zi de post.”(*Autoportret*) sunt doar trei strofe din poeziile citate și la fel ca ele s-ar mai putea cita, de unde se vede generozitatea și înțelepciunea poetului.

În toată creația poetică există o poezie specială dedicată orașului Iași.Poetul observă tot, pana sa uneori virulentă ia pulsul cetății, inima lui bate necontenit la toate vibrațiile și schimbările vremii.

În volumul *Poemele tranziției* inchină două poezii Iașului, una *Tușe ieșene* și alta *Cruciada teilor*: „Ne-mbată teii, domnule primar,/ Parfumul lor e duh de Eminescu,/ Poetul care ne-a făcut din nou/ Din os de domn și sânge de plugar.// Deschide, deci, fereastra către stradă/ Să intre-n cabinet aroma florii,/ Să te pătrunzi de acel farmec sfânt/ Al înserării care stă să cadă.// Dac-ai privi prin geam măcar în fugă/ Ai tresări, înfiorat de spaimă,/ Cum schingiuiți mor teii în picioare/ Și moartea lor n-o plânge nici o rugă.” Enumerăm doar câteva rondeluri inserate în volumele prezente: *Iașul vechi, Iașul nou, Despre Iași, Iași la viitorul întâi, Pe strada Lăpușneanu, Prin Copou, Ciori de Copou* etc. „Ard candelabrele-n castani,/ Copoul încă e pădure/ Atârnă timpul greu în ani/ Prin crengi scăpate de secure.”(*Prin Copou*)

Limbajul poetic este nuanțat și diversificat în poezia lui Vasile Filip prin abordarea diferitelor stiluri funcționale ale limbii și folosirea cu multă măiestrie artistică a regionalismelor, cuvintelor și expresiilor populare cum ar fi: tohoarcă, moroi, lozie, jărăgai, jujău, cață, zăbun, calapăr, produf, zoalmă etc.

Nu întâmplător am lăsat la urmă tema damnării, a relegării omului de talent de către unii indivizi purtători de ură față de soarta poetului, ceea ce poate duce la o răsfrângere asupra psihologiei eului poetic. În rondelul *Binele cu rău se-ntoarce* poetul le răspunde, iar într-un alt rondel afirmă: „Un gând din adânc a țâșnit ca o floare,/ Ca o rază de soare peste părul cărunt/ Și am înțeles cu adâncă mirare:/ Pe vrăjmaș doar prin cântec mai pot să-l înfrunt.”

La data de 30 Mai 2003, când a fost lansat volumul de poezie *Ajunul somnului*, la Galeriile Anticariat Dumitru Grumăzescu, prietenul de-o viață al lui Vasile Filip, scriitorul Dumitru Vacariu afirma: „*Vasile Filip posedă o noblețe sufletească aparte, moștenită din moși-strămoși, manifestată prin curățenia sufletească, prin naivitatea specifică țăranului nobil, prin încrederea în oameni, în artă, în cuvânt, în țărâna pe care o calcă și pe care se culcă atunci când vrea să viseze demiurgic...* Ajunul somnului *este cununa de aur a întregii sale creații de până în prezent, poetul este un prieten cu adevărat rar, pe care-l admir și-l cinstesc aidoma unui alter ego ideal”*.

VERNISAJ

„...tot juna mofturoasă,
în povestea amoroasă,
și în cer și pe pământ
are ultimul cuvânt.”

(*Parabolă*)

Domnișoara X

Mihai MERTICARU

O SEVERĂ CONȘTIINȚĂ ETICĂ

Florin Vasile Bratu (n. 23 martie1942, Roman), absolvent al Liceului „Roman Vodă" din municipiul de pe malul stâng al Moldovei, apoi al ASE București, debutează public istic în 1961, cu fabule, în revista Urzica, iar în volum cu policier-ul O legătură ciudată (1982), apărut la Editura Junimea din Iași, urmat de romanul Un manuscris de ocazie (1985), la aceeași editură.

Pășește apoi hotărât pe terenul poeziei, publicând trei volume de versuri: A murit un popor. Versuri amare (2010), Povara drumului închis (2011) și Durerea veșnică a neîmplinirii (2012), toate apărute la Editura Medialux din București.

Aceste trei plachete de versuri, cărora li se adaugă opt poeme inedite, sunt reunite într-un volum consistent de 182 de pagini purtând titlul Lacome poveri și tipărite în 2012, în condiții grafice de excepție, sub egida Editurii Grigarux din Piatra-Neamț, al cărei director este criticul literar Cristian Livescu.

Pe coperta a IV-a, semnează o întâmpinare elogioasă nimeni altul decât Neagu Djuvara: „...Mi-au plăcut versurile matale, nu numai fiindcă unele sunt chiar reușite, și toate-vai!-în ton cu disperarea mea despre starea nației; dar, în al doilea rând, și fiindcă nu ești molipsit de poezia post modernă, pe care n-o înțeleg toți acești <<creatori>> care formează o societate secretă de admirație reciprocă...F. bune, dom'le, dialogurile matale cu morții! Apreciez mai cu seamă-în țara asta însetată de mituri, născociri și protocronisme-echilibrul opiniilor matale, toate <<politically correct>>,în adevăratul sens!..."

Alte texte de întâmpinare semnează Gheorghe A.M. Ciobanu, Emil Lăzărescu și Cristian Livescu, autorul unei cronici exhaustive din revista Convorbiri literare, nr. 9, sept. 2011, din care reținem: „Sensibilitate frustă, netrucată, cu nostalgii romantice, Florin Vasile Bratu râvnește la o amplă dramă a suferinței... Avem a face cu un autor din stirpea poeților stenici, vaticinari, de atitudine patetic-socială, într-o lume ce pare acaparată definitiv de luxuriança răului... E multă voință de imagine, de verb cu încărcătură etică densă, la acest poet, a cărui expresivitate eruptivă stă sub senmnul coșmarului și amenințării."

Aș remarca de la bun început că Florin Vasile Bratu are un hobby acaparant: istoria, care l-a subjugat din fragedă tinerețe și l-a determinat să se delecteze parcurgând cu asiduitate mormane de file îngălbenite, „stenograme, biografii, jurnale, memorii și interviuri", după cum singur mărturisește într-un scurt Cuvânt-înainte al cărții. Această pasiune i-a stârnit dorința de a se exprima și în versuri, convins că „acestea pătrund și rămân mai adânc în memorie."

Cele trei plachete de versuri amintite mai sus apar în volumul Lacome poveri în ordine cronologică inversă, ultima dintre ele aflându-se acum pe primul loc. E sigur că autorului îi stă mai aproape de inimă Durerea veșnică a neîmplinirii, pentru că aici apar convorbirile sale cu Lucius Sergius Catilina, Winston Churchill, Charles de Gaulle, Diogene, Publius Ovidius Nasso, Mustafa Kemal Atatürk și Petre Țuțea, personalități istorice și iluștri afini intelectuali. Tot aici apar două pamflete, unul la adresa tătucului Stalin și altul adresat stafiei lui Lenin: Din grotele săpate-adânc în Mal/ceresc obol dictatori puși în zgardă,/ stafii cu hram în crime neprescrise/rămân și azi la Mal de gardă..." (Stafia Lenin, p. 83)

Poetul se dovedește un rafinat, observând fenomenele în esențialitate, dezvoltând expuneri ale raportului cauză-efect după o logică apoftegmatică. Anumite confluențe spirituale îl îndeamnă să înceapă seria cu Diogene: „ Omul ce-l caut cu lumânarea există,/ nu-i încă umbră, nici ficțiune,/ nici în afara timpului platonic.../Cu noi este...și voi rămâne în abstracțiune/ până îl voi întrupa!/... Omul pe care îl caut e un univers,/e greu să-l dezlegi,/ De asta nu-l cuprind. E în jurul meu/ și nu e...E prea întins sau sunt miop/ și nu-l văd...(Diogene, p. 16).

Din convorbirea cu Petre Țuțea îl cunoaștem mai bine pe filosoful care s-a asemuit cu Socrate, dar n-a avut un Platon să-i aștearnă spusele pe hârtie. Iată câteva fraze care rămân săpate în marmură: „-Unde vă situați, domnule Țuțea?/-Între Dumnezeu și Neamul Meu"…/-Ați fost antisemit, cum se spune?/-E o poveste. Nu sunt antisemit./Sunt creștin și Iisus a fost evreu./ Cum aș fi putut să fiu potrivnic Lui Iisus?/ Să fiu împotriva fiului lui Dumnezeu?!/…fără Dumnezeu/ trăim într-o casă părăsită, fără ferești.../ Eminescu greșește poziționând românii/ între Nistru și Tisa. Ne întindem până la Bug în areal.../- Ce români v-au

impresionat mai mult?/- Eminescu...Cioran, Ionescu, Eliade/...Peste ei, l-aș pune pe Nae Ionescu.../ Când vorbea el se clătinau balcoanele,/ se călca Bucureștiul pe picioare..." (Petre Țuțea, p. 73).

Pe Florin Vasile Bratu îl fascinează spectacolul spiritului uman tânjind după o libertate absolută. El trăiește paralel pe mai multe paliere temporale și geografice, atât în planul real, cât ți în cel imaginar, dezechilibrând contrariile și apoi împăcându-le. Coborârea în istorie ne apare ca o victorie împotriva curgerii iminente a timpului neiertător. Abstras oricărei mode, poezia sa pare să fie scrisă în limba universală a destăinuirii sincere, fruste:-Moral... Ce e moral în lumea noastră?/ Cu ce canoane mă judeci acum?/ De-aș mai trăi în lumea mea de la-nceput,/ aș merge tot pe vechiul drum" (Catilina, p. 18); „ Când o țară întreagă/ își leagă speranțele de un singur om,/e ca și cum ai culege recolta/ de la un singur pom"; „-Într-o mare slavă, o țară latină ca o enclavă,/ a supraviețuit cu ajutorul Imperiului Turc (Mustafa Kemal Atatürk, p. 27).

După cum lesne se poate vedea, versuri de o mare simplitate reușesc să redea un copleșitor tumult de stări, trăiri și sentimente. Poezia ascetică, rece, a rațiunii fuzionează cu cea inspirată, înviindu-se umbrele unui timp revolut, după un scenariu pe tema destinului privit dintr-o perspectivă polemică. Problema este cea a conflictului existențial dintre constrângere și libertate, dintre realitate și iluzie: „- O ultimă întrebare...În retragere/ Americanii v-au lăsat, la apus,/ să intrați primul în Paris./Poporul v-a primit ca pe Iisus!/ De ce sfârșitul nu e niciodată la fel?/- Nu e niciun sfârșit. O demisie dată/ N-am fost niciodată Iisus.Poporul/ nu m-a ridicat la cer. Deocamdată" (Charles de Gaulle, p. 72).

Nu nota de liricitate este dominantă, ci inventivitatea, cantitatea de adevăruri transmise. F.V.B. se aliniază acelei pleiade de poeți care adoptă o linie preponderet epică, păstrând aparențele lirice, pentru ca abia în final expresia să apeleze la un limbaj specific metaforizant ce declanșează emoția.

În celelalte două secțiuni ale cărții, poetul adaugă lirei sale o strună sarcastică pe care exersează mai multe piese pamfletare la adresa maladiilor prezentului.

Țărmul negru, falși păstori, noaptea lungă, cer întunecat, suflete pustii, țărmul văduvit de dor, anisiberii, marea moartă, insulă amară, haine străine, un surogat de viață, tagmă de lachei, minte nătângă, aprigă trădare, milenii sufocante, pitici în gând, vorbe puse în jug, tagmă de pigmei, somnul visului pierdut, zăpadă neagră, valuri de neguri sunt doar câteva dintre sintagmele care compun o lume acaparată de fantoșele derizoriului și ale nonvalorii dintr-un univers în care totul este corupt și degradat: „Ceru-i mereu întunecat,/ sufletele tot mai pustii,/ nici clopotele nu mai bat; / În noaptea lungă fără de priveghi,/ făr de har, fără de dare,/ a murit un popor/ înțelenit mereu în așteptare; / O fiară aprigă, ascunsă,/ pustie țara-n lung și-n lat,/ împarte-n vrere numai ciumă,/ în rest o pune la mezat (Corupție, p. 110); Rămâne votul nenumărat s-aleagă,/ între nechemați și neaveniți, vom fi mereu ca altădată,/ în lumea lor pe viață arvoniți"(Arvoniți pe viață, p. 121).

Autorul posedă o artă poetică mai mult cerebrală decât emoțională, textele sale fiind scrise cu spontaneitatea și sinceritatea unor mărturisiri dintr-un jurnal adolescentin, apelând la un discurs omogen, caracterizat prin directețe, transparență și ingenuitate.

Sentimental, pasional, patetic, încrâncenat, sarcastic, nostalgic și amar, Florin Vasile Bratu dezvăluie o imaginație bogată, alimentată cu o erudiție atent controlată în numele unei severe conștiințe etice.

Mihai Merticaru, poet și critic literar din Piatra Neamț. Membru al Uniunii Scriitorilor.

VERNISAJ

„M-am logodit
cu iubirile mele.
Cu ultima,
acum ceva vreme..."

(*Logodna*)

Poveste

Gruia NOVAC

CRONICI LITERARE

(despre: A.G. Forester, George Irava, Marian Staș, Sergiu Brandea)

Iată romanul, unde-i romanul?

Mă aflu, fără îndoială, în fața celui mai ambițios proiect al unui prozator, mai ales dacă iau în calcul șirul neprevăzutelor și realelor drumuri (o odisee!) ale unui text (de tinerețe, anii 80 ai sec. tr.!), din faza de manuscris și până la cea de **tipăritură** (materializată abia în 2013 la o editură din enigmatica și devoratoarea Canadă), dar proiect **singular** și sterp, fiindcă – îmi dau seama bine – n-a mai înfrățit, ca bobul de grâu, și alte ambiții epice.

Cartea pe care am citit-o, *Adevărul despre moartea lui Edward Johnson**, este semnată de **A. G. Forester** și e subintitulată „roman polițist". Autorul, român, născut la 25 mai, 1961, în comuna Bogdănești, județul Vaslui, se numește **Adrian Giușcă** (A. G.), în acest moment lucrând (temporar – zice el!) în Canada (Quebec) ca inginer silvic, de unde și (oare sigur!) pseudonimul **Forester** (în engleză: *pădurar*).

Viziunea mea ar putea fi diferită de a autorului, dar asta nu schimbă datele. Abia dacă ieșit din adolescență, el scrie un text „polițist" (!), acțiunea e plasată în Anglia (pe care încă n-o văzuse), întâmplările n-au nicio legătură cu existența proprie, doar, poate, motivațional și emoțional, în stratul psihofiziologiei, numindu-l, în cele din urmă, roman și nu nuvelă, deși, la rigoare, se pot accepta, argumentat, ambele ipostaze; ba încă „polițist" și nu de aventuri sau sentimental. Toate aceste... frământări și supoziții vor face obiectul demersului critic în continuare.

Autorul visează frumos, cu ochii deschiși. Asta-i și pricina pentru care contribuția mea e participativă, cu atât cu cât îndoielile mele vor fi fost, la rându-le, poate chiar ale lui **Adrian Giușcă**, nefiind foarte sigur că le-ar putea avea, astăzi, **Forester**.

Acțiunea, în întregul ei, place, chiar dacă desfășurarea e lineară și, în suficiente puncte, minată de previzibil, iar finalul cărții, scris în cheie pozitivă, satisface gustul cititorului care nu se mulțumește cu finișuri abisale sau pronunțat moralizatoare. Ba, sentimentul cititorului comun că este solidar cu creatorul poate deveni o provocare în sensul a ceea ce se traduce astăzi prin anglo-saxonul *„rating"*, benefic pentru un roman (sau o nuvelă) care se dorește „polițist(ă)".

Romanul lui Forester e, de fapt, o nuvelă, dar conced că părerea mea e subiectivă. Oricum, firul epic fabulativ e singular, conflictul nu implică nicio complicație de nesoluționat, personajele nu sunt numeroase, multe fără participare relevantă, chiar dacă trama întâmplărilor poartă amprenta ineditului. Dar dincolo de o discuție cu pretenție de finalizare, roman sau nuvelă, cartea lui A. G. Forester trezește suficient interes pentru a o menține în zona atenției care susține verosimilitatea și înălțimea personajelor.

Dacă ai bunăvoința cititorului neobișnuit cu lectura de „omorât timpul" într-un vehicul de cursă variabilă, accepți că derularea întâmplărilor e captivantă, dar și că e dirijată cu abilitate. Autorul și-o fi dorit o intrigă intențional polițistă, dar nu i-a ieșit. De ce? Pentru că suspansurile pot fi ușor bănuite, transparența combinațiilor e mare, ceea ce mă face să cred – și asta ar fi o imensă bilă albă – că, în mod conștient, A. G. Forester ne atrage, abil, într-o cursă. Mai mult decât „adevărul despre moartea lui Edward Johnson", pe autor, om fiind și cedând pasiunilor omenești, l-a interesat, încă dintru început, posibila (dar sigura!) *love story* dintre Irene Johnson și Thomas Adams. De altfel, nici *fata*, nici bărbatul nu s-au comportat altcumva. *„Când nou venita și bărbatul se aflară față în față înțeleseră, după ce se priviră câteva clipe, de ce se codise June atât și-și mutară privirile, stânjeniți:* ***fiecare dintre ei îl găsea pe celălalt cât se poate de atrăgător"*** (Subl. mea). Și-apoi, să ne amintim că povestea cu stafia tatălui ei se suprapune perfect peste superstiția „clasicizată" a fabulisticii engleze, interesul tânărului detectiv particular având

șanse să rămână treaz. De aici înainte, Irene va dirija... „concertul”. Căci după ce au ajuns în sătucul Elpinshore din Anglia, în pădurea din apropiere aflându-se și Hawks' Lodge, casa moștenită de la tatăl ei, Edward Johnson, domnișoara Irene Johnson urgentează (sic!) apropierea de Tom, care pare mirat, dar naiv nu e. *„Poate că mă duce de nas puștoaica asta, cu aerul ei inocent. Dar cu ce scop? Tot am ce descoperi. Și oricum, dacă îmi petrec timpul cu o bucățică așa de bună ca asta, n-are de ce să-mi pară rău, chiar dacă n-aș primi onorariu”* (pag. 30). Strădania autorului e puternic resimțită de cititorul care ar vrea măcar un armaghedon dacă nu-i posibil un război mondial, dar logica faptelor dintre *lovely* și *lover* îl determină pe Forester să tempereze săgețile belicoase și să înmuieze tocul în cerneala mov a romantismului pragmatic. După un moment de panică trucată, fiindcă la geamul din dormitor al Irenei nu era nicio stafie, ci „o pisică mare, neagră”, rezolvarea apare ca un *happy end* așteptat. *„Suntem destul de ridiculi așa, eu în pijama și cu un pistol în mână, ea în cămașă de noapte... (...). Mâna Irenei a rămas într-a mea. Nici eu nu-i dau drumul, nici ea nu și-o retrage. (...) Îmi iau inima în dinți, o apropii de mine și îi simt parfumul tulburător învăluindu-mă. Își lipește capul de pieptul meu și începe să plângă încetișor (...). Și își înalță spre mine ochii umezi și rugători, aproape lipindu-și fața de a mea. O sărut pe gură, luând-o în brațe. Mă apucă de gât și mă strânge cu toată puterea, sărutându-mă cu răsuflarea întretăiată. O iau pe sus și o duc în dormitor, unde patul încăpător ne așteaptă desfăcut”* (pg.49).

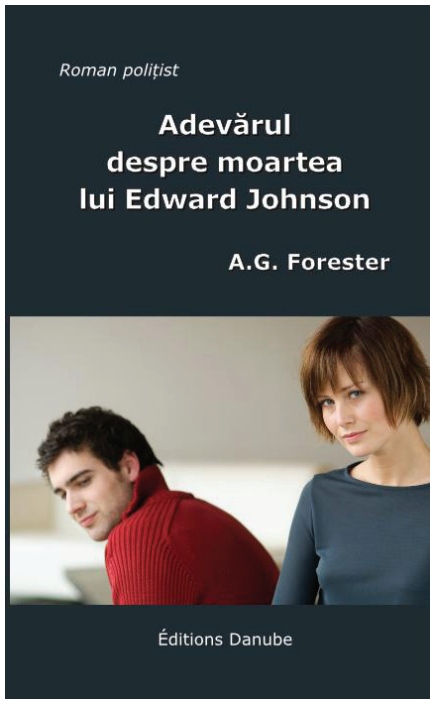

Întâmplările curg, pachetul plin cu ticurile romanului polițist se subțiază, „dosarul” se soluționează, iar *„câteva luni mai târziu, într-o minunată seară de vară, Irene proba o rochie de mireasă”* (pg.123). Amândoi, apoi, citesc o scrisoare-testament lăsată de defunct, și, fiindcă adevărul despre moarta sa, fiind aflat, nu mai păstra nimic din aerul enigmatic de la început, tinerii hotărăsc să folosească o parte din avere plecând în luna de miere. *- Hong Kong, Tom? - Hong Kong, Irene!...*

Enigma aparent ermetică de la început lasă loc intuițiilor cu dramul de nesiguranță care a asigurat glisarea concentrării lectorului înainte și înapoi, abia în final, după cum s-a văzut, trăind clipa uluielii devenite, pe bune, satisfacție.

Structura și compoziția acestei cărți superbe par a fi construite de o mână care știe ce înseamnă dexteritatea, minuțiozitatea și, adesea, măsura. O dovadă este chiar priceperea conturării fizionomice și fiziologice a personajelor, chiar și a celor despre care afirmam că au o participare irelevantă la acțiune. În cazul celor doi, Irene și Tom, până și aparenta frivolitate erotică este o izbândă. Totul curge firesc, supervizarea autorului fiind prezentă în orice moment. De pildă, socotindu-se el însuși saturat de posibilele invenții inepuizabile, grăbește oarecum finalul, dar această senzație a cititorului apare exact în momentul în care (pre)lungirea acțiunii ar fi putut deveni desuetă. Cartea se încheie, deci, atunci când

VERNISAJ

„Am înghețat
Când ți-am văzut
Zâmbetul „meu”
Dăruit alteia.”

(*Îngheț*)

Arte

bunul-simț o cere.

Alte (posibile) concluzii: dialogurile sunt partea forte a romanului, cartea putând fi oricând (dar cu ce preț!) obiectul unei ecranizări sau dramatizări. Mai cu seamă că stilul e fermecător, cartea având un doar al ei șarm narativ, în secvențele în care întâmplările sunt supuse exagerării fanteziste. Descrierile sunt minuțioase, fără a deveni obositoare, iar portretele (vezi, spre pildă, pag. 20 și 89, dar ș.a.) completează un tablou din care mișcarea n-a lipsit nicio clipă.

Ca orice carte vivantă, constați că lectura este curgătoare, cititorul fiind obligat la aceasta de virtuțile creației.

Romanul *Adevărul despre moartea lui Edward Johnson* (Editura Danube-Aylmer, Quebec, Canada, 2013) a devenit pecetea estetică a unui silvicultor român – care sper că n-a uitat pădurile colinelor și munților din țara natală (încă) românească –, prin talentul său manifestându-și libertatea spiritului său adolescentin de **atunci**...

Viitoarea intenție scriitoricească a lui **Adrian Giușcă FORESTER** în slujba a ce va accepta să fie pusă?!

* A. G. Forester, *Adevărul despre moartea lui Edward Johnson*, roman polițist, Editura Danube-Aylmer, Quebec, Canada, 2013, 126 pagini.

Menestrel și Poet

În graba lui către perfecţiune, **George IRAVA**, poet axiomat, ne surprinde iarăși.

Lacom de lumina și de viul cosmic, s-a tot zorit să adune, mult și cu dorit folos, mai toate amănunțimile din chipul lumii acesteia pe care se tot încăpățânează să-l înfrumusețeze. La îndemână i-a fost *cuvântul*. Tainele semantice ale acestuia le-a împletit într-un fel propriu și au devenit armonie, iar de aici până la nutritorul *stil personal* nu mai era decât un pas. Nu cunosc temă pe care să n-o fi exersat Irava. Dintre toate, ancestrala iubire de sat și de glie l-a învăluit aproape permanent, încât nu mă mir că a „atacat" balada, ca specie, poate și pentru a ne spune, acum, într-o maturitate clarificatoare, că răspunsurile serioase la întrebările existențiale grave vor fi, mai întotdeauna, rabinice. Și tot acest efort, greu măsurabil, s-a consumat, se consumă în favoarea cititorului rar și apt să-și descopere capacitatea resintetizării experiențelor anterioare.

Sub formă de poem narativ, balada familială reconsiderată de George Irava îl așează în descendența lui Ștefan Augustin Doinaș de pildă, arătându-mi mie și cititorului obișnuit cu ingerințele aezilor că stăpânește versul care poate deveni cântec de joc sau melodie acompaniind un dans, la fel ca în niște trecute vremi. *Balada Prințului* Ţuţu se înscrie, originar, în toate caracteristicile pe care le conține termenul *baladă*, cu trimitere adâncă în latinescul „ballo,-ăre". Volumul cuprinde 21 de texte, fiecare intitulat *Baladă*, dar având și un subtitlu care surprinde, cronologic, episoade din tumultoasa viață a Prințului (în 1390 versuri), începând cu „De l-ai văzut pe Prințul Ţuţu" și până la „Nunta în înalt a Prințului Ţuţu". Eposul e susținut de lirismul abundent și totuși ponderat, într-atât încât interesații să-și faciliteze intrarea în zona meditației *„asupra existenței lumii, a vieții și a morții, a binelui și răului"* (George Irava). Fiecare strofă, fie că are patru sau cinci versuri, e construită cu monorimă, procedeul ajutând aici la fluidizarea lecturii, dar și la împlinirea unei muzicalități care înnobilează exprimarea, mai ales că recuzita prozodică tradițională este folosită ireproșabil.

Sorgintea baladei acesteia, ni se dezvăluie autorul, o găsim în povestea unui prinț asiat, cu numele Tzu-Tzu, care printr-o stranie coincidență aduce cu omonimul românesc, ușor diminutivat în calineria lui, Ţuţu. Rămânând la autohtonul Ţuţu, renunțând la grafierea Tzu-Tzu, chinezească, dispare senzația de simplă preluare dintr-o traducere cine știe cât de reușită, făcând din tema creației un argument că existențele model n-au granițe, nici temporale, nici spațiale,

ele făcând parte din patrimoniul spiritual al umanității.

Balada Prințului Țuțu, cu toate cele douăzeci și una de trepte, ca tot atâtea vămi ale trecerii prin lume, îl impresionează pe cititorul bun, întâi prin destinul curat al Prințului, apoi prin acuratețea pașilor, de la apariție și până la întâlnirea cu zeița crăiasă traco-dacă Bendis („cum doarme dușă-n vis,/ Pe un fir de Paradis...”), ispitirile la care e supus Prințul, pedepsirea, bocetul, „înălțarea”, „îmbrăcarea” pentru nuntă și, ca o apoteoză, nunta în înalt.

Drumul-destin al lui Țuțu e ferit de paradoxuri, fiindcă, Om fiind, Prințul geminează firesc îmbătarea văzului cu a auzului, dar și a olfactivului, din ele nutrindu-se imaginația care dă sens existenței făgăduite de Creator. *„Cine pe Țuțu-l iubește,/ Izvorul i se trezește,/ Brazda i se înverzește,/ Șimparte dorul frățește”* (pg. 11). Iar când o întâlnește pe Bendis, crăiasa care *„îi scrie-n somn visu’,/ Cu dorul și sufletu’./ Chiar de-o cată stelele,/ Ea își ține umbrele,/ Și-și bea dorul din ulcele,/ Și dragostea din inele”*, pentru Prinț începe căutarea *„Pe-o zăpadă dureroasă,/ Fără urmă de Crăiasă,/ Doar cu Doru-ntins pe masă,/ Fără umbră de Crăiasă”* (pg. 15 și 23). Până în urmă, fiindcă „l-a obosit trăirea” și „l-a istovit clipirea”, Prințul Țuțu se liniștește aflând că *„Toate-n lume se destramă.../ Numai Mirii trec de vamă,/ Cum trece rodul prin toamnă”*. Interesant este că întreaga cromatică a narațiunii baladești pricinuiește, pas cu pas, o serie de stări sufletești aparent discontinui, dar altă formă de exprimare nici că ar fi putut fi găsită. Și mi se pare, deci, firesc că încheierea este împăciuitoare și certă, ca în cel mai la îndemână apropo filosofic: *„Mulțumim Regină-Doamnă,/ Pentru Nunta ce ne cheamă,/ Să-i trăim Lumina Calmă”* (pg. 95).

Fără să revoluționeze intențional, dar fiind o reconsiderare cu fason impecabil, *Balada Prințului* Țuțu descoperă încă o dată chipul de autentic Poet al lui **George Irava**, întotdeauna sănătos, mereu actual și niciodată fanat.

Epistolă închinătoare

Bârlad, 2013
înainte de Crăciun

Stimate domnule Cunoscut Necunoscut,

Îndrăzneala a fost pândită, mai întotdeauna, de primejdii. Eu le isc, fiindcă nu vreau să rămân adormit. Și caut fel de fel de năzdrăvănii care să mă păstreze deștept (sic!). Așa că, eu negăsind, poate descoperiți Dumneavoastră tâlcul (dac-o fi!) deprinderii unora care, seara, înainte de culcare, iau în mână o carte (o carte?) ca... s-adoarmă. Oh! Miroane, Miroane, unde mai găsești «zăbava aceea de folos» care a încălzit trecuții secoli? Dar... […] *România pe bune începe cu Școala pe bune* e o carte-jurnal de blog pentru care, nu vă uitați urât la mine, puțini vă vor mulțumi. Încă n-ați aflat că, în România, sunt oameni ai sistemului școlar care nu cunosc sensul cuvântului (uneori și folosit!) paradigmă? Și dumneavoastră le vorbiți despre schimbarea paradigmei în Educație! V-am citit cartea poate cu prea mult interes, ea fiind dedicată... altora. E subiectivă, deci nedreaptă, adică necesară așa, nu altcumva. Vă mărturisește asta un Om care și-a slujit meseria cinci decenii, făcând

VERNISAJ

„M-ai cuprins cu adâncă
tristețe,
În brațele tale,
m-am simțit întreagă
și că locul meu
dinainte ar fi fost acolo.”

(*Resemnare*)

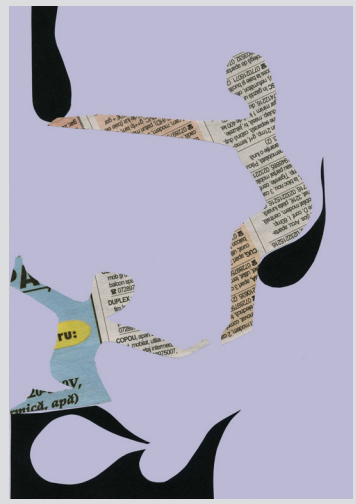

Idilă

adesea și din amărăciune satisfacție. Și mă doare observația pe care o hașurați (la pag. 7) despre «absolvenți inepți ai școlii de azi, posibili conducători inepți ai României de mâine...», nu pentru că n-ar fi reală, ci pentru că-i prea adevărată. Cartea parcursă de mine nu-i pentru nostalgici, nici pentru veleitari, e pentru cei de azi, dar gândind la mâine. Ca pe o parimie de fronton ar trebui răspândite vorbele pe care le-ați notat, nu mai contează la ce pagină: «România secolului XXI are nevoie de Școala secolului XXI». E vorba, sigur, de o școală cu viziuni unitare, fiindcă disocierea școală urbană-școală rurală este încă una din încremenirile în proiectul tradițional (spiroharetist) care generează comoditate și lașitate, dezinteres generalizat și interes particular în zonele, multe, unde hotărăște o singură «funcție» legitimată politic și descalificată moral. Sunt prea multe «amănuntele» asupra cărora m-aș putea exprima. Las, sper, pentru altă ocazie dezvoltarea lor, acum rezumîndu-mă doar la «transcrierea», ca o concluzie dramatică, a unei ecuații letale pentru România: incompetență + rea-credință = inconștiență strategică! Prietenește, câteva opinii iscate, la cald, în timpul primei citiri, pe care, vai, obiectivatul meu Eu le dedică unui AUTOR comprehensiv. Autorul, «cetățeanul prezent în conversația despre Educație», e când ironic, ceea ce creează bună dispoziție, când imperativ, ceea ce derutează puțin, fiindcă nu depășește starea de patruzecișioptist romantic și nesigur («Domnule ministru Remus Pricopie, nu rataţi clipa!... Faceți istorie acum: scoateți elefantul din încăpere! De ce vă este, încă, frică?...»), când interesat inutil de niște ornamente stilistice căutate și botezate incorect, ca de pildă psihoza cacofonismelor, în plasa cărora cade ușor comic: dacă există cacofonii clasice, de ce deranjează cele... neclasice? Oricum, părerea autorului, de luat în seamă totuși, nu trebuia exprimată aici. Mai ales că Congresul (sic!) consacrat Educației (14-15 iunie 2013), din punctul de vedere al d-lui Marian Staș, a ratat «clipa istorică...» În era informaționismului, care a omogenizat și, deopotrivă, a degringolat omenirea, a scrie o carte despre sistemul de Educație dar, mai ales, să încerci s-o și faci cunoscută, în structura ei insolită, unui posibil segment interesat e un act de mare curaj. Întrebarea e cui folosește și dacă folosește chiar. Sintetic, răspunsul e (sic!) dificil de dat. Sunt ani buni de când se tot bate monedă pe tema Școlii (ați auzit de bătutul apei în piuă?), opinii se rostesc, programe se construiesc și se propun, soluțiile însă ori nu se elaborează, ori, dacă da, nu le ia nimeni în samă.

Cartea Dumneavoastră, «jurnal de blog», pe care chiar pot și vreau s-o slăvesc, are un titlu argotic enervant, dar totodată foarte serios. Ordonarea capitolașelor (diminutiv neironic) după o cronologie mentală onorantă, structura întregului volum, care denotă ingeniozitate și o ingenuitate abil teatrală (credibilă, deci!), cutezanța afirmațiilor tranșante și a divagațiilor subtil pitite în spatele unei mentalități de revoluționar ermetizat, formularea când și când a unor concluzii clare ca viziune, deschise în posibilitatea găsirii de remedii, toate fac din cartea pe care ați scris-o un eveniment asupra căruia Mai Marii timpului curent ar fi obligatoriu să atragă atenția și să-l recomande pentru studiu tuturor implicaților în destinele Educației, dar și celor din «afară» chiar, care doresc să se alăture frontului. Dumneavoastră, Domnule Marian Staș, sunteți un gânditor și, ca orice reflexiv, nu vă duceți până la capăt raționamentul. Autorul meu stârnește, fiindcă observă fisurile, atrăgând atenția că părți din sistemul etosului românesc trebuie sudate. Sarcina sudorului și a electrozilor nu mai cade pe umerii lui! Volumul, care vrea, ca un imperios cadru strategic, schimbarea paradigmei în educație, are un limbaj practicabil, însă mai abitir conține idei penetrante, puternice. Va rezista (nu știu câte... decenii!), mai cu seamă că harvardist-ul Marian Staș cunoaște prea bine, ca să nu zic excelent, taina îmbinării ludicului cu agresiunea. Ambele poziții sunt folosite cu condescendență, asemenea unui registrator impecabil. Distanțându-vă organic de felurite parti-pris-uri, nu aveți în vedere persoane, pe care sunteți nevoit adesea să le numiți, doar dețin niște răspunderi, ci doar opiniile lor, pe care, de-ar fi cât de puțin vizionare, le-ați accepta, însă, îmi dau seama, e greu să «înghiți» ceva fastidios. Cartea e o armă eficace în lupta acerbă pentru rărirea rândurilor celor care au serioase probleme de analfabetism funcțional. Care a pătruns, vai mie, și printre... formatori! Vă felicit, domnule Marian Staș. Al dumneavoastră, Gruia Novac (purtând, demn, pe umeri, doar 78 de ani...)

Notă: După publicarea scrisorii mele pe e-mail, găsesc un răspuns memorabil al autorului, pe care, cu emoție, îl transcriu:

P.S. Domnule profesor Gruia Novac, aștept cu bucurie să organizăm împreună o conversație despre educație cu profesorii bârlădeni, în primăvara lui 2014. Dați-mi semnal și ne coordonăm. La mulți ani, cu prețuire!

P.P.S. Folosesc prilejul publicării acestui text pentru a vă invita să (re)vedeți două filme profunde, despre integritate, curaj și profesionalism în spațiul și timpul școlii. Protagonist în ambele, la trei decenii între un rol și celălalt, Sidney Poitier. Ați ghicit? «To Sir, with Love», de bună seamă!... Aici găsiți filmul din 1967, http://www.imdb.com/title/tt0062376/, și aici pe cel din 1996 http://www.imdb.com/title/tt0117927/

Profesorul Gruia Novac din Bârlad are 78 de ani și o caligrafie fără cusur – atât în forma, dar, mai ales, în lăuntrul cuvintelor sale de foc, pe care le așterne pe hârtie, (aproape) impecabile în proprietatea lor aleasă. Citindu-i scrisoarea, am decis pe loc să o fac publică, în semn de respect față de felul în care, de cinci decenii, onorează limba română, ca dascăl.

Marian Staș

A treia didascalie cu amiciție

Stimate Sergiule și perseverentule Brandea,

Fiindcă mă somezi să nu fac precum acei critici literari care o iau pe ocolite, „dar nu ajung niciodată la subiect”, o să pun, așa cum vrei tu, „punctul pe **i**”.

Am citit, cu destulă dificultate, toate cele 69 de pagini pe care mi le-ai trimis. De ce cu dificultate? Mai întâi din pricina neglijențelor de limbă, neglijențe care se explică prin insuficienta cunoaștere a gramaticii românești, dar și prin absența exercițiului lingvistic oral.

În al doilea rând, din cauza unui fapt pentru care te găsesc principalul vinovat. Eu așteptam ca această a treia carte să fie mai bună ca a doua (*Destine*), pe care aș fi vrut-o superioară primei (romanul *Strâmba*). Autorul, în loc să evolueze, în cel mai bun caz a rămas la un nivel inferior. Romanul *Strâmba* (2010) a făcut senzație, fiindcă a fost construit cu grijă, cu pricepere, într-o colaborare de zile mari. Surprinzător, cartea a avut ecou și în România, și în Israel, romancierul fiind lăudat și, ca recompensă, primit în Asociația Scriitorilor. Cartea a doua a fost mai grăbită, mai puțin elaborată, mai

VERNISAJ

„Nu știi, dar ai să mă iubești!
Căci m-am rugat la zei cerești
Să mute-n tine dorul meu
Și-aleanul să mi-l simți mereu.”

(*Dor hoinar*)

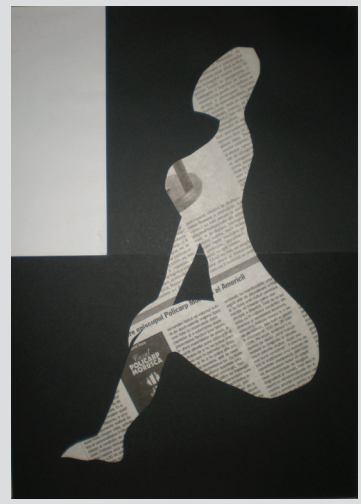
Contemplare

neglijentă, scrisă mai mult din orgoliu, motiv pentru care a și fost primită cu rezerve. Aceasta, care se vrea a treia, observ că se află abia la nivelul celei de-a doua, calitatea ei neexplodând.

Revenind la prima cauză, care a făcut lectura dificilă, insist pe un fenomen pe care autorul trebuie să-l remedieze nu știu cât de repede și cu ce efect, însă fără îndoială cu foarte mult efort: eliminarea, prin învățare, a prea multelor greșeli de ortografie, de punctuație și fonetice. În primele două cărți aceste greșeli (care existau cu sutele!) au fost eliminate, corectate sau reconstruite cu ajutor din exteriorul laboratorului intim de elaborare, dar procedeul, eficient de altfel, nu poate dura la nesfârșit, nici repetat de la carte la carte, fiindcă timpul fiecăruia ține de planificarea lui individuală. Așa că tot efortul viitor e firesc să cadă în sarcina... creatorului!

Să fiu mai explicit. După o socoteală statistică, aparent superficială dar plauzibilă, folosind metoda procentuală, am găsit aproximativ 169 de greșeli diverse (ortografice, de punctuație, fonetice) la fiecare grup de 8 pagini, între 20 și 25 pe pagină. Ceea ce înseamnă că în cele 69 de pagini citite există circa 1620 (o mie șase sute douăzeci) de greșeli mari. Corectarea pe fiecare rând a acestora necesită și atenție, dar un volum imens de timp, pe care n-am cum să-l procur din cel planificat deja pentru activitățile mele zilnice, deloc puține și suficient de importante.

Propunere: cele câteva pagini pe care am făcut niște corecturi și niște semne, ia-le drept model și corectează singur sutele de erori pe care o să le descoperi cu ușurință.

*

* *

M-ai rugat, de asemenea, în numele prieteniei ce ne leagă, să fiu sincer. Voi fi în numele adevărului care și pe tine te călăuzește.

Hai să facem puțină teorie literară, plecând de la **textul** tău **manuscris**, hotărârile ulterioare depinzând numai de Tine.

Nimic nu e mai frumos decât să scrii literatură. Bună. Măcar bună. Dar și literatura e ca și ingineria. Scrise sau nescrise, există niște reguli pe care dacă nu le cunoști sau nu le înveți rezultatul va fi de râsul curcilor și devii „obsedat de clarificări”, ca Virgil Duda.

Textul tău de acum, care vrea să devină carte, pare a tot pune întrebări și întrebări, dar nu aflăm nici un răspuns. Deși vrei să fii rațional, ești adesea melancolic. De aceea, faci efortul de a nu-ți scăpa niciun amănunt, întregul text fiind scris ca într-o transă hipnotică. Așa îmi explic de ce devine obositor și, în foarte multe locuri, plictisitor. Cum se explică această impresie? Tema este învechită, altfel zis neinteresantă, povestirea e prăfuită, lipsindu-i prospețimea și, implicit, interesul.

Ca autor, faci efortul de a te detașa de faptele povestite, dar îți lipsește arta de a juca teatru în fața cititorului posibil, mai ales că tot ceea ce relatezi ține de autobiografic (deci subiectiv), nu de social (deci obiectiv). Prezența autorului e prea permanentă, e brutală și, prin riscul de consecință, mercantilă.

Apoi, ești prea tentat de comicul ironic, adică instinctual și epidermic, ca să nu zic superficial, în loc de prezentarea analitică și, mai ales, **selectivă** a faptelor. Nu tot ceea ce ne trece prin cap e istorie. Iar istoria nu e o debara, ci o cămară. Istoria de calitate e cea care caută și găsește semnificativul, simbolicul. Un exemplu: Eroul Necunoscut reprezintă nu un nume, ci un sentiment, sacrificiul a milioane de victime datorită cărora profită **eroii vii**... Ce ne învață literatura? Că prezentul nu trebuie tulburat, ca astfel să pricepem trecutul, el trebuie să devină terenul pe care, în viitor, să nu mai existe nefericiri...

*

* *

Și o încheiere serioasă: ca să scrii cărți, trebuie să le fi citit pe toate cele de dinaintea ta; sau măcar unele fundamentale.

Textul tău? Dacă nu-l ridici cel puțin la nivelul romanului *Strâmba*, nu va fi carte niciodată...

Nu te grăbi! Nu te grăbi! Nu te grăbi! Dacă scrisul nu devine *dulce povară*, rămâne efort inutil. Ți-am scris cu prietenie. Al tău,

G. N.

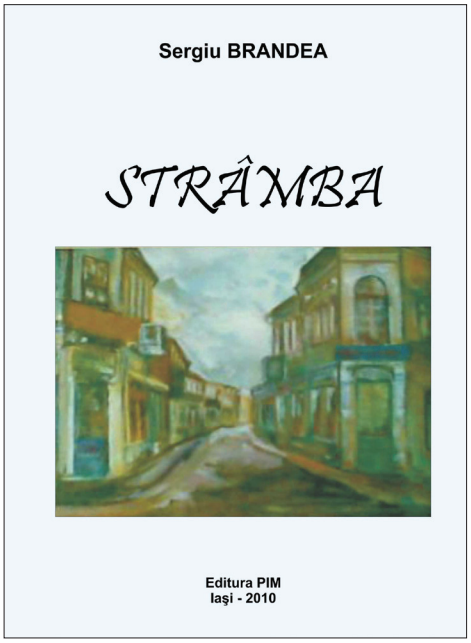

Bogdan ULMU

ET IN ARCADIA EGO!...

Acum doi ani, auzind că mă duc pe litoralul bulgăresc (după ani de zile la *Vila Scriitorilor* din Neptun, unde vedeam zece scriitori și cincizeci de socri/soacre, cu nepoței), un coleg de la facultate mi-a zis, știindu-mă *gourmet*: „mergeți la restaurantul acela celebru, în care se servesc cele mai proaspete scoici!”. Mi-a mai spus că e la Kavarna, nu departe de granița cu România.

Înnebunit de poftă, am căutat Kavarna (noi stăteam la Albena). Am găsit-o, nu chiar ușor (Bulgaria are o problemă gravă cu indicatoarele rutiere!). Ne-am gîndit unde poate fi paradisul scoicilor. Am găsit un local minunat, dar era clar că nu despre el e vorba. Fiindcă ni se spusese că e un mic golf, acolo. Nu-l vedeam. Am plecat dezamăgiți – nu-l găsisem.

Anul acesta, aflînd că merg iar în Bulgaria, la *Nisipurile de aur*, amicul Cristi Chilom repetă invitația: „Mergi la *Golful melcilor*, deși acolo ...nu-s melci, ci scoici. E între Balcik și Vama Veche”. Scîrț! Altă căutare dezesperantă...

Noroc că la Kavarna, în localul acela minunat (în care am mîncat calcan proaspăt și am băut un *Riesling* bulgăresc foarte bun) am găsit un chelner care o rupea-n românește și ne-a explicat cum se ajunge acolo: de la Kavarna mai mergi trei kilometri și cobori trei, pe o pantă abruptă. Localitatea se numește Dalboca. E celebră, ca dovadă că-n ziua în care am fost, într-o duminică la prînz, nu erau locuri, iar șirul mașinilor depășea cu mult parcarea oficială, mai multe fiind parcate în coastă, pe cîteva sute de metri.

Cînd s-a eliberat o masă, ne-am repezit ca disperații, deoarece doi ani am așteptat clipa asta. Am comandat scoici marinărești și un vin sec, de-al lor, bun și ieftin. Nici scoicile nu erau scumpe. Fiindcă erau pescuite chiar acolo, de niște specialiști care stăteau pe o sondă maritimă și aveau întinse zeci de plase. Investiție serioasă – cu fonduri europene – rapid amortizabilă, se pare.

Scoicile comandate erau aduse în vas de lut, cu capac, și se așezaseră într-un sos de usturoi și pătrunjel, minunat. Era picant, dar se compensau și n-a rămas una în vas, deși nu-s mîncău. Am gustat și niște brînză *a la* Șopi, tot în vas fierbinte de lut; e o brînză sărată, topită la tigaie, cu două ochiuri – modestă. Dar desertul a fost excelent. Bulgaria are *vocația* restaurantelor, majoritatea celor în care am fost (și am fost în destule, presărate pe toată întinderea litoralului) tinzînd către notele superioare. Oricum, scoici mai bune ca la Dalboca, n-am gustat pînă azi. Și faptul că ferma (cum îi zic localnicii) e destul de aproape de graniță, face ca majoritatea clienților să fie concetățeni de-ai noștri (de altfel, meniul este tradus și-n limba română).

Bref: nu pierdeți ocazia de-a savura scoici la Dalboca! (*continuare la pagina 80...*)

Bogdan Ulmu, prof. univ. dr., scriitor, membru al Uniunii Scriitorilor - filiala Iași.

VERNISAJ

„Suntem în toate:
în aburul norilor,
în voalul cireșilor,
în patul de nisip al mării...”

(*Universală*)

Dragostea 3

Mircea COLOȘENCO

CONSTANTIN BRÂNCUȘI - PROZATOR

(19 febr. / 2 mart. 1876 - 16 martie 1957)

„Nu mai sunt demult al acestei lumi. Sunt departe de mine însumi, desprins de propriul meu trup... mă aflu printre lucrurile esențiale. Eu mă aflu acum foarte aproape de bunul Dumnezeu și nu îmi mai trebuie decât să întind o mână înspre El, ca să-l pipăi. Îl voi aștepta pe bunul Dumnezeu în Atelierul meu."

C. Brâncuși

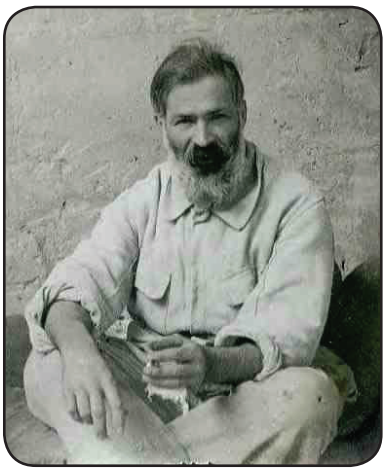

Fabula *Histoire de Brigands / Poveste cu haiduci* și *Aforismele* lui Constantin Brâncuși au fost publicate în revista lunară „Integral", subintitulată „Revistă de sinteză modernă. Organ al mișcării moderne din țară și străinătate", care a apărut în București, între 1 martie 1925 – aprilie 1928 (având-u-i în redacție pe F. Brunea, Ion Călugăru, M.H. Maxy, Ilarie Voronca, din București, și pe B. Fondane și Mattis Teutsch, din Paris), pe aceeași pagină (I, nr. 4, iunie 1925, p. 5), segmentate de două desene – *Copil* și *Dans* – ale marelui sculptor.

Revista l-a asimilat pe C. Brâncuși programului său avangardist (...„în fața spectacolului de adio suprarealist, un lucru îl vom striga cu tărie: integralismul e în ritmul epocii; integralismul începe stilul veacului XX". Ilarie Voronca, nr. 1/1925). C. Brâncuși singur mărturisește contrariul: „Eu nu sunt nici surrealist, nici baroc, nici cubist; și nici altceva de soiul acesta; eu, cu *noul* meu, vin din ceva care este foarte vechi..." (v. Constantin Zărnescu. *Aforismele și textele lui Brâncuși*. Scrisul românesc, Craiova, 1980, p.142). Însă meritul revistei constă nu atât în tendința asimilării lui C. Brâncuși la programul ei, ci în mediatizarea operei sculptorului, ceea ce se observă încă de la primul număr, în care, în afara medalionului literar semnat de Ion Minulescu (p.8-9) și o șarjă omagială a lui M.H. Maxy (p.9), sunt reproduse fotografii reprezentând trei lucrări brâncușiene (*Cocoșul*, *Portret*, *Eva*) și un cadru foto din atelierul lui parizian (p.8).

În alte numere ale revistei, i-au fost reproduse alte imagini foto după lucrările sale: *Narcis* și *Tors* (I, nr. 3, mai 1925, p.3), *Portret* /marmoră, 1909/, *Socrate* /lemn, 1923/ (I, nr.4, iunie 1925, p.7 și 12), *Vrăjitoarea* și *Sărutul* /din Cimitirul Montparnasse, Paris/ (I, nr.5, iulie 1925, p.8 și 9), iar compozitorul Marcel Mihailovici i-a dedicat, la 19 septembrie 1924, cu ocazia sosirii lui C. Brâncuși, în București, partea a IV-a *Fluture*, din suita de *Cântece și jocuri* (II, nr. 9, decembrie 1926).

Acțiunea redactorilor de la *Integral* venea în întâmpinarea preocupărilor revistei lunare *Contimporanul*, subintitulată „Revistă de avangardă, cu program constructivist", ce a apărut, în a doua serie, în București, sub conducerea lui I. Vinea (aprilie 1924 – ianuarie 1932), de a-l prezenta ca adept al mișcării suprarealiste pe Constantin Brâncuși.

Astfel, și în paginile ei, sunt reproduse lucrări brâncușiene *Cap de femeie* /D-șoara Pogany), pe copertă/ (III, nr.45, aprilie 1924, p.1), *Cap* /M-lle Pogany/, *Cap* /marmoră/ și două fotografii din Atelierul parizian (IV, nr.52, ianuarie 1925, număr consacrat lui C. Brâncuși, p.1, 3-5), *Portretul Prințesei Bonaparte* (VIII, nr. 82, 20 octombrie 1929, p.1), *Pinguinii* (VIII, nr.88, 8 decembrie 1929, p.1).

O parte dintre aceste lucrări, dar și altele din Colecția Fr. Storck (*Sărutul, Pasăre măiastră, M-lle Pogany* și *Cap*), au fost expuse la prima Expoziție de Artă Modernă în România, organizată de revista „Contimporanul", din Comitetul de Organizare făcând parte Ion Vinea, Marcel Iancu și M.H. Maxy, care era și Comisarul expoziției, în Sala Sindicatului Artiștilor din București, între 30 noiembrie – 30 decembrie 1924 (III, nr.48, octombrie 1924, p.4 și IV nr.52, ianuarie 1925, p.6).

De asemenea, revista a publicat medalioane

literare omagiale semnate de Marcel Iancu și Milița Pătrașcu (IV, nr.52, ianuarie 1925, p.5), din nou de Marcel Iancu (V, nr.64, ianuarie 1926, p.5) și Paul Morand (VI, nr.76, mai-iunie 1927, p.14), iar Ion Vinea cu poezia *Pasărea măiastră*, dedicată sculptorului și datată 1920 (IV, nr.52, ianuarie 1925, p.2).

În ultimul număr al revistei, a apărut un anunţ incitant cum că Dan Botta intenţionează să tipărească volumul *Constantin Brâncuși. Studiu monografic*. Intenția a rămas sub formă de proiect, ori volumul în discuție s-a pierdut. Însă, lui Dan Botta i se datorează reluarea în presă, traducerea în românește aparținându-i, a celor două texte publicate în „Integral", în 1925, redându-le în două numere, în suplimentul „Vremea plastică" (III, nr.141, 3 octombrie 1930, p.4; III, nr. 144, 9 noiembrie 1930, p.5) ale revistei bucureștene „Vremea". Politică, socială, culturală (23 februarie 1928 – 25 decembrie 1938). Ceea ce trebuie subliniat este faptul că, atât *Histoire de Brigands / Poveste cu haiduci*, cât și aforismele în discuție, au fost semnalate de C. Zărnescu (*op. cit.*, 1. *Bibliografie selectivă a aforismelor și textelor*, poz.6 și 11, p.234), însă ele nu au fost recuperate pentru exegeza brâncușiană, mai ales că *Povestea* este unică în opera de meditație a genialului sculptor. Celelalte texte despre omul și opera lui Constantin Brâncuși au apărut trunchiat în diferite antologii.

Constantin Brâncuși. *HISTOIRE DE BRIGANDS*

C'était dans les temps très, très, très anciens, quand les hommes ne savaient pas comment les bêtes viennent au monde...

Un jour de ces temps-là, un homme a trouvé une poule qui couvait ses œufs. Et comme dans ces temps-là les bêtes et les hommes se comprenaient, il lui demanda ce qu'elle faisait. Et comme la poule était gentille – car dans ces temps-là les bêtes avaient beaucoup de respect pour les hommes – ah ! beaucoup, beaucoup, beaucoup plus que maintenant – elle se leva pour ne pas tenir un homme debout et s'en alla lui expliquer. Et lui expliqua longtemps, longtemps, et tant que, quand elle retourna à ses œufs, les œufs étaient déjà gâtés.

C'est pourquoi de nos jours les poules qui couvent les œufs se fâchent à nous crever les yeux, quand nous approchons de leurs nids !

Integral. Revistă de sinteză modernă. Organ al mișcării moderne din țară și străinătate. București, I, nr.4, iunie 1925, p.5.

Constantin Brâncuși. *APHORISMES*

La taille directe c'est le vrai chemin vers la sculpture mais aussi le plus mauvais pour ceux qui ne savent pas marcher. Et à la fin, taille directe ou indirecte, cela ne veut rien dire, c'est la chose faite qui compte !

Le poli c'est une nécessité que demandent les formes relativement absolues de certaines matières. Il n'est pas obligatoire, au contraire. Il est très nuisible pour ceux qui font du bifteck.

La simplicité n'est pas un but dans l'art, mais on arrive à la simplicité malgré soi, en s'approchant du sens profond des choses.

Le beau c'est l'équité absolue.

Les choses ne sont pas difficiles à faire, ce qui est difficile, c'est de nous mettre en état de les faire.

Quand nous ne sommes plus enfants, nous sommes déjà morts.

Les théories sont des échantillons sans valeur. Ce n'est que l'action qui compte.

Un homme nu dans l'art plastique n'est pas

VERNISAJ

„Ai plecat din trupul meu,
Cu sufletul tău nemuritor,
Într-un trup de împrumut,
Înveliș trecător..."

(*Creație*)

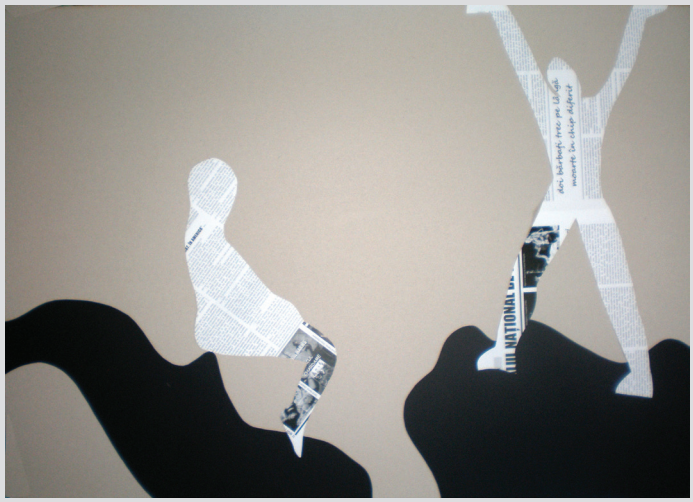

Dragostea 4

plus beau qu'un crapeau.

Être malin c'est quelque chose, mais être honnête, ça vaut la peine.

Integral, idem, p.5.

Constantin Brâncuși.
POVESTE CU HAIDUCI

A fost odată pe timpuri foarte, foarte vechi timpuri, când oamenii nu știau cum vin pe lume animalele...

Într-o zi din timpurile acelea, un om a întâlnit o găină care-și clocea ouăle. Și cum pe-atunci animalele și oamenii se înțelegeau, de minune, o întrebă ce făcea. Și cum găina era politicoasă, căci pe timpuri animalele aveau mult respect pentru oameni – ah, mult, mult, mult mai mult decât acum –, ea se sculă ca să nu lase pe om în picioare și se duse cu el să-i explice.

Și-i explică mult, mult timp, și atât de mult, încât la întoarcere, ouăle ei erau stricate.

De aceea, în zilele noastre, găinile cari clocesc se supără amarnic când ne apropiem de cuburile lor.

Constantin Brâncuși.
AFORISME DESPRE ARTĂ

Cioplirea directă este adevărata cale spre sculptură, dar și cea mai rea pentru acei cari nu știu să umble. Și, la urma urmei, cioplirea directă sau indirectă nu înseamnă nimic. Lucrul făcut, asta e!

Luciul este o necesitate pe care o cer formele relativ absolute ale anumitor materii. Luciul nu-i obligatoriu, ci, dimpotrivă, este foarte dăunător, pentru acei care sculptează bifteck.

Simplicitatea nu-i un scop în artă, dar ajungi la simplicitate fără să vrei, apropiindu-te de înțelesul adânc al lucrurilor.

Frumosul este absoluta echitate.

Lucrurile nu sunt greu de făcut, ci ne e greu nouă să ajungem în starea de a le face.

Când nu mai suntem copii, suntem ca și morți.

Teoriile sunt mostre fără valoare. Numai fapta înseamnă ceva.

Un bărbat gol în plastică nu este mai frumos decât o broască râioasă.

Să fii maliţios e ceva, dar să fii onest e mult mai mult.

Traducere de Dan Botta, în *Vremea*. Politică, socială, culturală. București, III, nr. 141, 30 octombrie 1930, p.4; III, nr.144, 9 noiembrie 1930, p.5

Pasărea măiastră

Lui C. Brâncuși

Duhul e în minți – și pe pământ umbră
Ochii noștri trag stelele în gări
Miresmele au spălat zgomotele –
cu vieți ne pipăie câmpia –
mătase mării pașilor se dăruie.
Bântuie vremea în ramuri greu încărcate
veștile, simte-le coapte, cad pretutindeni în noapte
Sorii mâinilor talere i-am întins
Pe mormintele nedeschise împinși
Ne purtăm fântânile de sânge
Să'nălțăm, vrem, iar Turnul lui Babel
din năzuinți cuib cuvântul lui de la început să boltim,
Ca în fața unui cântec mare,
pasărea setii fulg de flacără
răstignească-și ivirea măiastră
amăgitor de sfânt pe catapiteasmă.

I. Vinea
1920

(*Contimporanul*, an IV, nr.52, ianuarie 1925, p.2)

Brâncuși

Suntem departe de atelierul lui Brâncuși unde operele strălucesc lumina lor misterioasă.

E în acel Paris al cărui ritm l-a înțeles, nu ca cei ce l-au îmblânzit sau l-au întrebuințat pentru a-i fi privighetoare care cântă numai pentru sine. El, Brâncuși, a știut doar să-și deschidă larg tânăra și extraordinara lui sensibilitate și a făcut să răsune în ritm cu cetatea ciocanul său de pietrar.

S-a pătruns de urbanismul contemporan; și această hidră splendidă și multicoloră care e Orașul i s-a ivit ca unic stimulent de forțe creatoare.

Să fii al timpului tău, iată singura rațiune de a fi, – zicea Oscar Wilde.

De aici, groaza lui Brâncuși de odihna fără sfârșit și de meditația în fața naturii așa cum o înțelegeau romanticii. De ai și concepția sa față de călătorie. Se vorbea despre mecanicul aplicat viului ca de un lucru ostil vieții, – aici, viul se ridică și se mecanizează din propriul său instinct pentru a câștiga o nouă experiență a lumii.

Nu vă așteptați din parte-i, odată întors din călătorii depărtate, să vă vorbească despre vreo mișcare artistică sau alt sau despre vreun eveniment de ordin estetic. Privirile lui, de copil flămând de viață, purcese în larguri, descoperă alte izvoare decât acele ale artei și, în aceasta constă,

marea taină a veșniciei sale reînnoiri. Nici succesul și nici gloria n-au reușit să înăsprească pe acest om care printre noi rămâne ca una din cele mai proaspete imagini ale vieții.

Milița Pătrașcu

(*Contimporanul*, an IV, nr. 52, ianuarie 1925, p.2)

Brâncuși

Numai un popor vânjos și sensual putea da lumii pe Brâncuși.

Dezinteresat de reclamă dânsul nu figurează încă în fruntea creatorilor artei noi lângă Picasso, Bracque, a profeților. Totuși după Rodin impresionismul sculptural era imposibil. Brâncuși a fost acela care și-a întors gândul în adâncimile simțirii pentru a găsi adevărul nou. El trebuie să fi strigat lumii măreția și știința artei negre.

Pe când alții ca Bourdelle Mayol, Nadier, Haller, Fiori, s-au pierdut în cercetări de stilizare, Brâncuși a fost singurul care a priceput senzația de a plăsmui cu darurile lui Dumnezeu.

O profundă înțelepciune pentru simplificarea formei, o vastă sensibilitate pentru plasticitatea materiei l-au condus dintr-un început în căutarea expresiunii directe (fără intermediul intelectului) din artele primitive și i-au luminat o dragoste nețărmurită pentru mrejele și legile naturii.

Opera lui Brâncuși zguduie pe cel ce vine în fața ei curat și credincios ca și în fața naturii.

Cine însă nu a iubit natura decât prin chipul redus amorțit și stupid al apusurilor cromolitografiate din cărți poștale acela nu posedă psihicul, emotivitatea nouă și nu vede decât goliciune.

Brâncuși iubește viața și natura cu o înțelepciune virilă. Dragostea sa nu este extatică, pasivă, romantică. Dimpotrivă:

Atelierul lui este o redare a laboratorului natural. În mijlocul lui, ca un uriaș, stă vrăjitorul.

Toate materialele, toate esențele, toate instrumentațiile, știința întreagă îl servește. Când crede să urmeze numai, să asculte numai legile cosmice, el le pussează și compune, deseori, altele.

Ca un magician el a pătruns cele mai iscusite vrăji filtrând sufletului acea emoție simplă senină care te cuprinde la vederea minunii.

Totuși izbânda lui nu e întemeiată pe vreo dexteritate. Munca lui este a sihastrului credincios, care și-a închinat gândirea elementelor, fiindcă știe că cea mai deplină satisfacție o găsești când te mistuie puterea creației.

În ciuda civilizației și a culturii sterpe, el este singurul sculptor care a realizat cioplitura evlavioasă într-un trunchi de arbore, cilindrul spiritualizat; minune de aur sau bronz, sfera de marmură, materie veșnic vie alimentată de lumină.

Întrevăd mărimea lui Brâncuși acolo unde a liberat instincte noi, emoții moderne și a refăcut meșteșugiri nemaiîntâlnite de multe secole în plastică.

Marcel Iancu

(*Contimporanul*, an IV, nr. 52, ianuarie 1925, p.2)

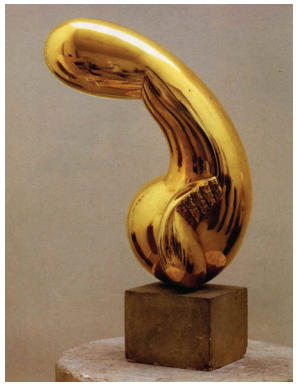

C. Brâncuși, *Prințesa X*

Mircea Coloșenco este istoric literar și editor, domiciliat în București.

VERNISAJ

„Inima noastră bate un singur
ritm.
Orbi în acest dans,
legănând același cântec,
ne prefacem în frumusețe...”

(*Transfigurare*)

✍ Ion POPESCU-SIRETEANU

Păstrarea și cultivarea limbii (XVII)

Argument

Părea

Părea că viața decurge normal.

Oamenii făceau dragoste și copii, popii botezau și cununau și îngropau, caii pășteau pe malul râului, porcii grohăiau în felul lor știut, pomii se scuturau toamna de vânturi, părea că s-au potolit cutremurele, că pe morminte s-a scris uitare, că hoții își pun singuri cătușe...

Părea că viața curge normal, că nimeni nu fură orizontul cuiva, că soarele răsare pentru toți.

Părea că viața curge normal...

Ion Popescu-Sireteanu

Verbul DĂRÂMA (DĂRMÁ) şi substantivul DÁRMĂ

Verbul **dărâmá** are în **DA** următoarele grupuri de sensuri : I 1) „a tăia, a rupe a da jos ramuri, frunze, muguri (pentru a le da la oi, capre etc., iarna sau vara, pe secetă); a desfrunzi, a bate [pomii spre a da jos mici ramuri cu frunze]”. Se prezintă o seamă de extrase. Reținem și noi câteva: **Dobitoacele nu avea ce paște vara, ce le-au fost dărâmând frunză** (**Let**. I). **Osebit de aceasta, este și acel stricăcios obiceiu, mai ales la munți, de darmă în vreme de iarnă, pentru oi și capre, brad și molidv și le aruncă de hrană** (**Cod. Silv**.); **Eu trag securea de la coapsă și prind a dărma ramuri prinprejur** (Adam); **Oile noastre mânca pân baltă numai mugur dă salcie, ce-l dărâma cu topoarele dă pin sălcii** (**Graiul**, II); **Pădurea servește** [**țuțuienilor**] **de adăpost, fiind atunci când sunt zăpezi mari, dărâmă crengi cu muguri pentru nutrețul lor** (Giuglea); **Vântu o darmat pomii** = a rupt ramuri, frunze etc. de pe pomi (Herz – Gherasim); **Măru-l dărâma**, **De râs mi-l făcea** (Giuglea – Vâlsan); **Să fie volnici a dărma în pădure** (an 1767) (Ștefanelli).

Al doilea sens este „a tăia iarba, a cosi”: **Pe coastă s-așeza;…; Mult fân că mi-au dărâmat** („Șezătoarea”).

Al treilea sens este „a da jos, a îmburda, a răsturna, a doborî, a prăvăli, a trânti (la pământ), a strica, a surpa, a distruge, a nimici, a ruina”: **Vânturile de nord… fac stricăciuni în păduri daramând copacii** (I. Ionescu); **În a mărei crunte larguri Arunc pânze și catarguri, Tot ce vântul a dărmat**(Alecsandri); **Pavel, izbind cu picioarele în sobă, o și darmă la pământ** (Creangă); **Nu strica, Nu fărăma, Cetatea nu-mi dărăma** (Teodorescu); **Copaciul, când se sfarmă Și p-alți mici cu el dăramă** (Pann).

Sensul figurat al lui **dărâma** este „a surpa”. Când este la diateza reflexivă, înseamnă „a se răsturna, a se prăvăli, a se strica, a se surpa, a se îmburda, iar prin extindere dobândește sensul a se ruina, a se dărăpăna”: **Se darmă munți, Cetatea se darmă, omul piere!** (Alecsandri); **Hei, Buzău, Buzău, Buzău, Dărâma-s-ar malul tău!** (Teodorescu).

Prin analogie, verbul dobândește (despre corpul omenesc) sensurile: „a bate, a schilodi, a chinui”, „a da jos, a detrona, „a istovi”, „a se prăpădi, a se dărăpăna, a se desface în bucăți, a pieri”, „a se prăbuși, a cădea”.

Are variantele **dermá** (învechită), **dărămá**, **daramá** (în Moldova), **dăramá** și, prin sincopare, **dărmá** și adjectivele **dărâmat**, **dărămat**, **dărmat**. Alte derivate: **dărâmare**, **dărâmătură** (**dărmătură**) „crengi, frunze tăiate sau rupte (de vânt) dintr-un copac și doborâte la pământ. Subst. **dármă** înseamnă „ramură”. Din lat. pop. *deramo,-are (de la **ramus** „ramură”).

Despre **dărâmatul pentru hrană la oi și capre la vreme de iarnă** vorbește și Gh. Pața, **Pământul Șar**, 2004, p. 24.

În **DOR**, 260, numele **Dârman** este considerat cuman, după Drăganu, 392. Amintim că un bărbat numit **Dorman** sau **Dărman** a fost conducătorul unei mari răscoale în Balcani în secolul a 13-lea (Columbeanu, **Cnezate și voivodate**, 113).

Iordan Datcu și Viorica Săvulescu afirmă că acuzația că Toma **i-a dărâmat** lui Manea **păduri mari** este „de o ridicolă enormitate” (p. 35), fără să știe că **a dărâma** în terminologia păstorească înseamnă „a rupe din arbori ramuri crude cu care se hrănesc oile în timpul iernii, când iarba este acoperită de zăpadă”, verb care lipsește din **Dicționar de termeni păstorești** de Alma Blănaru.

Dărâmătură înseamnă, între altele, la plural, și „crengi de copaci rupte și doborâte la pământ”.

În dialectul aromân **dármă**, pl. **darme**, **dărmă**, pl. **dărme** și **drămă**, pl. **drăme**, (variantă cu metateză lui **r**) prezintă sensul „ramură”, ca și **dârmă**, **drâmă** (**DDA**). La meglenoromâni găsim **dărnă** „creangă(de lemn) (Cap., III, 116).

I. I. Russu, în **Etnogeneza,** 306-307, consideră că **dărâma/dărma** reprezintă o moștenire lexicală autohtonă.

Opinie din care ideea de modestie trebuie exclusă

(*Drama intelectualului iscusit și competent*)

Titlul n-o să-l mire pe cititorul școlit și, implicit, de bunăcredință, cu atât mai mult cu cât în prea multe momente ale existenței noastre profesional-intelectuale exacerbăm modestia, adesea jenându-ne că atitudinea nu-i suficient de umilă ca să fie remarcată. Evident, nu sunt nici susținătorul sloganului „obraznicul mănâncă praznicul", însă o „mediere" (sic!), o echilibrare a ipostazelor ar tranșa mai corect chestiunea; și în planul moralității, dar și în al pragmatismului.

Cine nu-și cunoaște dimensiunile capacității lui intelectuale? Cei care lasă la latitudinea altora stabilirea măsurilor acestui spațiu „expozițional" pot avea mari dezamăgiri, unele greu de atenuat. Riscurile asumate însă pot oferi satisfacții, cu condiția să le gestionezi într-un fel care să excludă conflictele mari.

Locul viețuirii, și care, fatal, e spațiul de exersare masivă a preocupărilor tale, poate fi generos dacă e un centru puternic (înțelegeți, nu!) și nu devine pretext de **recluziune**.

Pentru cei mai puțin obișnuiți cu exersarea limbajului neologic, cuvântul subliniat din fraza anterioară a intrat în lexicul nostru prin filieră franceză (*reclusion*), dar originile lui îndepărtate sunt latinești (*reclusio*). Semantica lui e un adevărat avatar. *Reclusio,* ōnis, substantiv feminin, însemna „deschidere, deschizătură". Nu e vorba de deschiderea ușii, substantivul alunecând către un sens abstract. „Deschiderea" sau „deschizătura" e o posibilitate de a pătrunde într-o situație, într-o stare opusă total celei cu care erai obișnuit. Așa se explică sensul din limba cultă românească (unii lingviști îl socotesc ieșit din uz!) ca „*pedeapsă de drept comun constând în pierderea libertății și supunerea la muncă*".

După această (probabil) lungă explicație, se va înțelege, sper, de ce locul viețuirii profesionale ar putea ajunge „pretext de recluziune", opinia mea solicitând totuși câteva deslușiri cu tentă de

VERNISAJ

„De-o fi să ne-ntâlnim,
mă fac piramidă
pentru o patimă vie
și te mint.
Te rog, nu veni!"

(*Rugăminte*)

Intimitate

argument.

Preocupațiunile mele profesional-intelectuale sunt fatal legate de spațiul bârlădean. Împrejurările în care am ajuns aici nu sunt relevante. Dar, intrând în posesia unor informații care ajutau la creionarea unei istorii a trecutului cultural al acestuia, mi s-a părut uimitor. Târgul acesta, așezat pe lunga și năbădăioasa vale a râului Bârlad, a căpătat în decenii, prin afluiri aleatorii, blazonul de centru comercial. Se încrucișau aici vechi și tradiționale drumuri ale negustorilor, a avut, chiar dacă mai târziu, și cale ferată, așa că, dobândind forță materială, s-a ridicat curând o pătură cu pretenții de spoială culturală, depășindu-le oricum pe cele din mediul rural predominant pe o rază suficient de întinsă pentru sec. al 19-lea...

...Așa a apărut ideea glorificării unui trecut secular dar cețos, „limpezit" când cineva a... descoperit *Cronica chieveană*, în care se vorbea de un Bârlad și un neam berladnic încă de la sfârșitul sec. al 12-lea. Vechimea avea să devină justificatoare a gonflării oricărui eveniment plauzibil măcar, dintre acestea sintagma „Capitală a Țării de Jos a Moldovei" copleșind istoria locului, intelectualii urbei întreținând ideea care până astăzi n-a scăzut în intensitate. O vreme am și fost parte a acestui joc, ca pe un fel de datorie față de urbea în care-mi câștigam, de fapt, existența zilnică. Se și inoculau obligații – mai toate mascate de postișe cu spoieli moral-ideologice – care egalizau indivizii, nelăsând nicio posibilitate de apariție oricât de firavă a vreunui cuib elitist. Și pe o asemenea tramă convenabilă lumii ideologizate de după „Eliberare" a fost lejer să se traseze schemele unor proiecte „naționale în formă și socialiste în conținut", gloreizarea trecutului local îmbrăcând ca o mănușă intențiile îndătinate ale celor care se mândreau cu firma de „bârlădenită cronică", agățată ironic de Al. Vlahuță pe fruntea lor arogantă. Iar pentru că viitorul era „de aur", problematica lui preocupa „partidul", care, de la un timp, a devenit și „stat", prezentul era al lozincarilor sfertodocți și securiști (întrucât elita era decimată realmente la Sighet, Periprava, Pitești și Râmnicu-Sărat!), iar democraților bârlădeni locali (contemporani atunci și acum) bineînțeles că le rămăsese de „reconstruit" doar trecutul glorios. Insist pe ideea că, în perioadele acelea, părea că e bine, pentru că se impusese ordinea, disciplina, siguranța individului ziua și noaptea, programul riguros executat și controlat, la care adăugăm un loc de muncă prin repartiție (deci sigur!), el oferindu-ți iluzoria lipsă a grijii pentru ziua de mâine. Că **omul** era permanent scos din această ecuație, urmărindu-se doar îndeplinirea unor înalte comandamente sociale și politice (vorba cuiva: cu ce preț!), acest aspect este uitat în discuțiile de astăzi. Pe fundalul unor lipsuri, inerente unei schimbări ca cea dictată de o revoluție eludată de mulți, au apărut nostalgiile după ce-a fost!...

În amalgamul de întâmplări, cele mai multe nebuloase, ale ultimelor peste două decenii, de neîmpliniri obiective, de neputințe ale clasei politice formate, mai ales, din neaveniți, ulițari, marțafoi, loaze și golani, dar și din nepriceperea unei diplomații uitate, nimeni nu se mai gândește la om și la nevoile lui sufletești. Un popor bolnav, un popor analfabet, un popor fără armată, un popor nesigur pe bogățiile sale, un popor care-și vinde istoria prin renunțare la ea, un popor fără imn cunoscut și cu un tricolor fără semnificație, acest popor ce mai caută în spațiul istoric?...

La Bârlad, ca mai peste tot, tabloul de mai sus e parcă mai valabil. Nimic nu se mai face, iar **cultura** e un cuvânt cu sens cabalistic. Socotit de comuniști neproductiv, sectorul culturii în general este taxat la fel și în zilele noastre, iar din când în când se mimează și momente cu abur spiritual, uneori chiar se pun la cale scenarii eclatante, dar toate – mai rău ca înainte de '89 – fără priceperea pe care ar oferi-o specialistul. Formalismul stă alături de dezinteres, amândouă fiind nutrite serios de subcultura celor mai mulți dintre diriguitorii politici.

Am trăit, deloc vag, sentimentul îngrijorării, de câteva ori în ultimii doi ani. Tracasat, pisat, hărțuit cu informații despre imperfecțiunea sigură a legilor și recomandărilor oficiale, despre precaritatea bugetară, mi se sugera de fapt, dar am înțeles într-un târziu, foarte târziu, că **revista *Baaadul literar*** ar putea... sucomba.

Acum fapta e iminentă. Și, **cumva**, nici nu e vorba atât de revistă, cât, mai ales, de mentalitatea față de cultură... Înarmați cu principii (!), dintre care mai animat este acela după care funcția politică îți și conferă competențe profesionale, politrucii de azi, gemeni cu cei de ieri, se poartă domnește și gândesc mârlănește. Cinstit ar fi, *hic et nunc*, să dau nume întregi. N-o fac, nu din lașitate, ci din teama de a supăra vreun omis. Dar poate și pentru că mi-am amintit o spusă, mai veche, a nu știu cui, glăsuire care-mi fermeca sufletul: marxiștii au visat grandios și au polemizat furios. Adică unilateral. Adică subiectiv. Niciodată pe arescă. Și-așa sper să-i fi adunat în același front pe toți „culturnicii" camelionizați... (Când printre groparii *Baaadul*(ui) *literar* găsești, stupefiat, nume „grele"(!) ca Monu, Gramaticu, Plăcintă, nici nu te mai miri de zațul numit Chițiga (finule, auzi!) sau Modiga, sonorități vehemente evocând mereu uitatele, însă mereu prezentele adevăruri dintr-un etern veac fanariot: „Cu iaurt și gogoșele,/ Te făcuși vornic, mișele!...")

Orașul acesta, cu nume tulbure, pretext de

dezbateri neterminate, bazate doar pe plauzibilități, e o așezare a contrastelor de tot felul: avem indivizi cu doctorate, dar și analfabeți cu ghiotura, iar proștii cu școală au umplut mahalalele; avem artere de circulație cu etichetă de autostradă, dar și ulițe cu glod și colb din evul mediu; avem vile luxuriante, cu zecile, dar și case din paiantă sau chirpici de pe vremea lui Miron Costin; avem palmieri cu alură tropicală, dar și cacadâri, boz și mătrăgună, panoramând majestuoasa cale a Căcainei emblematice care traversează eroic orașul chiar prin centrul cu ctitorii vechi și noi.

Avem multe... Ce nu avem însă? Nivel de cultură. De unde știu și cum am constatat? Încercați să aflați câte ceva despre și din mentalitatea oamenilor care au buletin de oraș, deci sunt bârlădeni. Cuvântul însuși, **mentalitate**, ar trebui să fie pentru oricine un truism; a devenit o banalitate, din pricină că a încetat să mai însemne felul propriu de a gândi al unui individ sau al unei colectivități. Care-i cauza? Absența școlarizării serioase a elevilor, dar și lipsa interesului vocațional al dascălilor, la care adăugăm inapetența pentru studiu profund, permanent. Așa se explică și comportamentul necivilizat (să nu zic aberant) al tuturor segmentelor de vârstă, atitudinile necuviincioase ale celor două sexe, lipsa de respect față de cel matur, față de autorități, față de aproape, față de tot (lege, biserică, armată, funcții, profesii, natură, edilitate etc. etc.).

De câte secole tot încercăm să-i ajungem pe cei din Occident! De ce pe ei? Fiindcă-s, originar, mai aproape; iar cei din Răsărit prea adesea ne-au băgat sula-n coaste. Rămânem mereu la coadă, pentru că nici lenea nu ne-a dat afară din casă, iar munca am asimilat-o, rar, cu corvoada. Se fură legal, se fură fățiș, se fură cu artă, fără rușine. Expresia „sunt sau suntem săraci!" se rostește fără jenă, iar dacă sună parcă a cerșetorie, nu ne mai sensibilizează sufletul țigănit...

Numărul neșcolarizaților a ajuns cifră de evaziune, mai ales în sate; al analfabeților crește în progresie geometrică; numărul vorbitorilor de limbă română corectă scade exponențial; sălile de lectură-s goale; Țociu și Palade au căutare, actorii români par uitați; casele de cultură își schimbă profilul; ziarele cu vip-uri se vând mai bine, **publicațiile de cultură mor**...

Și într-un asemenea mediu, cum să nu se nască sentimentul de zădărnicie? Personal, mă simt ca-ntr-un spațiu strâmt, în care posibilitățile mele intelectual-profesionale nu se pot dezvolta suficient. Mă simt claustrat, dar am și senzația unuia care ispășește, pe nedrept, o penitență: **recluziunea**.

Toată viața am slugărit la mai marii vremurilor și n-am trăit clipa în care să mă bucur de slujirea unui ideal, nu neapărat personal. Nu, Bârladul nu mi-a oferit niciodată vreo perspectivă satisfăcătoare, nici măcar în țarcul moralității. Am jucat rolul modestului, al disciplinatului, al celui atent cu alții (cu școala, cu elevii, cu părinții, cu „cápii"), deși clamam proverbul că numai proștii sunt modești!

Am dorit să fiu „exploatat", să fiu stors de toată vlaga mea de știutor a multe și bune. N-am găsit chilipirgiul ăla, mai ales că într-un asemenea „tractat" e nevoie de responsabilitate reciprocă. Nu l-am găsit!... Comoditatea se lăbărțează pe toate holurile palatelor, în timp ce interesul poartă fesul. Eu vreau să transpir și mi se spune: NU FI PROST!!!

Ce mai, suntem un popor „vegetal". Mare dreptate a avut, și mai are, Ana Blandiana!

Demasc (și deplâng!) recluziunea mea bârlădeană. Prea târziu, nu-i așa? Mă liniștesc, însă, știind că și alte orașe din România, la fel de imature, au un destin asemănător. *„A realibus ad realiora"* (De la cele reale la cele încă și mai reale).

1 februarie, 2014

VERNISAJ

„Mie,
singură mâna ta
mi-ar fi dat forma potrivită,
alta, decât la început."

(*Șansa pierdută*)

Mâna (studiu)

Gruia NOVAC

O COMEMORARE și DOUĂ ANIVERSĂRI

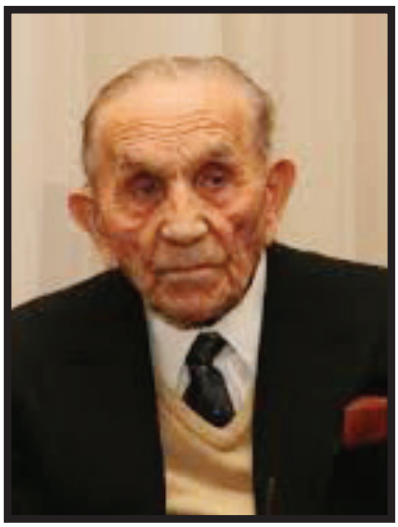

Profesorul nostru, al tuturor, universitarul **Gavril ISTRATE**, a împlinit, în ziua de 23 februarie, 2014, **100 de ani**.

Născut în satul Nepos (cu adâncă rezonanță latinească: nepos > nepot, urmaș, pui – vlăstar, risipitor), din comuna Feldru, județul Bistrița-Năsăud, profesorul universitar Gavril Istrate și-a legat numele, în cei peste șaptezeci de ani de activitate științifică, de Alma Mater ieșeană, în viața academică a căreia a devenit un model și un reper.

Virtuțile domniei-sale, de român adevărat și de lingvist important în spațiul național, le-a transmis și sutelor de studenți răspândiți, după absolvire, în toată țara și-n străinătate.

În martie, 2014, **Domnul Profesor** a intrat în Eternitate!

Istoria Universității „Alex. Ioan Cuza" din Iași îi va rezerva un loc sigur și meritat, atât pentru exigența manifestată față de sine, cât și pentru prodigioasa activitate filologică și culturală desfășurată în legendarul și miticul Iași.

*

Cu fizionomia Lui ușor leonină, pe **Mircea Radu IACOBAN** îl remarci ușor în orișice adunare, dar mai abitir în cea a scriitorilor, fiindcă Domnia-Sa **lămurit este Scriitor**. De la *Estudiantina* (hăt, hăt!) și până la *Printre cărți*, *Printre (alte) cărți*, dar să nu uit *Pompe funebre*, vremurile (sic!) le-au permis multora să-și îngăduiască și bădărănii la adresa Scriitorului de sorginte pur bucovineană, dar **El** – dramaturgul, prozatorul, (chiar și) regizorul, ctitorul de editură și reviste, eseistul, comentatorul, polemistul, reporterul de front – și-a văzut de drumul său în apărarea *„valorilor culturale într-o epocă extrem de caragealizată"* (Mihai Cimpoi).

Trăind intens în ambele epoci (înțelegeți dumneavoastră!), **Mircea Radu IACOBAN** a înfruntat timpul, scrâșnind și sperând, iar cunoscuții și prietenii au constatat, fără mirare și surprindere, dar cu satisfacția bonomă a omului curat, că doar cu câteva zile înainte de a se crăpa de... Primăvară, adică pe **19 februarie 2014**, **Maestrul** a împlinit **74 de ani**. 74...

...Poate de aceea ghioceii albi ai tâmplelor Domniei-Sale prevăd zile senine și blânde, ca toate ale Omului care din străbuni știe că viața lungă se nutrește din chemare și din trudă.

Ani mulți vă dorim, vă doresc!

*

Dacă n-ar exista destui care, semantic, receptează imatur cuvântul *insolit*, mi-aș lua inima în dinți și l-aș pune alături de omul **Lucian VASILIU**. Oricum, printre confrați, și sper că-mi vor lua-n serios mărturisirea, Lucian Vasiliu se remarcă într-un mod care nu poate fi comparat cu nimic și cu nimeni, doar latinescul *inconfūsus* acoperind perfect imaginea unei existențe în permanentă rectitudine. Nu întâmplător, din tinerețe, adică de la *Mona-Monada* (1981), și până la *Sciatică de Copou (tablete și enunțuri civice)* (2010), cu îndârjirea recunoscută, și-a durat și lățit un *Atelier de potcovit inorogi*, culmea! fără ajutor bancar, ci doar cu harul dăruit de mumă-sa, pre numele ei regal **LIMBA ROMÂNĂ**.

...Și uite-așa, în ziua de 8 ianuarie, 2014, scriitorul **Lucian VASILIU** a împlinit **60 de ani**. E un *„fericit/ haihui/ de Bahlui..."* La mulți!

MANUSCRIS OFERIT DE FUNDAȚIA CULTURALĂ „LECA MORARIU” DIN FĂLTICENI, PRIN BUNĂVOINȚA DOAMNEI PREȘEDINTE, MARIA OLAR

(1911-1980)

La Folticeni

lui A. G. Stino -

La Folticeni, într'o livadă,
Stam ceasuri lungi adeseori:
Erau cireșii de grămadă,
Iar eu împresurat de flori,
La Folticeni, într'o livadă...

La Folticeni, într'o grădină,
Am stat odată și-am visat:
Era doar liniștea - regină,
Poetul însuși - împărat,
La Folticeni, într'o grădină...

La Folticeni, într'o dumbravă,
O, ce n'aș da, ca o năluca
A visului ușoară navă
Într'o clipită, să mă duca,
La Folticeni, într'o dumbravă.

G. Ursu.
5 Iulie - 1944.

VERNISAJ

„Ajungi la «sosire»
mirat că trupul tău,
huma obosită,
are o vârstă
și sufletul tău, alta...”

(*Neconcordanță*)

Poză de familie

Gruia NOVAC

Noaptea e un sfetnic... (X)

Viitorul s-a născut, ehei!...

Excelență. Așa i se spune, dar nimeni n-ar putea da nici cea mai mică lămurire cu privire la acest cognomen sau, după unii, poreclitură. Fapt adevărat e că, în împrejurări diverse, indiferent de eterogenitatea anturajului, oricui i se părea că trebuie să i se adreseze, cu o frântură măcar de atenție, nu-l „gratula" decât cu „Excelență". Tic. Salut, Excelență!, Sănătate, Excelență! (neuitând să-l sublinieze pe „E" într-așa fel încât să înțelegi că-i majuscul...), Ce faceți, Excelență!, Mă bucur de întâlnire, Excelență!, Străluciți, Excelență, la fel de puternic ca și Doamna care vi se sprijină de braț! (bineînțeles că, atunci, n-am sesizat „intenția" din... rostire), Ce bogat sunteți, Excelență! cu o asemenea comoară lângă dumneavoastră! (m-am simțit flatat, fără să-mi dau seama de... pericol; hai, mă, nu fi...!), Bună dimineața, Excelență!, Să vă trăiască franțuzoaica, Excelență! (n-am observat zâmbetul diafan al... franțuzoaicei!). Nu vreau, vai, să vă deranjez, Excelență, eu nu obișnuiesc să mă descalț la intrare! (Oh, da, nu-i nici o problemă! a zis rapid franțuzoaica, deci a... intrat...).

Migrația pandemică

Una din motivațiile sigure ale migrației spre Vest, chiar dacă se invocă obsedant și monoton nevoia de câștig material pentru o viață mai bună (și nimeni nu vrea să sesizeze falsul acestei mentalități apărute, paradoxal, spontan!), este ignoranța conjugată cu inconștientul, ambele stând la izvorul mirajului unei vieți, vai, libere. Și dacă adăugăm la toate absența discernământului asupra consecințelor, întotdeauna dezastruoase, asupra omului dezțărat, putem să ne închipuim, îngroziți, imaginea neamului trădat prin renunțarea la rădăcini, la limbă, la etosul autohton.

Nu merg până la a crede (deși!...) în basmele despre un complot mondial împotriva unui popor incomod prin neloialitate, analfabetism, ocultism deșănțat și lipsa respectului de la părinți în jos, dar dacă „visul"(!) se adeverește!...

Oricum, *deschiderea* fără norme riguroase a granițelor spre Lume este câștigul pierdut la barbut de un popor instinctual și care, se pare, nu va recepta niciodată (sau când va fi prea târziu) riscurile indeniabile la care este supusă generația de copii și tineri ai începutului de secol XXI.

Despre comunicare

Limba – orice limbă – are o limită de tolerabilitate fără margini. Sunt destui, astăzi, care-și ridică glasul împotriva intrării în vorbire (orală, scrisă) a unor termeni, sintagme din alte limbi, apelând mereu la... limitare. Care? Păi, dacă acum o mie de ani (sau mai puțini) s-ar fi intervenit în lexic, ce s-ar fi ales de „evoluția" limbii române?! Cine limita atunci? Probabil uzul, care era egal cu bunul-simț lingvistic, dictat la rându-i de necesitate. Azi de ce-ar fi nevoie de-o limitare? Pentru mulți, singur criteriu de rezolvare a problemei e orgoliul (național!), cu puternice accente de extremism care numai în lingvistică n-au ce căuta. „Legea Pruteanu" a fost, din această pricină, un prost exemplu. Dacă e viu, lasă organismul limbii să se dezvolte natural, fără ingerințe aberante, urmărindu-i – fără exaltări – doar dezvoltarea armonioasă.

Nu mă adresez proștilor

N-aș depune mărturie că mi-am împlinit câte ceva din cele promise mie, dar nici că mă voi fi ținut de cuvânt până la capăt nu pot confirma. Am fost călăuzit mereu de ideea de perfecțiune, pricină probabilă pentru neîmplinirea mea și a faptelor mele. Bune intenții? Am avut la tot pasul, doar că pașii numărați au arătat o cale prea scurtă – și întortocheată – pentru ceea ce eu am crezut că pot numi viață. Și asta în condițiile în care sfaturile, chiar și pe cele neagreate, le-am primit ca pe o provocare care, alimentându-mă, m-a(u) ajutat să-mi (re)descopăr resurse, uneori mirate, fiindcă latența fie n-o bănuisem, fie nu-ndrăznisem să le „deranjez".

Elisabeta ISANOS

DIN „POEMELE DAGMAREI TRADUSE DIN GRAIUL AMURG”

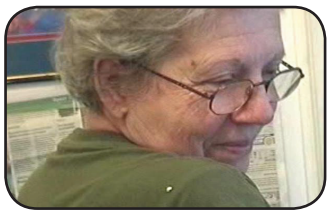

Cuvântul „amurg” provine, se spune, dintr-o misterioasă particulă „mer” din proto-indo-europeană, și se leagă prin origine de dimineața germană, „morgen”, și de cea engleză, „morning”. Rădăcina “mer”, rudă cu „meritul” și cu „merindele” noastre, cuprinde un rest din limba integrală, fără întreruperi și fără adaosuri, limba fecioară a Paradisului terestru pe care nu l-am meritat. Un motiv în plus pentru a numi limba gândurilor AMURG.

Grai fără cuvinte, rostire interioară, mai mult viziune decât sunet, amurg-ul murmură în gând cu o repeziciune de fulger. Vorbele au fost inventate anume pentru a fi capcanele acestor fulgere, paratrăsnete ale graiului amurg. Cei care sunt buni conducători ai acestui grai, fulgerații, sunt și traducători din amurg în limba vorbită.

Din punct de vedere istoric, graiul amurg e încă nenăscut, precum copilul visat, existent doar în mintea părinților, traducătorii lui în trup. În graiul amurg, mutenie vie, se zărește ce se aude în vorbe, e vizualul cuvintelor rostite, o priveliște, o lungă năzărire de vedenii și amintiri. Perspectiva este uluitoare, ecoul profund, ca atunci când țipi în vis.

Traducătoarea

MESERIA

Meseria de om îmi soarbe tot timpul,
aș putea să mai renunț la tabieturi
ori să facem cu schimbul,
e greu să nu cazi deloc în patru labe,
e greu să vorbești cu multe silabe,
n-am liberă nici o secundă,
ar trebui să renunț trei zile și trei nopți
la meserie, să cad pe inelele trupului,
dar nimeni nu vrea umblet târâș,
nu râvnește nimeni urletul lupului.

Sunt istovită până la Dumnezeu,
prefer să dorm, e mai ieftin dormitul,
dar cu ochii deschiși și la pândă mereu,
ca pasărea când își pune pe streșină schitul.

N-am timp nici de zarea cu auroră,
n-am timp de mine niciodată,
mai smulg câte-o nenorocită de oră,
o secundă-nlemnită și alta speriată.
Să te ții cum se spune pe picioare
nu mai e meserie ci robie curată,
ca ocnașii la sare.
O vacanță, fie și scurtă!
O, fericiții care se târăsc reptile pe burtă,
o, cer îmbrădat și apă-ntrestiată!
Vergile umbrei pe tigrul de soare!

STATUI

Până și toamna când frunza se lasă
de meserie și rămâne pe drum,
eu mai rău ca norii fără duminici:
du-te-vino continuu
între ieri și acum,
totul se duce și vine puzderii,
am și talent de-a primi și a pierde,
pleacă un rând, vine altul greșindu-mă,
c-o mână roză și alta verde.

În schimb statuile pe marea de socluri
se brumează ca gutuile,
ar vrea să se miște din locuri,
ar șerpui în lumini,

VERNISAJ

„Cuminți sau rebele,
Gândurile mele,
Aripi călătoare
Prin nori de ninsoare.”

(*Piramide ninse*)

Spectacolul lumii 2

s-ar îmbufna când le-nțeapă,
ar vrea să se simtă ca peștele-n apă
și chiar s-o mierlească puțin.
Surmenate se plâng mereu de ceva,
cu lacrimi numai dacă se-ndură să plouă.
Pierzare lentă, fără naștere nouă.
Om toată ziua, ce marmură grea!

IARNĂ

Iarnă în rece privire mă scalzi,
mă tem că tot pe mine mă osândești,
tot ochii mei sunt de vină,
că-s calzi...

Judecă-mă, zic eu, dar nu în pustiu!
La judecată asistă ziduri înalte
în hermină și vulpe.
În scăfârlia mea, iarnă, intri mai greu
decât prin cojoacele unse cu seu!
Încă nu a venit cu tot dichisul
gerul în stare să-mi ocupe visul...

Ácele ierbii s-au făcut de smarald,
dar capul meu încă-i plin de cald!
Nu vedeți? Vorbele au corpuri,
șerpi de abur ies din gurile scorburi!
Ar trebui s-ajung cumva la liman,
prin strâmtoarea iernii, cu umerii seci,
de tocite ce-s brațele parcă nu le mai am,
dar le simt mai departe ca piatra de reci.

Tu care stai de tot liniștit
când ninge din lampă praful din vară,
ai să m-auzi în curând ca-n Cuptor gâfâind:
iarna mi-a pus la gât o literă de-argint,
uită-te pe geam, ard de vie afară!

ANA

Ana e transparentă,
cu copilul plutind imponderabil, ghemuit
cu genunchii la gură și suflându-și în pumni.
Îl perpelește tot cerul, chiar și stelele
vizibile pe cealaltă parte a lumii, Crucea Sudului
și altele, o lumină continuă e cu ochii pe el.
E în colimator, i se ascultă scâncetul,
i se măsoară mișcările. E legat,
dacă se zbate, funia îl strânge de gât.
Geruit de lumini care nu se sting niciodată,
într-un fel de pușcărie preventivă,
va evada peste câteva luni printr-un tunel.

E suspectul în stare de orice,
sentinelele cerești îl supraveghează cu lumină,
în recluziune, pe termen de nouă luni
în arest, în prevenție,
ținut moralmente în carantină.

Condamnat înainte de-a greși,
osândit înainte de-a face, proscrisul
pe care nimeni nu l-a văzut la față
ținut la secret, sub observația patrulelor
cu nume de cod: Ursa, Racul, Scorpionul,
Cloșca, Lira îl scrutează zi și noapte,
nu-l scapă din ochi. Așa e scrisul.

Viața siderală e o lingoare,
cerul s-așează în el cum ancorele în mâl,
cum vasele când se scufundă.
Presimte foamea, uzura, frica, cruzimea,
curgerea sângelui, ultimele oase.
N-are cum să se-ascundă.

Ana nu știe ce știe copilul ei,
la interogatoriu, sub cerul patrulat de stele.
Cum copilul încă nu are fapte,
contează ce face mama.
Puzderiile grele plutesc rotund în neant,
și el e singur, mic și singur, în centru.
Zgribulit, tace. Nici zi, nici noapte.
Stelele scriu pe copil faptele mamei
dinainte ca el să se nască, îi sapă în piele
ante-biografia în date inexacte.

ÎNTINERESC DE SPAIMĂ

Toate frumoasele mi se zbat în jurul mijlocului,
pești argintii. Prind una prin viclene silabe de iarbă.
Cu unghiile, a mângâiere, îi brăzdez umerii,
îi cânt ca să stea lângă tine.
Curând vântul îi spulberă nisipoasele clinuri,
părul îi curge în urmă, rază de soare.
Te văd pe umbra unui vis despre grădini.
M-am topit în tine odată cu gândul ninsorii.
Fericirea are parfum violet sau albastru,
de vopsele pe lemn. Închideți ușile și ferestrele:
de afară răbufnește legenda. Azi nimeni nu va muri:
de pe ziduri s-a suflecat zăbranicul.
Cu lăcomie sorb din ochi ziua:
învolburatul preot coboară
din autobuz cu barba fluturând,
tinerii au pulovere pe gât, idila începe
în pantofi care strâng.
Doi bătrâni întârzie în fereastră scuturând
și mângâind la nesfârșit o lungă broboadă neagră,
s-o pună la loc în dulap. Ploaie de aur.
În arbuști se creează o sferă de aer binecuvântat,
un pântece vegetal, de fecioară.
Și într-o zi, începe să cadă în el veșnica ploaie de aur.
Întineresc de spaimă.
Să nu mă mai iubești: ți-ar trebui veacuri.

Maria MĂNUCĂ

„În palmă se prelungește o linie...”

Portret nedeslușit

În atelier stăpânea frigul
Încotoșmănate, lucrurile
nu mă mai priveau în ochi.
Praful nu lua seama la frig... stăruitor
se așeza pe pânzele cu peisaje
pe șevalet, pe cartea cu poeme de pe pervaz.
Spunea mama: „Când e dezordine în casă
mai întâi să aprinzi focul”
L-am aprins
în atelier, lucrurile s-au luminat
În poeme, povești de iubire s-au încălzit
Bătrânul păianjen, – „geometrul” de la șevalet,
ghemuit într-un colț
cu genunchii pe cap
s-a desmorțit
și a început să lucreze la pânza-i poligonală
după formulele lui, arahnomatematice
și din iubire pentru simetrii
îmi calcula proporțiile, rapoartele, mărimea
unui portret
Nedeslușind formulele lui
nici azi, nu l-am început –

Iubirea, ca și iguana

au putere să ia o față a soarelui
lăsată pe stânca cea mai înaltă
cu un versant la baza seninului
și cu spatele pe buza prăpastiei

Iubirea ca și iguana
vin din preistorie
în ochii de chihlimbar
mai viscolesc fluturi de timp
Vin împodobite cu giuvaer de smarald
Sub creasta platoșei,
inocent, vulnerabil
pieptul alb – pradă râvnită...
În inimă le bate-un pendul:
între „a fi” și „a nu fi”
și bate atâta vreme
cât se pot smulge
de sub călcâiul timpului
și să rămână cu fața soarelui
luată de pe stânca cea mai înaltă

Monede

Picioroagele lui Păsărilă
dacă le-aș avea și mai lungi
aș ajunge la lună
Nu mi-ar păsa de fata împăratului,

VERNISAJ

„Azi, lumina de septembrie
te-nconjoară cu un nimb.
Tu, cu nume de mandolă:
– Mamă, und-să te mai plimb?”

(*Dor*)

Spectacolul lumii 4

o zglobie
Aș căuta pe fața nevăzută,
un ascunziș
pentru greul lumii, măsurat
în monede de plumb. Mi-e teamă
că i-ar frânge orbita
și Luna s-ar prăbuși pe pământ
și El apăsat
sub puterea unei stele pitice
În materia-i densă
atomii-s de aur de infinite karate
atomi comprimați, sufocați
fără spații, fără orbite, fără mișcare
doar tăcere,
încremenire în aur, într-o uriașă
monedă
furând din lumină...

Miracol de echinocțiu

Zăpada a mânat norii;
au plecat
și Plopii tremurători
au fugit,
pe drumurile lungi,
după sănii
Văzduhul s-a umplut cu schele
pentru noile iubiri
Tinerii arbori s-au întors
cu cizmulițe alb-argintii
precum lumina de nor

În palmă se prelungeşte
o linie...

Soarele trece prin noaptea Echinocțiului
și stârneşte o ploaie de stele;
au căzut pe acoperișul casei

Deschid ușa...
pășesc pe lumină

Iarna – Duminica naturii

Ca adierea
din marginea unei duminici
așa sună zăpada
Din ceața colinelor
se desprind forme nedefinite
se preling
pe fața zăpezii lăsând tuşe
suave de albăstriuri
Mă apropii de carpen; în trunchiu-i negru,
încordat freamătă seva
și-a încetinit fluxul
prin capilarele de lemn
Așteaptă un semn: „Start”
spre înfrunzire
dar semnul nu vine

De sub zăpadă
străbate cântecul pământului
purtat de greieri
într-o caleașcă de argint...

De la subsuoară, o floare roșie a căzut în zăpadă

Toamna
își împletea rețeaua, în galben
ochi cu ochi
O arunca în văzduh –
precum gladiatorul rețiar
în arenă
În ochiuri a prins
frunzele mele, mai palide
cu multe nervuri rupte
Dezbrăcat de veșminte, peisajul
s-a deschis cerului
fără împotrivire
Din norii suprarealiști
au coborât Caii albi;
Călușarii iernii
M-am ghemuit la pământ
dar din frunzele căzute
ieșea frigul...
O haină albă
mi-au adus călușarii
descusută la încheieturi.

De la subsuoară
o floare roșie
a căzut în zăpadă.

La fereastră stătea mama

îmbrăcată în haina zăpezii
îmi împletea mănuși din lână, cu un deget
Păreau foșnet de sanie pe zăpadă
șoaptele mameii: „Alunelul” – un ecou
din depărtare
Ținând canarul de iarbă pe spate
mă învăța
desculță să merg, să înverzesc
odată cu primăvara,
să calc ușor
să nu strivesc lumea măruntă..
Dezbrăcată de anotimpuri,

doar în cămașa albă de borangic
mama,
o statuie – lumină
la capul patului meu,
într-un contur neclar,
umerii;
unul mai înălțat, mai ascuțit
părea un ciot de aripă,
poate capătul ei...

Arborii, între frunze și zăpadă

La brâu cu trofeele verii
toamna adulmecă soarele
și pune la cale ceva...
Arborii au simțit mirosul de sălbăticiune
culorile se răstignesc pe spaima coroanelor
Le șoptesc vorbe de mângâiere
le netezesc asprimile scoarței
dar înfricoșate
ei clatină aerul...
cade neliniștea
le cade veșmântul
zdrențuit: așa îl culeg
de suflet îl iau
pentru suflet...
Dezbrăcați,
tremurând, arborii
se întorc în rădăcinile lor

Vine zăpada...
e neîncepută
doar dorul prelung
mai răzbate din lumina ei
Focul rămâne-n adânc
și arde mocnit în rădăcini

Pasăre cântătoare, Pământul...

Pasărea cosmică
a pierdut ou; un ou uriaș
din metal negru și argintiu
A căzut la Greenwich
și în Muzeul Măsurilor Etalon
aflat în apropiere a intrat teama
S-au micșorat lungimile: parsecul, mila, metrul, țolul
Au scăzut litrul, ramul, țoiul
Ora iuțește pasul
calcă pe spațiu, apăsat
curbându-l
încă mai mult
Furi de lumină
deschid porțile oarbe
în labirint
Îngerul Uriel se lasă vrăjit
de jocuri de artificii
și uită de luminătorii nopții

Tulburate, meridianele
se apropie de meridianul „Zero”
înfricoșate se strâng unele în altele
precum gratiile unei colivii...

...Se zbate pasărea cântătoare,
Pământul...

Maria Mănucă este medic, poet și pictor. Membră a Uniunii Scriitorilor din România și a Uniunii Artiștilor Plastici. Domiciliată în Iași.

VERNISAJ

„Tu știi că nu poți trece
dincoace de ușa mea...
Dar mă simt bine
în brațele gândului tău.”

(*Leagăn*)

Studiu

Vasile FETESCU

„Sunt pasager în arca timpului!...”

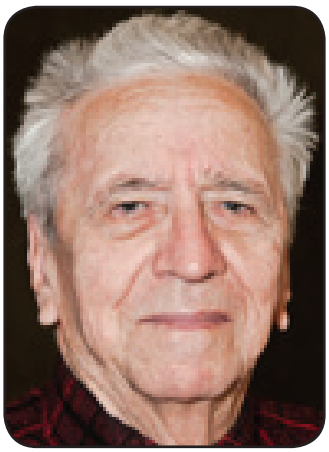

Zâmbet suav

Lumina nopții se stinge
la margine de zări,
Ielele-și iau rămas bun
de la stele...
Luna se ascunde după
inimi arzânde.
Soarele zâmbește candid
și suav,
Iar ziua începe cu apusul
Bolnav.

Poezia în definiții

Poezia-i cânt de ciocârlie-n
zori,
Este cerul azuriu, fără de nori,
Este suflet curat de crin
imperial,
Este floare de vis
în al liricii paradis,
Este îndrăzneț ideal
tineresc
Este parfumul tare al gliei
strămoșești.

Geneze

Din picături de bine
se întemeiază catedrala
armoniei.
Din scânteierile minții
se nasc ideile
îndrăznețe;
Din suflete curate
răsar razele adevărului
și frumosului;
Din vibrațiile inimii
înflorește iubirea
incadescentă;
Din relele lumii
curg
râurile de lacrimi
și dureri neostoite;
Din toate acestea
și din multe altele
se îngemănează viața
în întregul ei.

Ardente dorințe

Fericire adevărată,
Dragoste întreagă și curată,
Suflet luminos,
Aspirație spre bine și frumos,
Gânduri și trăiri în tandem,
Versuri în cununi de poem,
Îngeri trâmbițași
Demni, vrednici urmași,
Dor de amintiri
În nemărginiri...

Joc

Viață urgisită,
Vreme vremuită,
Soare obosit
După nori pitit.
Amintiri ce dor,
Gânduri în sobor,
Suflete-ntristate,
De dor măcinate.
Universul cântă,
Luna se alintă,
Timpul joacă prinsa
Cu apocalipsa.

Dor de început

Gânduri sclipitoare,
Idei în soboare,
Trăiri fulgurante,
Inspirații galante,
Fantezii slobode,
Poematice horbote,
Zori de răsărit,
Vis neîmplinit,
Fugă în trecut,
Dor de început...

Pierdute amintiri

Amintirile mi-au dispărut
În bezna îndepărtatului
Trecut.
Le caut, disperat,
Precum orbul – lumina,
Înfometatul – hrana,
Însetatul – picăturile de rouă,
cu care să-și răcorească
buzele spuzite.
Găsi-le-voi oare?

Pasager

Sunt pasager în arca timpului
care navighează inexorabil
spre infinit.
În bagajul existențial
port destinul neprielnic
și perfid,
speranțe arareori împlinite,
doruri arzătoare de mult
stinse,
bucurii palide și puține,
neîmpliniri adunate
în stol,
tăceri scăldate-n tristeți,
amintiri îngropate-n uitări...
Port viața-mi întreagă,
așa cum a fost.

Clișee autumnale

Aromele Toamnei
se degajă virginale și pure
din fructe pârguite,
din străvezii struguri
și fructe de pădure.
Funigeii eterici
de unde oare vin?
din culorile frunzelor
ce-și etalează nuanțele
arzând?
din amintirile verii
sau din aerul
vibrând?
În lumina de miere
a soarelui,
ca o melopee,
copiii se îndreaptă
zburdalnici
spre grădinițe,
școli, gimnazii și licee.
E Toamnă autentică!
E Toamnă!

Destăinuire

Învățătura, viața și munca
M-au șlefuit zi de zi,
Netezindu-mi calea
Spre a mă defini
Ca om de școală,
Cu deplin temei,
Și ca împătimit mânuitor
De condei.

Vasile FETESCU, n. 23 dec., 1929, personalitate a mediilor didactico-literare, autor al multor volume (15) și a sute de articole în publicațiile de specialitate pedagogică. A fost director magister al Școlii Pedagogice „Ioan Popescu” din Bârlad, un adevărat *„docendo discitur”*.

VERNISAJ

„Poate toate astea sunt altfel.
Altfel decât le trăiesc eu...”

(*Doar mă-ntreb*)

Untitled 1

Vasile FILIP

„Așa s-a destrămat un ideal...”

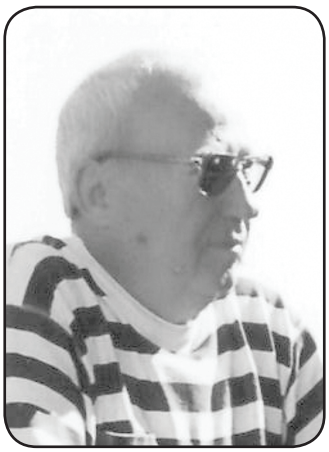

Ci ploaia nu mai are stropi,
Carasul nu mai are iaz

Sunt disperate ciorile prin plopi,
Iar cucuvaia face a necaz.
În crucea nopții ies strigoii șchiopi
Să joace horodinca pe islaz.

Un lan de grâu a încolțit în snopi,
Se adâncesc hogașele-n obraz;
Sunt disperate ciorile prin plopi,
Iar cucuvaia face a necaz.

Prin cimitire se tot sapă gropi,
Se spune cum că s-ar fi dat ucaz
Să moară lumea în cântări de popi
Și numai cioclii să mai facă haz.

Sunt disperate ciorile prin plopi.

Un curcubeu începe să mă soarbă,
Dar apa mea nu știu de unde vine…

Aș mai cânta cu greierii prin iarbă,
Dar numai când sunt nopțile senine
Și stele roșii parcă prind să fiarbă,
Ca dragostea prin căile sangvine.

Am plâns și eu adeseori în barbă,
Dar am și râs, în hohot și-n suspine,
Aș mai cânta cu greierii prin iarbă,
Dar numai când sunt nopțile senine.

La patefon să tot învârt din coarbă
Mă tot îndeamnă nu mai știu eu cine.
Tocmai de-aceea zic a spune: dar, bă,
Cine ești tu, de te tot iei de mine,

Că vreau să cânt cu greierii prin iarbă?

Eu încă mai caut pierdutul făgaș,
Pe urmele vechi mai arunc cloroform

Eram amintire ce umbla prin oraș
La cumpăna nopții, când oamenii dorm.
Deasupra mea cerul părea un fâraș
Plin cu cărbuni, îndepărtat și enorm.

Însă mi se părea că sunt un slujbaș,
Străjer pe zidul prăbușit și diform;
Eram amintire ce umbla prin oraș
La cumpăna nopții, când oamenii dorm.

L-am întâlnit și pe bătrânul ostaș,
Pe care tot vreau în erou să-l transform,
Un glas de stafie, strident și trufaș,
Nu mă lasă să veghez, nici s-adorm.

Eram amintire ce umbla prin oraș.

Poate de sus va veni să-ți aline
Tristețile și dorul Craiul cel Nou

Dacă cumva îți mai e dor de mine,
Mai du-te seara în Grădina Copou
La băncuța ce abia se mai ține
Și-ncearcă trecutul să-1 depeni din nou.

Simți-vei umbra timidă cum vine
Cu chipul de abur și glas de ecou;
Dacă cumva îți mai e dor de mine,
Mai du-te seara în Grădina Copou.

Castanul știut va sta lângă tine,
Eu te voi privi printr-un tainic hublou,
Amintirile – un roi de albine –
Reîncarnate, vor vorbi în argou.

Dacă cumva îți mai e dor de mine…

Am patima dormitului în fân
Și-a facerii luminii prin cuvânt

E vina mea că m-am născut român
Și am mândria de a ști ce sunt
Și-i voia mea ca astfel să rămân,

Atâta timp cât cerul nu s-a frânt.

Pe mine însumi vreau să fiu stăpân,
Să nu mă las încovoiat de vânt;
E vina mea că m-am născut român
Și am mândria de a ști ce sunt.

Ci Dumnezeu nu m-a făcut păgân,
Cu talpa mea eu glia o frământ.
Pe cât se poate moartea o amân
Și-n limba mea mi-am așternut mormânt.

E vina mea că m-am născut român.

Te însoțești, dar poți să și înduri,
Până atunci când se dărâmă podul

Se-aude iară vuiet prin păduri,
Au început topoarele prohodul
În rânjetele lacome de furi,
Care tot leagă și dezleagă nodul.

Balauri prefăcuți în nouri suri
Asupra lumii își încep exodul;
Se-aude iară vuiet prin păduri,
Au început topoarele prohodul.

Ci zâna lună, fără de conduri,
Cu talpa goală tot frământă glodul
Și zmei lunatici tot învârt securi
Și-ncet-încet se năruie norodul.

Se-aude iară vuiet prin păduri…

De mergi în jos, de mergi în sus,
Încearcă să visezi frumos

Numai atât mai am de spus:
Vă recomand mersul pe jos,
Pe drum de-ntors, dar și de dus.
E sigur mult mai sănătos.

Eu însumi m-am lăsat sedus,
Ca într-un chef cu vin spumos;
Numai atât mai am de spus:
Vă recomand mersul pe jos.

Există și o șansă-n plus,
Dacă papucii vi s-au ros:
La second hand-ul din Apus
Poți să-i încalți chiar și pe dos.

Numai atât mai am de spus…

Așa s-a destrămat un ideal,
Voind să fac ce nimeni n-a putut

Am vrut să fac ceva fără egal,
Ce nimeni niciodată n-a făcut:
Să fie doar ideea unui cal
Sau poate visul răsădit în lut.

Am îndoit o bară de metal
Și am privit-o cu un ochi durut;
Am vrut să fac ceva fără egal,
Ce nimeni niciodată n-a făcut.

Dezamăgit în hal fără de hal,
Până la urmă m-am lăsat bătut.
Ideea se topise ca un val,
În urma ei lăsând un mal stătut.

Am vrut să fac ceva fără egal.

Vasile Filip, poet și publicist, membru al Uniunii Scriitorilor - Filiala Iași.

VERNISAJ

„Și ne-am despărțit,
Rămânând legați
Pentru nu știu cât timp!”

(*Triptic*)

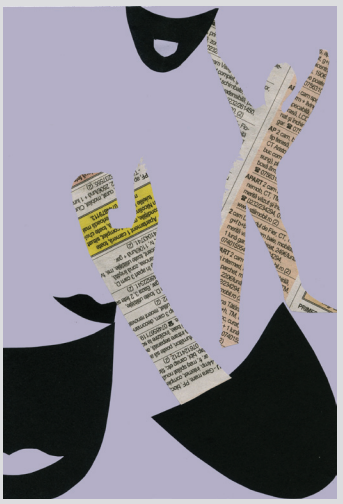

Untitled 2

„E liniște în jur și-n suflet pace...”

Petruș Andrei e un scrisofil. Unul special care doar aparent folosește cuvinte, pentru că, în realitate, jocul lui are altă țintă decât distracția. Aspirația lui e **POEZIA**, pe care o caută, i se pare c-a găsit-o, îl nemulțumește și-apoi o ia de la capăt. Ca Sisif. Chiar așa: ca Sisif! El și conchide, undeva, cu tristețe robustă: *„...retras în sine, cu încetul/ Se risipește-n cântec **fără moarte**.”* Eu i-am cules din codrul lui de sonete câteva mlădițe și i-am întocmit, ca la primară, o... coroniță. Iat-o!

Gruia Novac

Dac-ai să pleci…

Dac-ai să pleci, orice dorință-mi moare,
Nici stelele pe cer nu dau lumină,
Nici soarele pe bolta cea senină
În sufletul lipsit de sărbătoare.

Cu tine-alături mi-este viața plină,
În labirint, ești raza mea de soare,
Ești dragostea ce-n veci de veci nu moare
Și, în altar, icoană bizantină.

Eu voi veni îndată după tine,
De ești în iad, oricum te iau cu mine
Că mă ajută Eros și Apollo.

Oriunde-n lumea asta-ți va fi masul,
Eu îmi voi potrivi cu tine pasul,
De ești în rai, rămân și eu acolo.

Frumos e satul meu…

Frumos e satul meu în miezul zilei
Și mai frumos e însă-n miez de noapte
Când se aud misterioase șoapte
Și simți mirosul dulce al zambilei.

Câte un scâncet cumpăna mai scoate,
Cad bani de aur în cutia milei
Și-un zburător în visele copilei
S-o prindă-n brațe stă și se socoate.
E liniște în jur și-n suflet pace
Și însuși glasul amintirii tace
Cât stau cu ochii plini de-atâtea stele.

De-odată, chiar în clipa asta sfântă,
Un zgomot infernal mă înspăimântă
Câte-un tâmpit dă drumul la manele.

În marea mea…

În marea mea de gânduri vălmășite
Nesomnu-i frate bun cu amintirea:
Strălimpede se vede doar iubirea –
Chilim de lacrimi din dureri ieșite.

Când ți s-a hărăzit dumnezeirea
Și cele sfinte-n tine-s răsădite,
Văzându-ți toate visele-nflorite,
Tu poți smerit, să-ți împlinești menirea.

A izvorât dintr-una dintre stele
Și-i frumusețea fericirii mele,
Fărâma mea de vis și nemurire.

E bucuria-ntreagă și-ncântarea
Ce-mi risipește-ndată întristarea
Și-i sufletului dreaptă mântuire.

Pe-un pelerin...

Pe-un pelerin tu să-l poftești în casă –
Așa cum glăsuiește sfânta carte –
Cu cel sărman tu pâinea îți împarte
Când te așezi cu toți ai tăi la masă.

De-i însetat, că vine de departe,
Să bea pe săturate tu îl lasă,
Arată-i că de soarta lui îți pasă
Și-un așternut i-ntinde pentru noapte.

De-i prăfuit, tu spală-l pe picioare
Și oblojește-i rana care-l doare,
Prin tine-atunci duhul cel sfânt lucrează.

Când bunul Dumnezeu vine la cină,
Ne-aduce-n suflet floarea de lumină
Și-n taină El ne binecuvântează.

Precum Narcis...

Precum Narcis mă oglindeam în unde
Îndrăgostit fiind numai de mine,
Doar până-n clipa când am dat de tine
Și dragostea-ncepu să mă inunde.

Urcând un bolovan pe înălțime,
Sisif și el în mine se ascunde
Dar cad apoi în câteva secunde
Ca să rămân din nou singur cu mine.

Acum sunt Tantal, dornic de ispite,
La vârsta asta, cam nepotrivite
Având o existență efemeră.

De când sunt prins în mrejele ideii,
De multe ori m-am comparat cu zeii
Dar sunt biet om și nicidecum himeră.

Smerenia

Smerenia e cea mai rară floare,
Când ne-nchinăm rostind o rugăciune,
Să cerem de la ceruri iertăciune
Luând agheasma binefăcătoare.

Așa ne sfătuiește-nțelepciunea:
Să ne întoarcem iarăși la izvoare,
Să ne împărtășim dintr-o licoare
Ce-nlătură în veci deșertăciunea.

În iarna grea a vieții și-a livezii
Scântei filigranate-ale zăpezii
Tristețile din suflet îți alină.

Pășind sfios pe aurita cale
Privești intens la steaua vieții tale
Și raza ei te scaldă în lumină.

Romanță

Eram doi cireși în floare
În grădina-n rod bogată
Și nu așteptam furtuna
Peste noi să se abată.

Zilele ca niște frunze
Se desprind din pomul vieții
Și rămân golașe ramuri
În coroana tinereții.

Apa neagră a uitării
Strânge-n cer aprinse stele,
Geana nopții se închide
Peste-apusul vieții mele.

Mai rămân nevindecate
Suferințele iubirii
Și-n buchetele de gânduri
Toate florile-amintirii.

VERNISAJ

„Am stat sub salcâmi în lumina de lună,
îmbătați de parfum ori de dor nesfârșit?
Poate apari mâine sau joi,
să te-ntreb de când și pe unde-ai umblat..."

(*Timp irosit*)

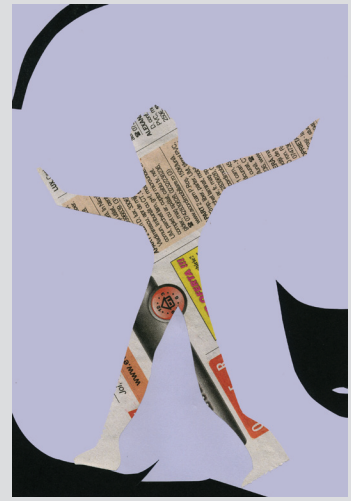

Untitled 3

George IRAVA

„...Eu, de-o veșnicie, stau și-ndur...”

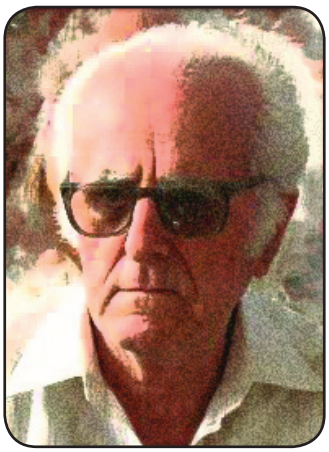

Să vii ca o apropiere

Eu nu caut în lucruri nimic,
Din realitatea generoasă-a naturii.
Oricum, ultima mutare să dă în plic,
În scrumul comun al uitării.

Substanța reală stă-n tăișul securii,
– O iluzie subțire și fără contur –
Care-nconjoară semnătura pădurii,
O singură dată, și de jur-împrejur.

Eu, de-o veșnicie, stau și îndur,
Purificarea cuvintelor cu o tăcere,
Prin care timpul trece obscur,
Și-ntunecat de-o-ntârziere.

Numai tu să vii ca o apropiere,
Fără podoabe și fără de grai.
Doar cu o umbră care să spere,
O realitate în care-o să stai.

Principele realității

Un fluture plutește printre flori,
Purtând pe aripi o melancolie,
Trudind tăcut așa cum, deseori,
Stărui și eu la câte-o insomnie,

Când lipsa ta pe pleoape îmi adie,
Roua aprinsă de mieii visători,
În iarba care, încă, întârzie
Nostalgic, prin nescrisele scrisori.

Și, ca un principe-al realității,
Mereu te-am plăsmuit din sărbători.
Și-aștept să vină ziua judecății,
Să pot afla cât suntem de datori,

De ce am fost așa risipitori,
Ce am uitat din ce a fost întâi,
De ce-au plecat mulțime de cocori,
Când ai să vii și dac-ai să rămâi.

Ca muritorul

M-a-ntâmpinat în zori o-nrourare,
Când timpul scoate iarba la-ncolțire,
Ca, miorița,-n iarbă să coboare,
S-o-ncoroneze cu o făgăduire.

Eu voi fi plecat în amintire,
Până la capăt de realitate,
Ca muritorul ce vrea să respire,
Toate-ntrebările adevărate.

Tu vei rămâne stăpână pe cetate,
Cu sufletul îmbrățișat de-un vis,
Cu toate insomniile iertate,
Prin care am trecut ca un învins,

Ca o-ntâmplare peste care-a nins,
Cu fulgi mărturisiți și visători,
Pe care, uneori, i-am mai aprins,
În iarba dimineților de sărbători.

Ca un nor anonim

Târzia intrare-n cetatea albastră,
– Adus dintre ape de-un stol de cocoare –
Îmi așează realitatea-n fereastră,
Ca pe o ultimă șansă de evadare.

Or, eu nu vedeam decât o depărtare,
Trădată de-o aducere-aminte,
Precum o vină fără de iertare,
Ascunsă între lucrurile sfinte.

Singur și înveșmântat în cuvinte,
Eram trist, înzăpezit și străin.
Dar tu știai cu mult înainte,
Că va fi sărbătoare, și c-o să vin.

Însă eu am trecut ca un nor anonim,
Fără umbră și lipsit de răcoare.
Visând, cum visează-un pseudonim,
Înnoptat între destin și-ntrebare.

Iancu GRAMA

FLORILEGIU POEMATIC
„...Firescul care tot insistă...”

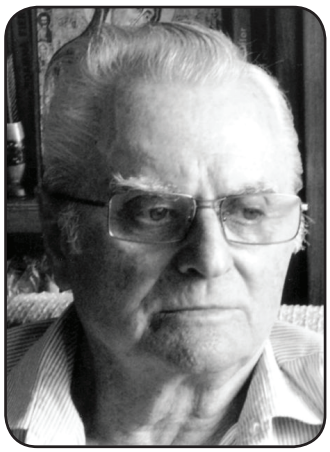

promontoriile

în cutreierare nu erau decât promontoriile
unele în altele puteau fi întoarcerile iar cei cu arterele rupte întocmeau alte strategii
am fi putut răsturna și venirea și plecarea lor
dar de undeva ne privea făcătoarea de ritualuri
și ne-am oprit la lăsarea nopții
cu mâinile ridicate și cu împuținarea cuvintelor

cum sunt așezați clustrofobii

este premeditarea este și controlul acustic
după detunătura pe care au produs-o vânturile este o adoptare
la capătul diminuării sunt palmele întinse și nodurile gordiene
stau în răspântie și așteaptă dezlegătorul

există pătrunderea și firescul care tot insistă
cele două epenteze sunt prescurtate iar codicele
dintr-un rastel
privește cum sunt așezați claustrofobii

promptitudinea este suplimentară

o incizie făcută pe partea nevăzută iar acoperirea se face
cu stavilele de la acat și există o rectificare
care poate anula prezența obligatorie

se fac ascuțiri și rotunde apropieri care justifică ordinea
iar promptitudinea este suplimentară și recuzarea are liniile drepte pe partea unde sunt anulate succesiunile

la finele primului compromis

cum ar putea să existe o cameră de fum și arterele refăcute
dintr-o clepsidră fără fund
este forma unei duruitori ascunse cele plăsmuite cu mult înainte
și ținutul dintre spațiile pline la finele primului compromis
un apel la condrate și amenințarea continuă cu afranil din caliopeea
și se deretică pe un samovar golit într-o răvășire
unde lucrurile comune ajung instigatoare

Iancu Grama, autor al multor volume, este poet „mai altfel”, membru al Uniunii Scriitorilor - filiala Bacău.

VERNISAJ

„Visului meu
îi lipsește orizontul
și dormitează
cu aripi inutile, fără ideal...”

(*Hotărâre*)

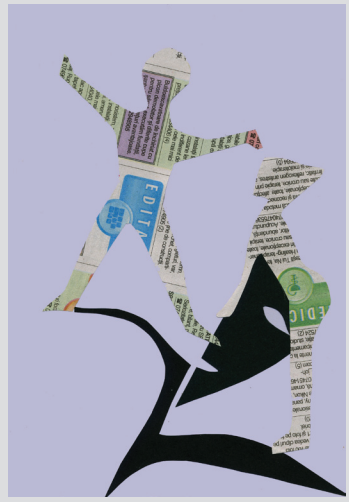

Untitled 5

✍ Constantin MĂNUȚĂ

„Imaginara miere de albine !”

ÎNTOARCEREA, ACASĂ

M-aș fi întors acasă în tăcere
Pe drumul cunoscut ce duce pe sub meri;
În stele coapte, atinse de dureri
Cutremurat de munți, și muzica din sfere...

Caut în taină ziua cea de ieri
Pe care nimeni nu o poate cere;
Drumul e lung și până la Înviere
Lumea va urca surprinsă de căderi.

Luna sfântă printre crengi s-arată
E iarnă-vară, cine, azi o știe
Printre oglinzi, steaua adevărată

Anunță-o încifrare sinceră, intactă
De lupte mari și grele-n geometrie
Cuburi de vis fac zarea mai abstractă.

UN VIS

Adesea stau și mă gândesc întruna
Ce mare-i lumea, o imensă scenă;
Un leu puternic moare în arenă
La miezul nopții când răsare luna...

Duc mai departe nevăzuta trenă
A unei stele înroșind fortuna;
Un semn anunță va veni furtuna
Și nu mai pot să scriu o cantilenă.

A fost o clipă de furtuni solare
În plină zi când lacrimile ard
Lipsit e cerul de orice culoare

În chip de zeu apare un leopard
De frică înmărmurit ori mie mi se pare
Că n-am dezlegat iar calul de la gard !

RUG IERTĂTOR

Durerea multă a lumii mă apasă
Spre alte zări mi-i gândul de-a pleca;
Am sentimentul că nu-i ca acasă
Ființa-mi luminată seara de o stea.

Mă minunez de tot ce mă-nconjoară
Cred în iubire ca-ntr-o scumpă floare;
Minune-i chiar luceafărul de seară
Oprit în ochii mei de sărbătoare...

În jurul meu pământul se rotește
Trăiesc în basme și respir prin vânt;
Aerul serii în mine se sfințește -
Rug iertător voi arde în cuvânt !

Rug iertător că n-am avut noroc
Îngere să fiu și Dumnezeu de foc !

DAR DE NUNTĂ

Vine un sunet greu toamna de la nori
Nu mai e căldura drastică, din vară;
Sângele a curs pentru prima oară
Ca dar de nuntă prevestit de flori...

Seceta a ucis fluturii din seară
N-am văzut în stoluri să zboare cocori;
O răcoare blândă, scurtă, doar în zori
Apără pământul crud și-l înconjoară...

În natură, barem nu-i o adiere
Va veni iar toamna-n straie de argint
Cât să mai așteptăm Sfânta Înviere

Va veni și ploaia! Încerc să mă mint
Stelele albastre, pline de tăcere
Flăcări vor preface zarea, hohotind...

Constantin Mănuță, născut la 21 decembrie 1948, este poet, prozator și publicist. Amintim doar volumele *Melancolie de stea* (2007) și *Microeseuri filosofice: Crucea viscolită* (2004). Membru al Uniunii scriitorilor. Domiciliază în Iași.

Toma URSĂRESCU

„...Rumoare în nervi !”

***

ce măreție provocarea foii albe
ce nebunie golgota anapoda
o simplă derută un curent
minor de aer o picătură
și ce salturi mortale negre pe suport în gol

ce proces enigmatic și rumoare în nervi
dimineți pașnice nopți de coșmar
lunga viață euforică a dragonului

urcarea pe cruce și coborârea la cer

toate visele sunt fieste de fapt
aneantizează duhuri în răcoare
ceea ce reușesc să mănânc mă descompune
nu e spaimă să nu o am
nu e himeră să nu mă macine
farmecul

trec pe lângă tine zâmbind o
părere

părere

***

îmi intră spaima în trohantere
și de-abia îmi amintesc cine ești
de acum în can-can te re-
găsesc mereu în deznădejdi

dacă tu asiști la dezbatere
că exiști sau că mori că iubești
am căzut în abatere
spun mereu desuet doar povești

un seism un cuvânt cratere
lucruri decise firești
că mă doare fiece scoatere
din fiasco fieste din clești

cu jenă te-aș lua că te re
gândesc neuronii onești

anarhie în re

***

la elementare lucruri am ajuns
la șoc sau intuiție
nimic nou nu se produce
doar șovăială ori derâdere

mă reîntâlnesc mereu
cu barbarii cu eufemisme
cu euforii

dacă n-ar fi această pierdere
această derută
irațională ce-ar fi

remușcarea de-a fi produs
disiparea
disperarea

anunță-l pe zeu de toate umilințele
care urmează
fă-i favoarea

euforii

***

să clachezi ce plăcut să te-ntorci
dimineața să-ți sune la glezne
când sunt eu e-atâta de lesne
giuvaiere încrede la porci

ambiențele mor în fieste
sângerez mă îmbrac în azur
când visezi mă îmbii ca pe-un fur
sari mereu te încumetă peste

bucuria aridă splendoarea
în absent pun accent ori bruschez
de mă farmeci abia că visez
uite steaua iată marele marea

uite tot ce poate uitarea
vals perfid vorace-n diez

fieste

Din volumul în pregătire *Fiarele nopții*

✍ Cătălin NEGOIȚĂ

„...sunt convins că pot face și altceva...”

Acum e greu de pătruns

Uşi închise pe veci,
geamuri văitându-se,
o haită de zăvoare ruginite îngână un imn,
lumina lunii sparge singurul pahar din vitrină,
iar eu exersez intrările şi ieşirile paradisiace
în paralel cu decernarea premiilor Oscar,
şi nimeni nu lasă să-i cadă cheile din mână,
şi nimeni nu ştie cât de fericit sunt.

Venirea

Cuvintele nerostite
mă aşteaptă încă,
nu de alta, dar vor să le dau glas,
să le plimb peste cumințenia acelor de ceasornic,
să le smulg nefericitul lor suflet,
să le iau şi să le pun la loc în bătaia vântului,
în bătaia timpului,
în bătaia puştii,
să le colorez după inima îndrăgostiţilor,
albastru sau roz, după caz,
să le atârn câte o nouă cheie de gât,
să numesc cu ele toate lucrurile încremenite,
să aştept încremenit de spaimă regăsirea timpului pierdut,
să laud mirarea individului contemplativ,
să acopăr denecuprinsul staticităţii,
să-mi modelez gândurile instinctiv
şi aşa mai departe sau chiar aşa mai aproape de mine,
stau în şir indian, aşteptându-mă
ca pe un miracol.
Îngenuncheat

Greu mi-a fost în pustie, fără speranță,
dar și mai greu îmi e acum ajuns în inima mea.
E prea multa lumină, e prea mult întuneric,
proviziile îmi sunt pe sfârșite,
ploaia cade indiferentă pe lângă
recuzita aceasta ce mă înconjoară
și care nu e tocmai pentru mine făcută...
Mă-mbrățișez pentru ultima oară
pentru a mă cunoaște mai bine
și apoi plec, în sus, într-o scurtă permisie,
nu știu exact unde,
asemenea tuturor celor plecați,
fiindcă, iată, a început să plouă și să se înnopteze,
și mult mai greu îmi e acum, ajuns în inima mea.

Ritualul somnului

Sigur că da,
duc mâna la tâmplă și încerc să transform ziua în noapte,
apoi asigur ușa de la intrare,
ca nu cumva visele mele să deranjeze păsările de-afară,
cheia o arunc pe fereastră, cu un gest sigur al mâinii,
sau mai bine-o înghit.
Da, mai bine-o înghit.
Asta e! Mai bine-o înghit.
În rest...
Mă întind în pat, ascult greierii,
culeg nemurirea din flori
și privesc înspre masă.
Pe masă, ce văd! O lulea fără tutun, ceasul deșteptător
și timpul, care, firește, după cum era de așteptat, țăcăne.
Într-adevăr, țăcăne!

Iceberg

Vara e așa de cald încât, uneori, în mine se face albastru,
luceferii mei personali mă pândesc din umbră,
luna mea personală se rostogolește pe cer,
cascade de sânge torc o melodie uitată
pentru toți cei ce se perindă prin mine.

Uneori mă simțeam bine cu voi,

alteori, nu;
alteori treceam nepăsător, cu soarele în colțul gurii.

Manechin

Murdar și lacom,
pe jumătate mânios,
cu privirea oarbă,
tăcut ca un poet uitat de prieteni
într-o vitrină spartă
manechinul de plastic salută trecătorii grăbiți.

Singur, seară de seară,
trec prin fața vitrinei, ridic privirea,
și, ore în șir, mă oglindesc în cioburile ei,
până când manechinul adoarme.

Ceasul

Alerg,
deși sunt convins că pot face și altceva.

Apoi mă opresc, asa brusc,
și încep să strig zeii.

Opresc timpul în loc,
trecând de pe un trotuar pe celălalt,
ca dintr-o lume într-o altă lume,
până când un ceasornicar bătrân, deprins cu ticăitul,
îmi arată obrazul, îmi arată infernul, finitul și infinitul,
încât nevinovații trecători își privesc înnebuniți ceasurile,
se prăbușesc la pământ, se ridică, gonesc care încotro,
iar eu nu pot pătrunde această grabă a lor,
lăsându-mă păcălit și alergând împreună cu ei,
deși sunt convins că pot face și altceva.

Peste tot numai șoapte

Șoapte, peste tot numai șoapte,
Nenăscuți peregrini își caută disperați drumul.
În gările uriașe, gândite prost de arhitecții mongoli,
răsună vocea cosmopolită a unui megafon,
vestind moartea, cu decorații, cu onoruri,
moartea eroică, moartea de orice fel…,
și din când în când câte un cal alb ieșit câștigător.

Pașii mei, pe peron, vin și pleacă oriunde,
dogmele zilei apar și dispar,
degete lungi și subțiri alunecă pe chipul prăfuit al lunii,
cosmetizând-o, gătind-o pentru o altfel de libertate.

Lemnul melancolic al ferestrei îmi răsare în vis,
și-mi vine să strig, și totul mi se pare departe,
iar tu mă aștepți într-o sală de așteptare,
la fel de prost gândită de aceiași arhitecți mongoli.

Destinul meu pe marile ecrane ale lumii…
Te prind de braț și te trag spre locuri neștiute de nimeni,
ca pe un lung șir de lampioane și amintiri,
până când dimineața prinde chip roșu,
până când dimineața se așază-ntre noi.

Dependent de fluturi

E totuși o diferență între mașina de scris
și un fluture galben — practic e tocmai argumentul faptului că săptămâna nu are două zile de vineri.
Oricum, eu cred doar în dansul lor nuptial,
firește, cel al fluturilor, am uitat să vă spun.

Da, mă numesc Ferdinand și sunt dependent de fluturi,
chiar în acest moment înalț ode, la vechea mașină de scris,
zilelor cu și fără soț.
Nu mănânc niciodată lup la cuptor și nu citesc în germană.
Am observat acest lucru încă din copilărie, de pe vremea când făceam gâlci,
și am hotarat să mă las.
Am rămas doar cu fluturii, de dânșii nu am reușit încă să scap,
în fiecare zi sunt nevoit să-i nasc din stern,
să-i inventez, la urma urmei...
Oamenii puternici au arcuri și trag nemiloși în fluturii mei.
În fiecare zi omoară câte unul sau doi,
în special pe acei care se îndepărtează prea mult.
Câteodată reușesc să-i înduplec,
alteori mă rănesc și pe mine.

De unde și până unde această uzanță?
Fluturii mei, chiar și cei grandioși, trăiesc doar o singură zi,
însă eu îi redescopăr zilnic în stern,
aruncând în foc arcurile,
fiindcă altfel simt că o să orbesc.

Cătălin Negoiță, n. 3 iunie, 1973, absolvent al Academiei de Științe Economice din București, poet cu toate drumurile deschise către marea poezie.

Iorgu GĂLĂȚEANU

MAGIA DESTINULUI
(fragment de roman)

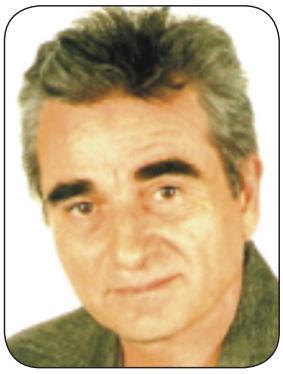

I
DESCHIDEREA PORȚII

...stăteau alipiți de zidul casei încălzit de razele soarelui la sfârșitul lui iunie, lună ce anunța canicula ce urma să se abată în următoarele săptămâni peste întreaga așezare. Dintre cei patru copii, trei băieți și o soră, nici unul nu împlinise vârsta de a fi dat la școală. Abia la sfârșitul verii, Nelu, care ar fi făcut în august șapte ani putea să pășească pe poarta clădirii unde aștepta să cunoască primele litere ale alfabetului. în acea zi de vară Tudor habar nu avea ce-i pregătea viitorul, gândurile fiindu-i împletite cu ale fraților care leneveau ca niște pisoi jucăuși întinși pe preșurile țesute din cârpe așezate pe cimentul înfierbântat de căldura de afară. Acolo, în colțul de sub fereastra unei camere și peretele ce dădea spre crâșma cu deschidere la strada din mahalaua gării, pocită de clienții vârstnici, unde tatăl invalid trudea din zori și până-n miezul nopții, progeniturile crâșmarului se hârjoneau fără spaime și fără griji asupra zilei de mâine. Locuiau de vreo doi, trei ani în imobilul cumpărat de la proprietarul Bălănescu, aici născându-se ultimii doi, Magda și mezinul Cezar care începea să se ridice și să pășească pe piciorușele grăsuțe precum caltaboșii scoși din oala unde au fiert. Vadul prăvăliei fiind bun, în scurt timp a determinat capul familiei să aducă amenajări localului, să strice din zidul ce dădea în curte și să înjghebe o ușă pentru clienții ce simțeau nevoia să se ușureze tocmai în closetele din fundul ogrăzii, obligați să treacă prin fața ferestrelor de la camerele zidite în sistem pavilionar. Nu fără înfierbântate discuții între bărbat și soție, aprinse de nervii încinși, se auzea:

-Măi, Panaite, nu ești întreg la minte, cum să lași oameni străini să traverseze așezarea de la un capăt la altul pentru a-și face nevoile în closetul nostru? Ce-or vedea copii tăi, hăndrălăi mahmuri cum își scutură tulumba din cauza băuturii? Sau cum s-or holba una-două în odăi și în bucătărie? Nu vezi cât de îngustă e curtea, de la geamuri și până-n peretele lui Ciopraga și al Vicoloaiei nu-s decât cinci-șase metri, bărbate?!

-Taci din gură, oprește melița dacă nu vrei să ți-o închid cu ăsta, una-două, m-auzi?, arătându-i pumnul drept ce-l învârtea pe deasupra capului să-și justifice mai departe decizia.

-Sanepidul mi-a dat dispoziție, e obligatoriu să ai budă când ai deschis o prăvălie, unde vrei să se pișe clienții? în stradă, la umbra plopilor bătrâni crescuți de-a lungul anilor pe trotuar sau pe poarta de la curte? Bagă-n cap, din crâșmă trăim, din ea scot bucata de pâine pentru copchii și pentru noi...

-Da, da, s-o crezi tu c-am să accept, toată ziuliuca, din zori și până-n noapte să se flendure prin fața ochilor bețivani de la fabrica de ulei și ceferiștii de la gară?! Cum s-or simți copilașii, ce educație le dăm, Panaite?!

-Rica, o capeți îndată, subiectul e-nchis, pricepi? O să ridic alt closet alături de cel vechi, ce-o să-l ținem sub lăcat, asta-i dispoziția, ești surdă, gaițo? Până acu' doi ani te rugai la Dumnezeu să plec de la bodega din piață, odată cumpărată clădirea de la Bălănescu s-o deschid în camera mare de la stradă, numai bună pentru ce-mi trebuie mie, să stau zi și noapte lângă tine, să nu mai fiu plecat de acasă din zori și până-n noapte, să stau în picioare cât e ziua de lungă...

Discuția continua, fiecare dintre ei adăugând alte și alte argumente pentru a-și convinge partenerul. Ghinionul l-a împins de la spate pe Tudor, care țâfnos încă de la cinci anișori, a sărit să-și sprijine mama cu vorbe scoase din suflet și descătușate tăios din inimă prin gurița cu buzele rozii:

-De ce n-o crezi pe mămica, tati, cum o să stăm întinși la soare sau să ne jucăm prin curte când o să intre să meargă la closet oamenii din prăvălie?

-Măi, mucosule, bălan căpos ce ești, tacă-ți fleoanca, altfel ți-o opresc cu palma, bagă bine-n cap, o vorbă să n-aud de azi înainte, fir-ar mă-ta să fii, îi semeni în toate, îndesat și sfătos, nu poți să ții pliscul închis precum fac ceilalți trei. Era mai bine acu' o iarnă sau două în urmă, când maică-ta și cu întreaga trupă veneați cu sania înaintea mea pentru a vă căra la reântoarcere pe voi și unele bunătățuri de-ale gurii? Noroc de sania asta lungă șmanglită din podul unde nu-i voie să umblați, ce vă păsa înfofoliți în haine și cu fularele la gât, pe gură și pe nas, vă suiați călare pe ea iar prostu' de mine, pe post de mârțoaga, trăgeam prin nămeți să vă aduc acasă, să nu-nghețe cucu' la băieți sau păsărica la fată. Pe ger vă era milă de tata, îți aduci aminte cum spuneai?

-Cum să nu, strigam la Nelu să ne dăm jos să te ajutăm, unul să tragă de sfoară alături de mata, iar altul să împingă sania din spate. Pe ea rămâneau mămica să țină prichindelul în brațe și Magda cu sacoșa burdușită cu pâine, dulciuri și alte bunătățuri pentru toți. Ne era milă, vedeam cum șchiopătai și cât de greu înaintai prin zăpada pufoasă sau alunecai unde era bătucită, n-am dreptate, recunoști, tăticule?

-Ai, cum să nu, atunci de ce nafura mă-ti te opui, n-o faci pe mă-ta să înțeleagă că trebuie spart zidul și făcută ușa, să umble clienții la budă? Nici mie nu-mi

convine să belească străinii ochii la cururile voastre, să afle toți ce-am în ogradă, câți porci și câte păsări țin, sigur nu-i bine, mă obligă legea și n-am cum să mă opun. Doriți să ne întoarcem de unde am plecat?

-Sigur nu dorim, nici eu, nici mămica și nici ceilalți frați, vrem să fim mereu împreună, la prânz și seara să stăm cu toții la masă, așa cum facem acum, chiar dacă mata te răcnești mai mereu la noi și nenjuri de biserici, de dumnezei și de cruci sau câte alte lucruri sfinte îți fulgeră mintea, treacă de la mine, te iert că-mi ești tată și mi-e teamă să-ți reproșez, că una-două mă plesnești cu degetele peste gură...

-Gata, gata, ți-am dat puțină apă la moară și ai dat drumul la toacă, mă-ta-n picioare ești, drace, gura, nu mă fă să repet, că uite ia, o vezi? Acu' undeam ajuns, am pornit de la una și am uitat ce trebuia să continui, fir-ar tu deșteptule, din cauza ta s-a înnodat firul...

-Spuneai de stricat zidul și de făcut ușa pe unde să treacă oamenii care beau și trăncănesc vrute și nevrute în prăvălie. Mi-am dat seama că-ți merge bine, e tot mai aglomerat, însă la fel stai în picioare de dimineața până seara, nu-i obositor?

-Sfătosule, mai bine lămurește-o pe maică-ta, nu te abate de la cursu' apei, pricepi? Uite-o, uite-o cum dă să deschidă gura și să-i turuie fleoanca!, arătând spre soție cu degetul de la o mână, cu cealaltă astupându-și urechea.

-Bărbate, am dreptate, va fi greu să mă convingi. Ai ajuns să te pretezi la sprijinul copilului, în loc să vezi adevărul curat. Mă, o dată pe an vidanjăm closetul, știi cât e de incomod, oamenii lucrează noaptea, cară rahatul dintr-un capăt al curții până-n stradă, acolo unde au tras căruța cu bazinul în care strâng mizeria. Două ceasuri cât lucrează, toate se împut în casă și în preajmă, apoi la urmă trebuie cărată apă de la cișmeaua lui Giota, de peste drum, pentru a-și clăti gălețile cu care au scos mizeria și haznaua cu care au cărat-o, cum s-ar zice, toată noaptea-i stricată. Când s-or pișa și căca zilnic zeci de clienți, îți dai seama de câte ori pe an v-a trebui să vidanjăm buda? De câte ori pe an ne-om împuți camerele și câte nopți or fi pierdute pe an? Oricum, la două-trei luni trebuie făcută lucrarea și, apoi cine va plăti Panaite, doar nu statul, tu va trebui să scoți paralele din buzunar, n-am dreptate? Spune, nu-mi întoarce spatele, nu pleca din mijlocul discuției, e foarte important, omule, n-auzi?! Tu taci din gură, băiete, nu te băga în discuție!

-Ba da, mămică, să știi că are dreptate, îl obligă Sanepidu', a zis. Dacă îi închide prăvălia, vrei s-o luăm de la capăt? Doar încăperea din față e mare, nici n-am putea locui în ea, de ce..., încerca Tudor să o lămurească, să-i îmbuneze îndârjirea luată față de stâlpul familiei.

-Ce te bagi, băi, între problemele părinților, mereu îți dai importanță, căposule, are dreptate tata, dacă eram în locul lui îți căram o droaie de pumni în cap și-n spinare, să te înveți minte, puțachi. Ehei, nu-i târziu nici acu' să-ți dau doi peste bot, să nu-l mai poți deschide și să vorbești aiureli, deșteptu' naibii, he, he, he, cu puța cât un castravete..., striga Nelu, fratele mare, care în următoarea clipă se ridicase de pe pătura întinsă lângă perete iar cu pumnii strânși de mânie a început să-l lovească pe vorbărețul casei.

Atât i-a trebuit lui Tudor, scânteia ce a aprins focul răzbunării, după primii pumni primiți, mai ceva ca zvârluga, s-a răsucit pe călcâie și urlând precum sălbaticii, l-a înfășurat cu brațele mici dar vânjoase ca niște liane, apoi cu puteri revărsate din ungherele trupului butucănos l-a trântit la pământ și s-a urcat călare pe fratele înmărmurit, în secundele următoare pocnindu-i ceafa, fața și spatele costeliv cu zeci de pumni fără a lua în seamă țipetele victimei care cerea ajutor mamei uluite, zăpăcită de iuțeala micuțului care mitralia cu dușmănie carnea zămislită tot din ea. Până să se dumirească din transă clipele se scurgeau cu repeziciune, doar la vederea sângelui ce se prelingea din nasul și din buzele celui bătut, a reușit să-și scuture capul și să-și alunge uimirea, după care a țipat încărcată de nervi și s-a repezit spre copii să-i desparte din încleștare:

-Măi, băieți, ați înnebunit de-a binelea?! Tudor, dă-te jos de pe el, te-a apucat strechea, drace?! Na, na, primește de la mine dacă ai chef de bătaie, să văd ai curaju' să ridici mâna asupra lui maică-ta?, vorbele fiindu-i însoțite de palmele ce-i plesneau fundul feciorului care își descărca ura cu dușmănie. După ce i-a prins pumnișorii și l-a ridicat de pe spinarea fratelui însângerat, a continuat să-l amenințe cu glasul schimbat de veninul furiei:

-Bine copchile, acu' îl chem pe tată-tu să vadă ce drăcușor are-n casă!,

continua să-i lovească fundul cu palmele grăsuțe și striga spre poarta pe care soțul tocmai se pregătea să o deschidă, să iasă în stradă pentru a se întoarce în prăvălie.

-Panaite, vino-ncoace să vezi ce-ți fac puradeii, ești stâlpul casei, fă ordine dacă așa te pretinzi, arată-le cum trebuie să se poarte în lipsa ta, n-auzi, omule?

Din cușca aflată pe stânga la capătul curții, chiar înainte de a deschide poarta, alarmat de zgomotele declanșate de femeie și de cei doi bătăuși, a început să latre zgomotos Ursu, câinele mare, alb și flocos, motive întemeiate pentru stăpânul care l-a botezat atunci când l-a adus în ogradă. Nu s-a oprit, a continuat să urle după câteva clipe, încât înăuntrul micii așezări se declanșase un adevărat balamuc, accentuat și de glasul bărbatului reântors care tuna și fulgera cu sudalmele învățate pe de rost de pe vremea când fusese plecat pe front în războiul cu rușii.

-Bisărica voastră de pungași și de nebuni, canfura și dumnezăii voștri de copchii turbați, i-a să vă arate tata ce porție meritați după munca depusă pe preșurile întinse de mama la soare, tocmai în colțul unde-o să stric zidul ca să fac ușa pentru clienții ce-or dori să se pișe după băutura. O să văd, atunci o să vă mai urlați la fel, bezmeticilor?! Ia veniți și vă așezați unul lângă altul în ordinea anilor, ghiaurilor, paștili vostru de derbedei pentru care mă zbat toată ziulica într-un picior să vă aduc crăpăt și să aveți căldură sub acoperiș. Și tu, muiere, ce te urlă dracu' așa, să zâcă oamenii c-am o femeie turbată în casă? Dumnezăii mă-tii și ție, urli de-ai spăriat câinele, măă, o să râdă lumea de mine, din cauza vostră, nebunilor și descreierați lor...

Șontâc-șontâc, s-a apropiat de grupul răzvrătiților, nu înainte de-a se lega cu vorbe și de câinele agitat de hărmălaia iscată de către cei din curte:

-Mââ, taci la dracu', nu mai urla, trec oameni pe stradă ș-or crede că în casă țin o adunătură de cretini în frunte cu mă-sa, bisărica mă-ti și ție de potaie cu patru picioare care toată ziua mănânci și te caci, că m-am săturat să ți-l strâng în fiecare dimineață. Gura, n-auzi, lasă urlatu', javră păcătoasă, îmi sperii clienții, afurisănie sălbatică, nu fă a rău, animalu' naibii..., după care a încercat să-l lovească, aruncând spre el măturoiul alipit de zidul casei, agitându-l și mai tare pe paznicul patruped.

Cei din mijlocul curții amuțiseră, spre ei se îndrepta stăpânul care urma să-i pedepsească. Deja tremurau ca varga când glasul le repeta porunca:

-Fir-ar să fiți de lighioane, v-ați rânduit după cum am zis? Eu tre' să am grijă de prăvălie, mă, să vă aduc de crăpat să nu de-a bolile în mațele voastre, iar voi vă faceți de cap în spatele frontului, va să zică sunteți în tabăra dușmană, nu-i așa? Ia să v-arate omul din linia întâi cum se poartă el cu iataganul, mama voastră de puradei, criminalilor!

Pruncii se aliniaseră în ordinea învățată, nu era prima oară când erau siliți să execute comanda primită, tartorele era la doi pași de ei, în secundele următoare începând să-și pună planul în aplicare, nu înainte de a pronunța numele celui pedepsit:

-Na, uriașule, primește porția mai mică, pentru că ești ultimul venit pe lume, ține!, degetele palmei șfichiuind obrăjorul lui Cezar, căruia, lacrimile au început să-i și curgă pe pomeții bucălați, nu din cauza durerii, arma abia de-l atinsese, ci din cauza fricii și a ciudei pentru că nu știa ce se întâmplă, dacă este vinovat sau nu, habar nu avea la mintea sa crudă.

Glasul din fața lor continua să anunțe următorul pedepsit, dar cu un ton mai blând, chiar cu nuanțe din gama dezmierdării, făcându-i pe ultimii doi să bată din picioare cimentul fierbinte și să gândească lucruri pe măsura vârstei lor despre surioară când auzeau:

-Fetițo, cred că n-ai nici un amestec în scandalul provocat de gașcă, dar, să nu-mi poarte pică ei, primește și tu darul, tot a mea ești, de ce n-ai venit să-mi dai de veste despre încăierarea lor? Hei, deci, n-o să-ți facă rău, altădată să ții minte, na!, numai cu vârful degetelor atingând-o și răsfățata tatii a și început să dea drumul la muzicuță:

-De ce, de ce, n-am făcut nimic, m-a usturat când m-ai atins, mi-ai zis că n-o să mă mai așezi în rând cu ei, știi bine că eu nu te necăjesc...

-Taci, Lala, taci, mucoaso, de ce n-ai venit să-mi spui ce fac ghiaurii ăștia doi, gura am zis!, făcând pasul următor și oprindu-se în fața lui Tudor, neluând în seama smiorcăielile singurei fete dintre copiii pe care îi iubea de-adevăratelea, dar îi plăcea să se amuze făcându-le adesea instrucție pentru a avea autoritatea neștirbită.

-Va să zică, ești unu' din capu' răutăților, Tudor, de asta îți dau mâncare, să-ți crească pântecele și mușchii să te poți bate cu frate-tu mai mare, marțafoiule, naa, primește arsura degetelor ce-au tras în război cu arma și-a apărat țara în care v-ați născut!, războinicul lipindu-i-le mai multe fracțiuni de secundă peste obrazul drept, dar și peste buza de jos din care sângele a țâșnit în aceeași clipă, apăsarea palmei împingând copilul pe spate, încât cel pedepsit și-a pierdut echilibrul și s-a rostogolit peste preșul de lângă zid, deranjând scărița rânduielii aranjate în urmă cu un minut.

-Să te înveți minte, neobrăzatule, de câte ori să-ți repet, obrăznicătura naibii?!, aruncând spre țânc privirea de vultur pentru a-l înspăimânta și a nu-l lăsa să se ridice, să simtă umilința la care era supus în fața celorlați frați.

După două-trei clipe de liniște, de parcă l-ar fi hipnotizat, tocmai când își lua poziția de drepți în fața fiului cel mare, nu-i venea să creadă ce i-au adus urechile drept informație de la ultimul pedepsit:

-Dacă vrei să știi, ți-am luat apărarea, am încercat s-o lămuresc pe mămica să te lase să faci ușa spre curte, iar Nelu a sărit la bătaie, strigând să nu mă bag în treburile voastre! Mi-a fost ciudă și am sărit la el, iar drept răsplată mă lovești peste obraz și peste buză de-mi curge sângele, criminal ce ești, se cunoaște că ai fost în război și...

În loc de mulțumire și de recunoaștere a meritelor dezvăluite, tată-su s-a întors la el și i-a mai șters două palme, una peste un obraz, alta peste celălalt neatins de prima vijelie, apoi, de parcă nu se întâmplase nimic, s-a reașezat în fața lui Nelu, spunându-i:

-Derbedeule, în loc să-mi asiguri liniște în spate, tu aprinzi tămbălău' cu pramatia mai mică! Ce încredere să am în primu' moștenitor, diavole? Na, primește porția să te înveți minte, pentru a câta oară să-ți repet, băiete?!, fără să mai spună o vorbă, i-a șfichiuit la repezeală obrazul cu degetele și s-a îndepărtat spre poartă, în urmă aruncând noianul de înjurii să-i înspăimânte:

-Dumnezăii voștri de scandalagii, nu-mi ajunge balamucu' din prăvălie, și voi îmi dați altă povară s-o car în spinare, pramatiilor, canafura voastră de hoți, pungași la drumu' mare, vreți să mă distrugeți, mă?! Guraaa, unu să nu deschidă pliscu', de mă-ntorc va fi jale și amar de voi! Ricaa, stăpânește-i, femeie, altfel o capeți și tu din cauza turmei adunate din copchii sălbatici...

A trântit poarta după ce-a ieșit, nu a privit oastea doborâtă cu degetele osoase ale palmei încărcate cu energie negativă și, nu auzea *dezmierdările* ieșite cu ușurință din gura spurcată cu venin al fiului mijlociu:

-Pizda mă-ti de șchiop, tot pe mine m-ai scos vinovat, eu care mătur prin curte, eu care aduc apă de la ciușmeaua de peste drum, iar el nu strânge nici un capăt de ață, de ce sunt pedepsit pe nedrept, șontorogul naibii..., vorbele fiindu-i oprite dincolo de dinți de palma mamei enervate la culme și de țipetele slobozite de-a valma la adresa lui:

-Taci, diavole, Tudor, cum poți și de unde îți vin în minte asemenea cuvinte la adresa lui tată-tu, spurcatule?! Doamne, fă-l să tacă, iartă-l, îi mic, nu știe nimic despre ce zice, despre păcatul de-a înjura omul care îi dă mâncare și-i oferă adăpost! Ghiaure, oprește-te, altfel te-oi plesni iarăși peste bot, nemernic ce ești..., continuând să-i acopere gura cu degetele grăsuțe și mici...

Iorgu Gălățeanu membru al Uniunii Scriitorilor - filiala Iași, poet, prozator, deținător al câtorva importante premii naționale.

Alexandru JURCAN

Pirandello la Paris

Am avut șansa să procur un bilet la Teatrul *La Colline* din Paris, unde am văzut *Șase personaje în căutarea unui autor* de Luigi Pirandello, în regia lui Stéphane Braunschweig, care a operat adaptări subtile în textul dramaturgului, realizând și scenografia. În distribuție: Elsa Bouchain, Christophe Brault, Philippe Girard, Claude Duparfait etc. Nu uităm că în 2006 Stéphane Braunschweig s-a mai apropiat de Pirandello prin spectacolul de la Strasbourg cu piesa *Să-i îmbrăcăm pe cei goi*. Încă de atunci visa la *Șase personaje în căutarea unui autor*, mai ales că Ersilia, personajul principal din *Să-i îmbrăcăm pe cei goi*, e întâmpinată de un scriitor, după tentativa de suicid, atât de mediatizată. El se interesează de ea ca s-o seducă, însă ea vine la el ca să-i scrie povestea, așadar este un... personaj în căutare de autor.

Stéphane Braunschweig rescrie prologul și utilizează imagini proiectate. În spatele scenei – invazie de oglinzi, cu dedublări și multiplicări. Platoul alb așteaptă acțiunile, personajele. Zidul, la fel de imaculat, are o ușă funcțională, sugestivă. La început am avut senzația că nu voi mai evada din staticul impus de dezbaterile de pe scenă. Imediat lucrurile s-au schimbat, pentru că "în teatru nu trebuie arătat totul". Căderea ecranului în final a avut efectul scontat pentru dezirabilul *finis coronat opus*. Din nou (am mai văzut piesa și în alte propuneri de regie) am reflectat la acel trio creator: scriitor, personaj, actor. Victima clară e personajul, care devine sclav. Scriitorul și actorul au libertățile lor, însă el este fixat iremediabil și implacabil. Așa cum scrie și Giovanni Macchia despre condiția personajelor: „ imobile, blocate, sechestrate, condamnate". În 1921 piesa a creat un scandal enorm la Roma, apoi a avut un succes triumfal la Milano. În 1934 Pirandello a primit premiul Nobel. Într-o scrisoare din 1927 el afirmă că "am uitat să trăiesc; nu-mi trăiesc viața, ci o scriu".

La sfârșitul vieții, Pirandello a scris un scenariu de film (care nu a fost realizat) pornind de la piesa *Șase personaje în căutarea unui autor*. În acel scenariu personajul principal este autorul, în dispută cu creaturile întâlnite în realitate și care îl chinuie în imaginar. Munca de rescriere operată de Stéphane Braunschweig pornește de la acel scenariu, iar în spectacolul realizat abordează explicații de stări, dar și o *mise en abyme* meritorie. În revista *La Terrasse* din septembrie 2012, Agnès Santi crede că spectacolul e prea demonstrativ și că regizorul vrea să evoce prea mult din modernitatea teatrului. Rămân la părerea că am văzut cel mai incitant spectacol după Pirandello. Și cel mai tulburător.

Alexandru Jurcan, n. 15 iulie 1948, poet, prozator, regizor, membru al Uniunii Scriitorilor - filiala Cluj.

Teodor OANCĂ

„Cineva acolo sus mă iubește !”

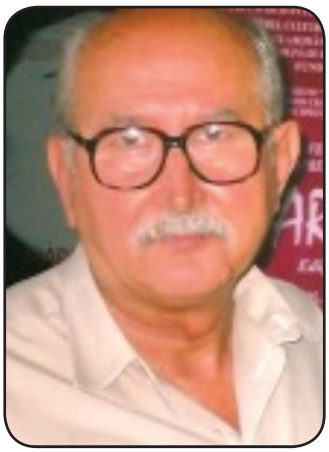

„C-așa e-n tenis”

Trăiesc un moment unic. Este pentru prima dată când mi se organizează, într-un cadru festiv, la Târgul de Carte „Gaudeamus”, lansarea unei cărți. Afișul care anunță evenimentul este realizat cu gust și deosebit de atractiv. Organizatorii m-au sfătuit să-mi anunț prietenii să participe la festivitate. Am dat câteva telefoane și le-am trimis prin email imaginea cu afișul, rugându-i să facă același lucru, trimițând poza acestuia prietenilor lor. Asigurările primite m-au încurajat să cred că va fi o asistență numeroasă.

Fără îndoială că emoțiile creșteau pe măsură ce se apropia momentul lansării cărții. Cu câteva minute înainte ca acesta să se producă, am văzut că scaunele erau ocupate în întregime. Cum alte pregătiri nu mai figurau în desfășurătorul evenimentului, ne-am ocupat locurile pe fotoliile din fața asistenței, cei desemnați să rostească alocuțiuni pe marginea cărții mele, moderatoarea și, bineînțeles, eu.

În sală s-a așternut o liniște care mie mi s-a părut apăsătoare. Simțeam un fel de trac, explicabil dacă și actori renumiți au măcar o urmă de trac înaintea unei premiere.

Moderatoarea s-a ridicat, s-a apropiat de microfon, a mulțumit publicului pentru prezență, a subliniat importanța evenimentului și, fără să mă fi prevenit, mi-a dat cuvântul.

Ajuns în fața microfonului, i-am privit cam dezorientat, recunosc, pe cei din fața mea, dar și pe invitații care să rostească alocuțiuni, și, dându-mi singur curaj, am început să vorbesc, renunțând la orice introducere posibilă.

Mă așteptam să mi se dea cuvântul la urmă, ca să le mulțumesc invitaților pentru observațiile critice și, eventual, elogioase. Dar așa, vorbind înaintea lor, aș putea fi acuzat de trafic de influență. (Rumoare în sală.) Tot ce spunem aici se înregistrează și n-ar fi exclus să citim ce rostim acum într-o viitoare stenogramă dată publicității. (Râsete, aplauze.) Putem numi epoca pe care o traversăm ca fiind aceea a *comunicării stenografiate*. Uneori spunem: „Cineva acolo sus mă iubește”. Acel cineva a căpătat nu de mult forme concrete. Este vorba de satelitul care înregistrează tot ce comunicăm cu ajutorul tehnicii moderne și care stochează toată informația. Pentru el, secretomania este doar în aparență. Vă amintiți acea lege a naturii: „Nimic nu se pierde, nimic nu se câștigă, totul se transformă”. Această lege s-a actualizat, rezultând: „Nimic nu se pierde, totul se stochează și se pune la dispoziția celui interesat de natura informației, s-o valorifice când vrea, unde vrea și împotriva cui vrea”. Nici nu știi când te apucă bucuria. Întâi afli din presă că ți s-a pregătit un dosar de urmărire penală. „Nu era normal, îți zici, să fiu chemat să dau niște explicații, să se lămurească lucrurile înainte de a se pune un verdict?” Alții își zic: „Dar de ce tocmai eu, când sunt atâția într-o situație mai evidentă decât a mea? Care sunt criteriile după care se face trierea?” (Asistența a înmărmurit.) Dacă Toma Caragiu ar fi de față, l-am auzi spunând: „C-așa e-n tenis”. (Aplauze.) Dar cum eu mă număr printre aceia care cred că există și o altă realitate, mărturisesc cu toată sinceritatea că sunt adeptul iubirii, al încrederii, al speranței, al bunului simț, al bunului gust, al adevărului, al datoriei. Dacă mai întâlnim unele derapaje de la acestea, scriitorii sunt datori să nu le treacă cu vederea. Scriem pentru semenii noștri, străduindu-ne să urmăm îndemnul lui Eminescu: „Unde vei găsi cuvântul/ Ce exprimă adevărul?” (Aplauze.) Dar, să nu lungesc vorba, îi rog pe invitații mei să-și rostească alocuțiunile. (Aplauze.)

M-am retras în fotoliu, urmărindu-i pe invitați cu aceeași atenție cu care fiecare spectator le sorbea cuvintele.

Teodor Oancă, prof. univ. dr., prozator și poet, membru al Uniunii Scriitorilor, domiciliat în Craiova.

Ştefan PĂIŞ

„...un Jeep enorm (...) parcat în dispreț...”

ABİSUL DİN PUTİNA BUNICİİ

Buzău 1958. La câțiva anișori, 4-5, casa, beciul, podul, curtea, poiata și grădina bunicilor erau lumea mea întreagă. Avionul, care de minute bune părea țintuit în înalturi, nu mi-a reținut interesul decât pentru prea puțin timp. La urma urmei, acolo era locul lui și, dacă nu se deplasa, la vremea aceea, nu mi s-a părut într-adevăr curios.

Copiii din curtea de peste drum scandau: “A-vi-on cu mo-tor, ia-mă și pe mi-ne-n zbor, să mă fac a-vi-a -tor”.

Nu aveam voie să mă joc cu ei!

Dimineața de abia începea, era senin, ploaia nu avea să mă lege-n casă sub porunca bunicii, iar în mijlocul curții apăruse ceva ce, cu o zi înainte, și cu două și de când țineam eu minte, nu era acolo! O putină. O promisiune-n plus pentru o joacă bună… Maca–Maca, rața care aștepta scăldatul, capra de tăiat lemne, transformată-n automobil, floreta de plastic cu care exersam duelul contra curcanului agresiv, toate s-au șters din obișnuitele atracții ale zilei și am înaintat ferm către noua jucărie. Eram doar cu puțin mai nalt decât ea, dar aveam să o fac să înțeleagă rapid autoritatea mea asupra curții. Ca să fiu și mai convingător, am luat un băț și am lovit-o hotărât de câteva ori. Doar apoi am privit înăuntru…

M-am cutremurat…Nu avea fund! Uluit de profunzimea bleu cu câteva pete alburii, înăuntrul ei m-am privit pe mine cum mă uitam la mine! De unde atâta adâncime? I-am dat înconjur să mă asigur că putina stătea pe pământ. Stătea. M-am văzut din nou înăuntru și, prin abisul putinei, o rândunica a trecut în zbor. Era cerul, sigur că era cerul care se oglindea în apa rămasă, dar nu era sus, era jos și …Doamne cât era de adânc! Bățul pe care l-am repezit în apă, a atins cu ușurință fundul și a încrețit imaginea; pentru puțin timp doar; adâncimea de cristal revenea de fiecare dată. N-aș fi recunoscut, dar îmi era frică de necunoscutul din străfunduri. De prea adânc. Am rămas timorat… Joaca bună a fost compromisă… O neliniște nemaiîntâlnită m-a trudit. Oare, dacă cine știe cum, aș ajunge în putină, o să mă scufund? Și dacă da, chiar de tot? Voi mai putea ieși? Neștiuți fiori mă treceau… M-aș putea agăța de ceva? S-ar găsi oarecine să mă ajute? M-ar susține cineva, ar veni după mine? Și am intuit că nu-mi era frică doar de adânc…mă temeam și să fiu singur în hăul limpede, necunoscut și crud.

Prefăcându-mă demn și nepăsător m-am retras…de-a îndăratelea; nu-mi venea deloc bine să-i întorc spatele… și am tot mers așa, până am întâlnit mâna bunicii pe care am apucat-o ferm. Surprinsă, bunica și-a lunecat privirea pe mine…eram întreg, și și-a văzut în continuare de nesfârșitele necazuri aduse de sovietici și amplificate cu extaz de vecinul Goțea. Acum Goțea nu mai era doar un țigan murdar și fără carte, care vindea semințe și porumb copt la poartă și care făcea pipi pe gardul bunicilor. Nuuu, el se ocupa cu reclamațiile la adresa dușmanului de bunică-meu care ar fi avut pământ la Bobocu și nu-l declarase. Așa aflasem din discuția celor mari, dar mie nu mi se părea nimic deosebit la el. Chiar dimpotrivă, sclipirea tainică a tăciunilor care coceau porumbul, în pragul nopții, sub chipul său luminat doar de jarul țigării, mă atrăgea necondiționat. Și așa, doar ca să știu ce era atât de grav să faci pipi pe gard, am făcut și eu! Tot acolo.

Prea puține le aflam pe acea vreme; și mai puține înțelegeam… Mult mai târziu am știut că bunicul meu, rămas fără nici un venit (regimul comunist îi luase tot și-i permisese să trăiască doar în bucătăria propriei case), a vrut cu încăpățânare să plece de acasă; devenise doar o gură în plus, într-o familie pe care nu o mai putea întreține… Groaznic pentru cinstitul Chiriță! Voia atât de tare să plece pe unde ar fi văzut cu ochii, și să moară pe undeva, neștiut, încât unchiul Gigiu (băiatul lui cel mare) a trebuit să-l lovească până când, copleșit de grozăvia celor ce se întâmplau, de nedreptatea sorții și de bătrânețe a cedat; și, învins de viață și-a dus

anii ce au venit, rugându-se Domnului, iubind-o pe mama și pe mine.

O jumătate de veac mai târziu, lângă mormântul bunicilor din cimitirul Eternitatea, mă sugrumau deopotrivă furia și neputința. Ghivecele cu flori așezate cu apăsata amintire, cu o zi înainte, fuseseră furate. Nu era prima oară…Gânduri de ură m-au podidit iar căutătura rea, împrejur, nu mi-a descoperit vreun vinovat, ci doar câțiva câini vagabonzi, mârâindu-se printre gunoaie… Și în starea aceea de tulburare, m-au potopit relele pe care le trăiam și a căror parte eram și eu… Funcționarii care nu înțelegeau că sunt in slujba oamenilor, medicii care dădeau scutiri, certificate și pensii de boala nebolnavilor, muncitorii care dormeau cu schimbul în tura de noapte, profesorii care luau catalogul din cancelarie dar nu mai ajungeau la clasă, profiticienii (termenul meu pentru politicienii închipuiți) care promiteau orice,… doar doar vor fi aleși, derbedeii de pe stradă, care se înjurau de pe un trotuar pe celălalt, sub ochii nepăsători ai polițiștilor comunitari, preoții care vinovat mângâiau copii, gardienii din penitenciare înțeleși cu deținuții, magistrații ale căror soluții erau material influențate, examenele aranjate, promovările partinice, meciurile "strategice", licitațiile trucate… astea și altele îmi ardeau atât de intens mintea, încât nici nu le mai puteam duce… mă înecau, explodam. Mizeria unei societăți de șmecheri… în care calitatea era un handicap, iar ipocrita mea luptă cu răul a însemnat doar un vot odată la câțiva ani.

Am suspinat adânc de atât zbucium și plânsul a venit sigur, singur și firesc, încercând să mă elibereze.

Acolo, pe marginea mormântului, ecoul de demult m-a chemat, și, pentru o clipă m-a trimis în pătura de fericire care mi-a învelit anii de la bunici, lângă putina ale cărei margini delimitau binele absolut de răul strâns in doage. Acum însă eu nu mai eram dincolo de doage…

Lacrimile uscate de pe obrazul meu au fost pierdute în stropii curați de ploaie si împreună au purtat în pământ mesajul: Tare mi-e dor de voi... Ploii, însă, nu îi păsa nici de viața și nici de amintirile mele; dar m-a liniștit și, la un loc cu familia și prietenii a luat locul mâinii protectoare a bunicii.

Pe fereastra unui birou al clădirii administrației cimitirului din Bârlad, răzbăteau acordurile formației Pasărea Colibri: "Ploa-ia ca-re va ve-ni, Le va po-to-pi pe toa-te; Să-ncer-căm să fa-cem noi, Un o-raș fă-ră pă-ca-te." Muzica scălda un Jeep enorm cu număr de București, parcat în dispreț.

Și am plecat acasă…

Bârlad, 2010, toamna.

Ștefan Păiș, inginer. Orice dialog cu domnia-sa e o încântare. Până și autoironia devine o marcă cu tabă personalizată. Scrisul său e viu, e proaspăt, e fluent, e surprinzător. Nu-l văd creând decât proză scurtă. Tablourile de viață sunt uluitoare, penelul său stilistic original avându-și sorgintea în spontaneitatea vizuală, susținută de un ireproșabil simț al limbii române. Perseverența în scris ar fi **singura** condiție pe care i-aș pune-o...

Gruia Novac

Remember

Într-un carnet, aparținând ing. Adrian Secăreanu, între însemnările colegilor de clasă la absolvirea Liceului 3, promoția 1967, am găsit două notații mai aparte. Vi le redăm:

Coboară vremea ca o apă
Nestăvilită-n lunga-i cale
Și fiecare ceas îngroapă
Comoara tinereții tale

17.04.1967
M. Olaru

... Mult succes în viață și... (dar doamna de istorie mi-a întrerupt ideea).
Hai noroc și ura !

Fafa

SCRISOARE DIN LUNCANI

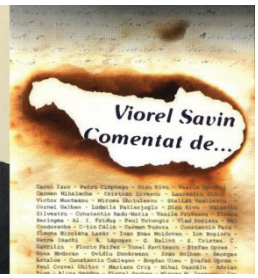

Luncani, 13 sept. 2013

Arhon Gruia Novac,
biv-vel vornic al literelor din
Țara Berladnicilor, vă zic:

Mi-ați făcut mare surpriză
cu numărul 26-27 al revistei
„Baaadul literar" în care, la secți-
unea „Vernisaj" (pag. 21-73) mi-am
găsit versuri din „Evanghelia
eretică" puse în pandant cu exce-
lentele reproduceri după tablouri
semnate de pictorul Lisandru Neamțu.

Faptul că Domnia Voastră,
cu rarisim fler de conducător de
revistă mi-ați publicat fragmente
ample din „Gresia albastră. Arta
înfrângerii de sine" care, ulterior,
s-a dovedit a fi un roman mai
mult decât onorabil, iar mai
apoi mi-ați publicat integral și
piesa de teatru „Hotel Far East",
care, acum, se află în repetiții

la Teatrul Bacovia din Bacău, dar și faptul că dintotdeauna am nutrit o caldă prietenie admirativă față de marii poeți Cezar Ivănescu și Cristian Simionescu, adăugate, iată, acestui ultim demers al Domniei Voastre vizavi de mine, mă obligă să mă simt și eu... bârlădean, căci, nu? — permiteți-mi, vă rog, acest accent autoironic: „Ubi bene, ibi patria!..."

Așa deci, găsindu-vă pe deplin vinovat de constantă „berladificare savină", vă rog să o sigilați definitiv, depunând în fondul Bibliotecii „Stroe S. Belloescu" cărțile pe care, cu dragoste frățească, vi le trimit!

Cu cea mai respectuoasă plecăciune în fața neobositului Dvs. altruism, al Domniei Voastre onorat prieten

Viorel Savin.

P.S.: Adaug coletului un CD imprimat cu volumul „Viorel Savin comentat de...", în curs de apariție, și care conține și referințele Dvs. critice. Asta, pentru curioși.

DE DRAG DE DUMNEAVOASTRĂ

Bârlad, 17 ianuarie 2014

Stimate Domnule Valeriu Râpeanu,

Bătrâna Bibliotecă Municipală „Stroe S. Belloescu" din Bârlad – centenară încă din 2006 – și-a mai îmbogățit moștenirea cu câteva cărți prețioase, prin generozitatea, vai, atât de rară astăzi, cu care Dumneavoastră, Domnule prof. dr. Valeriu Râpeanu, amplificați dragostea pentru orașul lui Alexandru Vlahuță, a cărui monografie (1964) v-a asigurat pentru eternitate un loc în patrimoniul cultural-literar al acestei aproape milenare așezări berladnice.

Ediția N. Iorga, *Oameni cari au fost*, în trei volume, „prima ediție critică integrală", monumentală atât din unghiul masivității (519 pagini), cât și din acel al însemnatei eficacități istorico-literare, este un model de sârguință documentară și editorială, pe care riguroșii Valeriu Râpeanu și Sanda Râpeanu îl oferă cercetătorilor tineri, pentru ca dulcele supliciu de transmitere către viitorime a valorilor noastre perene să devină nobilă pasiune și necesară datorie patriotică.

Biblioteca noastră e mai înstărită acum datorită Dumneavoastră, dar și grație domnului George Constantin Păunescu, cel care a sprijinit efectiv elaborarea celor trei volume, asumându-și tipărirea lor în condiții grafice deosebite, astfel făcând posibilă cunoașterea de către generațiile de azi a unuia din „*capitolele* cele mai glorioase ale artei scriitoricești a lui N. Iorga".

Domnule profesor dr. Valeriu Râpeanu, vă mulțumim cu gratitudine pentru gestul nobil și rar pe care l-ați făcut, asigurându-vă de stima noastră permanentă. Conducerea municipiului Bârlad vă rămâne datoare. Oricând veți fi binevenit în orașul lui Vasile Pârvan, prin care și N. Iorga și-a purtat pașii.

Dumneavoastră și Doamnei Smaranda Râpeanu vă dorim sănătate și ani rodnici în viitor!

Director,
Prof. Cristina Vizitiu

Iubita mea cea din bucătărie

pentru D.

Iubito, ai făcut din nou, sarmale.
Regret deci, iarăși, că suntem departe!
Îți cînt de la distanță madrigale,
ciudos că de găluște n-avui parte!...

Iubito, nu m-ai răsfățat erotic,
dar activezi în mine voluptăți
care mă devorează lent, despotic -
și-s sigur că nu le trezești în toți...

Nesfîntă născătoare de sarmale,
îmi poți trimite-n plic, două, tasate?
Mi-e poftă de bucate,-s ale tale,
ești meșteră-n acord de cantitate,

înfășuri foaia cu mîini de vestale
și-n plus, știu că la faci iuți și sărate –
să meargă după ele, vinul sec
și dulcea mîngîiere a matale...

Nu mai rezist, acum spre tine, plec!

Bogdan ULMU
Iași, iulie, 2013

COLECȚIE

A. R. HIVAR

Cărți tipărite de bârlădeni, cărți primite

Cărți primite

1. Leonard Gavriliu, *Aventuri pe Siret*, Ediția a III-a (definitivă), Edit. STEF, 2013, Iași, 184 p.
2. Livia Ciupercă, *Neînstruniri* – cu dedicație –, poezii, Editura TIMPUL, 2013, Iași, 75 p.
3. Maria Mănucă, *Clinica de metafore*, poezii, Editura Princeps, Multimedia, 2013, Iași, 110 p.
4. Ştefania Burlacu, *Periplu nipon*, Editura Cermi, 2013, Iași, 168 p.
5. Constantin Călin, *Cărți din ziar, I, Interviurile*, Editura Babel, 2013, Bacău, 715 p.
6. Petre Iosub, *Anghel Rugină – corespondență*, cuvânt înainte de Vasile Pavăl, în loc de prefață: Vasilica Grigoraș, Editura Vaslui, 2013, 324 p. + 8 fotografii.
7. Petre Iosub, *România – între umilire și demnitate*, Editura Thalia, 2013, 115 pagini.
8. Teodor Oancă, *Zbor de cocori*, versuri, prefață de Daniela Micu, Editura Aius, 2014, Craiova, 70 p.
9. Lina Codreanu, *Poștalionul*, proză, prefață de Constantin Trandafir, Editura Junimea, 2014, Iași, 211 p.
10. Viorel Savin, *Comentat de...*, Editura VALMAN, 2014, Râmnicu-Sărat, 632 pagini.
11. Mario Castro Navarrete, *Mihai Eminescu – Poesii alese*, traducere în l. spaniolă, Editura Contact Internațional, 2012, Iași, 95 p.
12. Mario Castro Navarrete, *Nichita Stănescu – Eu nu sunt altceva decât o pată de sânge care vorbește*, traducere în l. spaniolă, Editura Contact Internațional, 2013, Iași, 127 p.
13. Dumitru Vacariu, *Pădurea vrăjită* (versuri pentru copii), Editura Daxologia, 2014, Iași, 139 p., prefață de Ioan Holban, ilustrații de Anca Apostol.

Cărți tipărite de bârlădeni

1. Sălăvăstru Cosma Jana, Împărăţie şi uzurpatori, roman, Editura Transilvania Expres, 2011, Brașov, 133 p.
2. Sălăvăstru Cosma Jana, *Nestematele eternității*, poezii, Editura Transilvania Expres, 2010, Brașov, 53 p.
3. Sălăvăstru Cosma Jana, *Vară divină rai înflorit*, poezii. Editura Transilvania Expres, 2011, Brașov, 40 p.
4. Serghei Coloșenco, *Rebus școlar – Limba și literatura română*, Editura Sfera, 2013, Bârlad, 110 p.
5. George Irava, *Balada Prințului* Țuțu, Editura Sfera, 2014, Bârlad, 100 p.

Vasile DUMITRU

CALENDAR (selectiv)

IANUARIE

1/1919: A apărut, la Bârlad, revista „Florile Dalbe”
1/1939: S-a născut poetul **Emil BRUMARU**
1/1972: S-a născut pictorul **Felix AFTENE**
4/1954: A murit (la Craiova) poeta **Elena FARAGO**
5/1878: S-a născut scriitorul **Emil GÂRLEANU**
6/1883: S-a născut pictorul **Stavru TARASOV**
8/1940: A murit profesorul comparatist **Charles DROUHET**
8/1954: S-a născut poetul **Lucian VASILIU**
15/1850: S-a născut **Mihai EMINESCU**
20/1904: A apărut, la Bârlad, revista „Paloda literară”
22/1879: S-a născut profesorul **Charles DROUHET**
25/1931: S-a născut scriitorul **Ion HOBANA**
25/1934: S-a născut pictorul **Val GHEORGHIU**
25/1911: S-a născut profesorul univ. **G. G. URSU**
30/1852: S-a născut **I. L. CARAGIALE**

FEBRUARIE

1/1949: A murit scriitorul **N. D. COCEA**
2/1942: S-a născut publicistul **Gheorghe V. CLAPA**
5/1859: A murit **Alecu RUSSO**
9/2003: A murit dramaturgul **Dumitru SOLOMON** (Dolfi)
11/1882: S-a născut compozitorul **Gheorghe V. CUCU**
12/1943: A murit poetul **Dimitrie NANU**
14/1941: S-a născut publicistul **Serghei P. COLOȘENCO**
15/1840: S-a născut **Titu MAIORESCU**
15/1953: S-a născut ing. **Constantin CONSTANTINESCU**, primarul municipiului Bârlad
17/1874: A murit filantropul **Neculai ROȘCA-CODREANU**
25/1939: S-a născut romancierul **Virgil DUDA** (Rubin Leibovici)
26/1940: A murit pictorul **Nicolae N. TONITZA**

MARTIE

1/1867: A apărut, la Iași, revista „Convorbiri literare”
1/1906: A apărut, la Iași, revista „Viața românească”
1/1990: A murit poetul Ion **Iancu LEFTER**
3/1901: S-a născut pictorul **Mihai ADAMIU**
12/1936: A murit criticul literar **Garabet IBRĂILEANU**
12/1925: S-a născut prozatorul **Constantin CHIRIȚĂ**
13/1891: S-a născut scriitorul **Felix ADERCA** (Froim Edelstein)
14/1888: S-a născut poetul **Alexei MATEEVICI** („Limba noastră”)
15/1904: A apărut, la Bârlad, revista „Făt-Frumos”
16/1936: S-a născut scriitorul **Bujor NEDELCOVICI**
17/1819: S-a născut, la Prodănești Vechi —Soroca, **Alecu RUSSO**
20/1820: S-a născut, la Bârlad, **Alex. Ioan CUZA**
20/1928: S-a născut filologul **Cicerone D. POGHIRC**
23/1969: A murit publicistul **Tudor TEODORESCU-BRANIȘTE**
25/1902: S-a născut poetul și traducătorul **George LESNEA**
28/1883: S-a născut scriitorul **Athanasie MÂNDRU**
29/1878: S-a născut poeta **Elena FARAGO** (născută Paximade)
30/1946: A murit **Victor Ion POPA**
31/1900: S-a născut scriitorul **I. M. Rașcu**
31/1868: Apare ziarul „Curierul de Iassy”, unde a fost redactor M. Eminescu

APRILIE

3/1975: A murit poetul **George T. NEDELEA**
5/1885: S-a născut scriitorul **Alexandru LASCAROV-MOLDOVANU**
5/1942: S-a născut scriitorul **Octavian Vasile STOICA**
7/1936: S-a născut poetul **George V. IRAVA**
7/1953: S-a născut scriitorul **Daniel CORBU**
10/1926: S-a născut scriitorul **Virgil N. CHIRIAC**
13/1886: S-a născut pictorul **N.N. TONITZA**
13/1935: S-a născut scriitorul **C.D. ZELETIN**
13/1995: A murit scriitorul **Octavian Vasile STOICA**
16/1908: S-a născut folcloristul **Gheorghe VRABIE**
18/1884: S-a născut ziaristul **Pamfil ȘEICARU**
19/1895: A murit scriitorul **Raicu V. IONESCU-RION**
24/2008: A murit scriitorul **Cezar IVĂNESCU**
25/1899: S-a născut scriitorul **Tudor TEODORESCU-BRANIȘTE**
26/1963: A murit poetul **Vasile VOICULESCU**

MAI

1/1859: S-a născut filologul **Alexandru I. PHILIPPIDE**
1/1929: S-a născut teatrologul **Vasile MĂLINESCU**
1/1933: S-a născut poetul **Ion HURJUI**
1/2010: A murit profesorul scriitor **Traian NICOLA**
5/1933: A murit medicul-savant **Ernest JUVARA**
12/1934: S-a născut criticul literar **Lucian RAICU**
14/1870: S-a născut medicul-savant **Ernest JUVARA**
16/1929: S-a născut prof. dr. **Const. V. PARFENE**
18/1870: S-a născut sculptorul **Ioan C. DIMITRIU-BÂRLAD**
19/1921: S-a născut scriitorul **George NESTOR**
20/1938: S-a născut prof. univ. dr. **Dan MĂNUCĂ**
21/1950: S-a născut pictorul **Năstase FORȚU**
23/1871: S-a născut criticul **Garabet IBRĂILEANU**
25/1967: S-a născut scriitorul **Ancelin ROSETI**
29/1970: S-a născut prof. dr. **Laurențiu CHIRIAC**

IUNIE

1/1946: S-a născut scriitorul **Petruș ANDREI**
4/1929: S-a născut compozitorul **Vasile DONOSE**
7/1940: S-a născut scriitorul **Ion V. MURGEANU**
10/1943: S-a născut muzeografa **Nicoleta ARNĂUTU**
16/1953: S-a născut scriitorul **Marian CONSTANDACHE**
19/1953: S-a născut scriitorul-pictor **Vasilian DOBOȘ**
21/1941: S-a născut prof. dr. **Nicolae CREȚU**
22/1940: S-a născut prof. univ. dr. **Constantin CĂLIN**
24/1936: S-a născut prozatoarea **Petruța CHIRIAC**
26/1940: A murit poeta **Zoe FRASIN**
26/1926: A murit istoricul-savant **Vasile PÂRVAN**
28/1922: S-a născut sculptorul **Marcel GUGUIANU**

Salutări din Bârlad !

Pietonal - Centru

Teatrul „V. I. Popa”

Grădina Publică

În plan îndepărtat Hotelul „Moldova”, dreapta: Magazinul „Paloda”

Pizzeria Max

Îngăduiți-ne să vă mulțumim !

Se spune, cu mai mult sau mai puțin temei, că maturii de astăzi fac parte *„cu toții, dintr-o generație pierdută”*, așa cum erau caracterizați intelectualii americani dezabuzați și decepționați de după primul război mondial, dacă luăm în serios motto-ul romanului *The Sun Also Rises* (Fiesta), din 1926, al marelui Ernest Hemingway.

Poate că așa este. N-am vrere acum pentru argumentări. Dar o singură excepție dac-o descoperim, fie și într-o mare de marasm, e semn că încă generozitatea n-a murit și că mai sunt oameni care, stimulați ori nu, dovedesc, prin gesturi cerute să rămână anonimi, că mărinimia face bună casă cu... cei 7 ani de început.

Și oricât anonimat mi-ar fi solicitat, fără falsă modestie, niște **OAMENI**, eu tot le voi scrie aici numele, fiindcă - vremurile fiind așa cum le percepe fiecare - nu mulți se înghesuie la sprijinirea unui act de cultură adevărată.

Cum ar arăta o listă a generoșilor? Iat-o: **Dana Pricop, Florin Pricope, Vasile Pintilie, Cătălin Zodieru, Lambel Dănilă, Bogdan Tulpan, Sergiu Maxim, Lulu Fânaru, Ciprian Secrieru, Ionel Irimia.**

Oare e suficient doar să le mulțumesc?

Redacția B.L.